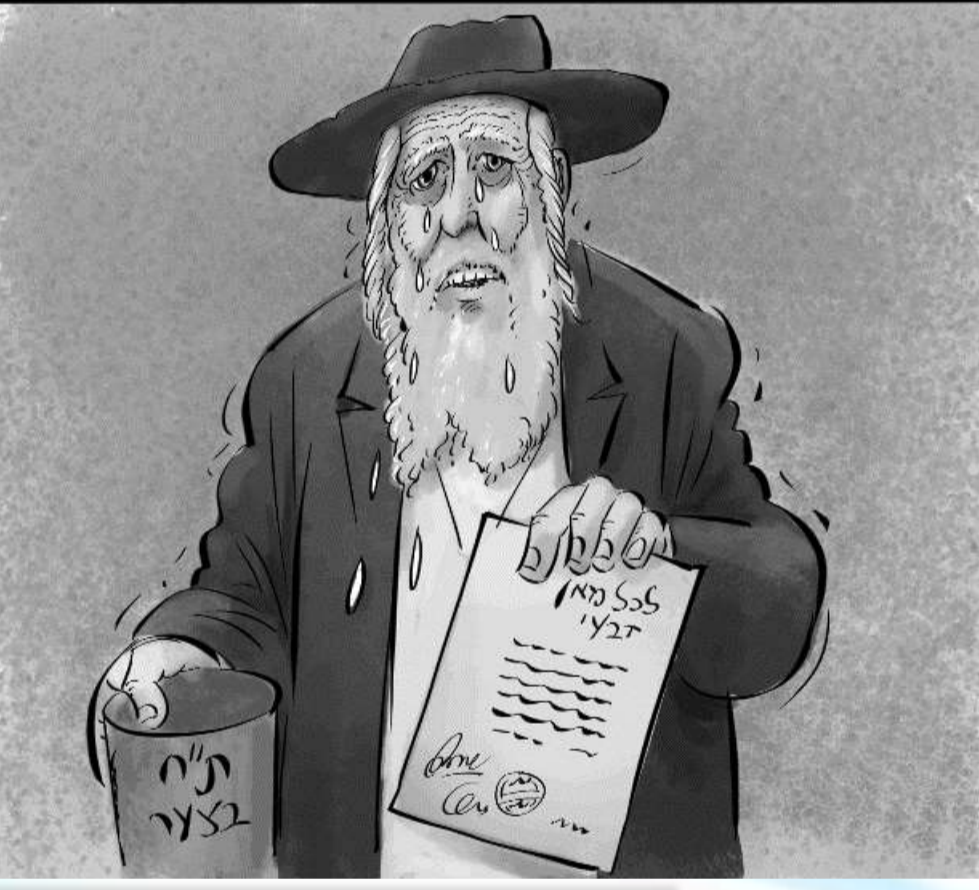

דרישה וחקירה

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון קפה
תרומה תצוה (זכור)
פורים תשפ"ג

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

נא להמשיך להתפלל לרפואת מורינו ראש הכולל, הגאון רבי אברהם ישעיהו בן יהודית [פיין] שליט"א
ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לרה"ג רבי חיים איזנבאך שליט"א
[מדור שביבי חיים]
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו ראובן נ"י
לרה"ג רבי אפרים חיים שליט"א
לרגל אירוסיו בתו בשעטו"מ
לרבנית רבקה מרגליות תחי'
לרגל נישואי בנה והולדת נכדה בשעטו"מ

תוכן הענינים

'דובבות שפתי חיים' / מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (עמ' 2): בדיני משלוח מנות ומתנות לאביונים.

'אורות אילת השחר' / מרן ראש הישיבה הגר"ל שטינמן זצוק"ל (עמ' 3): ילד אחד זרק חומר נפץ וגרם לילד שנקטע אצבעו. וסיפר לו שהתדפק על דלתו של רבנו, ושאל כיצד לעשות תשובה על המעשה הנורא שעשה. תשובתו היתה: איני יודע כיצד עושים תשובה על דבר כזה. הילד ניסה שוב ושוב, אבל רבנו פרך את ידיו בתנוחה של 'איני יודע' ולא השיב...

'מתיקות התורה' / מרן הגר"י זיבלרשטיין שליט"א (עמ' 4): נתן משלוח מנות יוקרתי מאוד לתלמיד חכם גדול, והתברר שרק היה מחופש לחכם... שלח משלוח מנות ע"י קוף, היצא ידי חובתו?

'פניני פרשת השבוע' / הגר"א קובלסקי שליט"א (עמ' 5): 1300 דולר – זה כל הסכום שנותר לו, ממה שהיה פעם עסק ביגוד פורח ומשגשג. עתה הוא נותר חסר כל, העסק שלו קרס, נכסיו נמכרו, לא נותר לו כלום – רק 1300 דולר. ומה הוא עשה בהם?

'אוצרותיהם אמלא' / הגר"א טורק שליט"א (עמ' 7): השיב לה החפץ חיים' תשובה מפעימה, שהיה בה גם גילוי רוח הקודש: "נכון שהנכם מתחדשים כל הזמן, ועוד יבוא יום שעוד תשכילו אפילו לדעת כיצד עולים לירח!... אולם לא תהיה אפלו תזוזה קטנה ביותר באישיות שלכם, לא בשיפור המידות ולא בשום ענין אחר!..."

'נפלאים מעשיך' / הגר"ש קולדצקי שליט"א (עמ' 9): הפושע לשעבר: מכל השכונה הזו אני זוכר רק רע ושחור, אבל דע לך, יהודי אחד בלבד אני זוכר משם לטובה. כל השנים חקוקה במחשבותי הדמות והטוהר של היהודי, קוראים לו 'רב יוחנן' שהוא האדמו"ר מערלוי. הוא היה האיש היחיד שהתייחס אלינו...

'מתיקות השבת' / הגר"ש לוינשטיין שליט"א (עמ' 11): הגר"י גלינסקי זצ"ל: יצאת ממצרים עם תשעים חמורים לובים טעונים מכספה ומזהבה של מצרים, ואתה נותן חצי גרם לצדקה? זה נקרא, בכלל, שנתת משהו? וכל אחד הולך כמו "מוישה גרויס": "נדבתי למשכן!" "בניתי את המשכן!"

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' / הגר"ב רובין שליט"א (עמ' 12): החיילים שראו את המנוסה, מיהרו והביאו כלבים עזי נפש, כדי שהללו יסייעו בידם לתפוס את הבורחים. בדרכם הקיפו החיילים את המתבן בו התחבאה האשה, אולם למרבה ההפתעה הכלבים לא הריחו דבר, ועזבו את המקום והחיילים בעקבותיהם!...
'שתולים בבית ה' / הגר"י פליסקין שליט"א (עמ' 14): כל דיבור עושה רושם על התלמיד בניית חברה חיובית.

'סיפור ושאלה בצידו' / האיחוד בחידוד (עמ' 19): באופן טבעי, כאשר לליציני העיירה היה משעמם קמעה, היו פונים בחבורה אל ר' שכנא ותנחום בנו ב"שאלות" מיוחדות, כגון, האם 'חמורו של רבי פינחס בן יאיר' או 'חמורו של רבי חנינא בן דוסא', אכלו ביום הכיפורים, או בשבת לפני קידוש...

'עשרה מי יודע' / יהושע לינטופ (עמ' 8): בטעם ציווי עשיתי שפה למעיל.
'אוצר היסודות והחקירות' / יהושע לינטופ (עמ' 15): העוסק במצוה פטור מן המצוה הפה שאסר הוא הפה שהתיר הפקר / לעומת מציאה / לעניים הפרת נדרים – ארוסה.

'שמחת התורה' / הגר"ש פטורין שליט"א (עמ' 17): האם מותר ליהנות מאור המנורה? גדר מצות הדלקת המנורה.
'שלום לאוהבי תורתך' / הגר"ש חזקיה שליט"א (עמ' 18): גדר מצות מתנות לאביונים.

'אכסוף נועם שבת' (עמ' 16): כאשר התארחו קבוצה של בנות מתחזקות בביתו של מרן המשגיח לסעודת ליל שבת, המשגיח אמר בהטעמה כל קטע בפזמון אשת חיל, ומיד בסיום הפזמון פנה לרבנית ואמר: "נפלא מאוד, כיצד שלמה המלך ידע לכוין בדיוק למעלות שלך!... מעשה זה לא נשכח אצל אותן הבנות!..."

המדורים: 'שביבי חיים' (עמ' 13) 'ביאורי תפילה' (עמ' 22) 'מחודדים בפיך' (עמ' 23) 'מרגליות שאול' (עמ' 24)

דובבות שפתי חיים

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

נערך עם מראי מקומות והוספות, ע"י הרב הגאון מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח' באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרב הגאון גמליאל רבינוביץ שליט"א

תשובה: יוצאים.

בדיני משלוח מנות

שלח לחולה איסוה"נ

שאלה: חולה הצריך לאכול איסוה"נ בפיקו"נ ושלח זה למשל"מ אם יצא השולח.

תשובה: אולי.

ועמש"כ בזה הגר"ש קלוגר בחכמת שלמה או"ח ס' תרצ"ה ובשו"ת משנה הלכות ח"ד ס' פ"ט ובשו"ת חסד יהושע ח"ג ס' י"ד ובשו"ת שבו"ת הנהר ס"מ ובשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ז ס' י"ד ובשו"ת משנת יוסף ח"ט ס' קע"ז ח"י ס' קל"ג ובשו"ת אמרי אברהם ס' ל"ג ובשו"ת אמרי הצבי ס' קכ"ג ובשו"ת דברי שלום למוח"ז צ"ל ח"ה ס' קכ"ג ובשו"ת להורות נתן ח"ב ס' נ"ד ובשו"ת קנין תורה ח"ג ס' ק"ג ובשו"ת זכר יהוסף או"ח ס' רנ"א ובשו"ת דברי שלום [קריוז] ח"ה ס' קכ"ד. ועמש"כ בשו"ת עמק התשובה ח"ו ס' רצ"ד ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות י"ג.

שלח תרומה לכהן

שאלה: שלח ישראל משל"מ תרומה לכהן אם יצא דלמשלח אי"ז ראוי.

תשובה: יצא [אבל אין ראוי].

ועמש"כ בזה בשו"ת חסד לאברהם מה"ק או"ח ס' ס"ט. ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות י"ג.

משל"מ בפירות לא מעושרים

שאלה: אם יוצא יד"ח משלוח מנות בפירות לא מעושרים כשאומר לו שאי"ז מעושר. תשובה: לא.

ועי' בדרך אמונה פ"א ממעשר ה"י דאוכל לא מעושר אין ה"ז שם אוכל עי"ש. ומש"כ לענין משל"מ בשו"ת דברי בניהו חכ"ג ס' ס"ז.

משל"מ ע"י גוי

שאלה: אם מותר לשלוח מנות לחבירו ע"י גוי, כגון ע"י חברת משלוחים של גוים.

תשובה: אין ראוי.

ובס' המקנה ח"ב כלל כ"ג פרט ז' שחקר הרעק"א אם יוצא בגוי, והחת"ס השיב שיוצא דסו"ס שלח לו. וע"ע בשו"ת דבר אברהם ח"א ס' י"ג או"ד ח"ב ס' כ"ז אות ה'. ובשו"ת מהרי"א אסאד או"ח ס' ר"ז ובשו"ת זכר יהוסף ח"ג ס' רנ"ג או"ג. ובשו"ת שלמת חיים ח"א ס' ק"ה ובשו"ת האלף לך שלמה או"ח ס' שפ"א. ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות י"ז. ובחת"ס גיטין כ"ב ובס' שלמי תודה פורים ס' כ"ח. ובס' פסקי תשובה ס' קמ"ח.

משל"מ ע"י גזל

שאלה: גזל אוכל ונתנו לחבירו לקיים משל"מ אם יוצא יד"ח משל"מ. תשובה: אם קנה בשינוי יתכן שיוצא.

ובס' שערי זבולון פורים עמ' ס"ד כתב דלא איכפ"ל במשל"מ ע"י מצוה הבאה בעבירה דסו"ס חבירו קיבל. ועיין בשו"ת בית ישראל או"ח ס' פ"ח דגם במשל"מ שייך מצוה הבאה בעבירה. ומש"כ בשו"ת חמדת משה או"ח ס' ס"ג.

משל"מ לכב

שאלה: אם במשל"מ יש דין לכם וצריך שיהא המנות משלו או שא"צ משלו. תשובה: לכאן צריך משלו [ואולי סגי שחבירו נותן עבורו וצ"ע].

ועי' בשו"ת מהר"ש ענגיל ח"ז ס' י"ד ובס' פסקי תשובה ס' ק"מ ובהליכות שלמה פורים פ"ט הערה כ"ז ועיין בשו"ת בית אבי ח"ה ס' ס' ובשו"ת שרגא המאיר ח"ו ס' צ"ז ובשו"ת להורות נתן ח"ב ס' נ"ד ובשו"ת באר שרים ח"ב ס' כ"ג ובשו"ת משנת יוסף ח"י"א ס' קכ"ז ובשו"ת דברי שלום למוח"ז ח"ה ס' ס' קכ"ד ובשו"ת דברי אפרים אלעזר מה"ק ס' קכ"ב ובשו"ת חמדת משה או"ח ס' ס"א ומש"כ בבית מתתיהו ח"ב ס"ט אות י"ג.

משל"מ כביצים לא מבושלות

שאלה: אם יוצא משל"מ כשנותן ביצים חיות אם הוא כבשר חי שאינו מבושל. תשובה: יוצאין.

בדיני מתנות לאביונים

מתל"ע לקטן

שאלה: אם יוצא יד"ח מתל"ע לעני קטן.

תשובה: יוצא.

וכ"כ הערוך השלחן ס' תרצ"ד ס"ב. ועמש"כ בס' כף החיים ס' תרצ"ד אות י"ב.

נתן מטבע בשיעור שנים

שאלה: נתן לאביון מטבע כשיעור שני מתנות ומחציתו יהא לחבירו אם יצא. תשובה: יתכן.

ובשו"ת תורה לשמה ס' ק"צ דלא יתן כשיעור שני מתנות דאין עושין מצוות חבילות.

עני במתל"ע

שאלה: עני אם חייב במתל"ע כשמתפרנס מהצדקה. תשובה: חייב.

וכ"כ הב"ח ס' תרצ"ד והאליהו רבה והמקור חיים שם. אולם הפר"ח ס' תרצ"ד שעני פטור. ועיין בפרמ"ג מ"ז ס' תרצ"ד סק"א.

לא קיבל העני מתל"ע

שאלה: אם נתן מתנה לאביון ולא רצה לקבל אם יצא כמש"כ הרמ"א ס' תרצ"ה לענין משל"מ. תשובה: יתכן.

ועמש"כ בזה בשו"ת שבט הקהתי ח"ג ס' ר"י או"ב ובשו"ת דברי משה ס' ל"ח ובס' ימי משתה ושמחה פכ"ג ס"ה הערה 3. ועמש"כ מרן בס' דרך אמונה רפ"ז ממתנ"ע בביה"ל. ועי' במועדי הגר"ח ח"א תשו' תשי"ח במתל"ע ע"מ להחזיר עי"ש.

נתן כסף מזויף

שאלה: נתן מתל"ע בכסף ואח"כ התברר שהיה מזויף, אם יצא מתל"ע.

תשובה: לא.

כולל לאברכים בפורים למתל"ע

שאלה: אם משלמים כסף לאברכים יותר כסף שלומדים בפורים, אם יוצאים הנותנים יד"ח מתל"ע. תשובה: לא.

מתל"ע לעני שאוסף

שאלה: הנותן מעות לעני המבקש צדקה אם יצא יד"ח מתל"ע, דלמא בעי ליתן דרך רעות ולא בתורת צדקה. תשובה: יוצא.

ועיין בשו"ת דבר אליהו ס' ס"ט ובשו"ת שבט הקהתי ח"ה ס' ק"נ.

נותן מתל"ע לאיש ואשתו

שאלה: הנותן שתי מתנות לאיש ואשתו אביונים אם יוצא יד"ח מתל"ע. תשובה: לא מסתברא.

ועיין בערוך השלחן ס' תרצ"ד ס"ב. והכף החיים ס' תרצ"ד סק"י שיוצא. וע"ע בשו"ת רבבות ויובלות ח"ג ס"ט אות ט"ז ובס' הליכות אבן ישראל פנ"ח ס"ז. ובשו"ת בנין עולם או"ח סו"ס ל"ו.

מתל"ע במקום מטונף

שאלה: אם אפשר לקיים מ"ע דמתנות לאביונים במקום מטונף. תשובה: אין ראוי.

ולענין משל"מ במקום מטונף השיב מרן דאין קפי"דא, ואולי דעיקר משל"מ משום שיהא לו לסעודה וסו"ס יש לו, ומתל"ע למש"כ הריטב"א ב"מ ע"ח הוי משום שמחה, ולהך טעמא כתב בשו"ת משנת יוסף ח"ו ס' קמ"ח שהוי כמ"ע למקום וצ"ע. ועי' מה שהשיב מרן בתשו' לענין צדקה במקום מטונף.

חבירו שילם עבורו מתל"ע

שאלה: אחד שלח שליח לחבירו ליתן מתל"ע עבורו וביקשו שיתן הכסף משלו ואחר פורים ישלם לו, אם יוצא מתל"ע.

שאלה: שלח משל"מ במוצרים שעברו התאריך לאכילתם אם יצא יד"ח.

תשובה: יתכן שלא.

ועמש"כ בזה בשו"ת אבני דרך ח"ט ס' פ"ח בחקירת מח"ס גם אני אודך. ובשו"ת דברי בניהו חכ"ב ס' נ"ד ובארוכה בס' פרדס יוסף החדש פורים ובס' עתה באתי הנדמ"ח עמ' רצ"א ובס' גם אני אודך תשו' הגרמ"ר שעיו ח"א ס' ק"ג.

שלח מיין ענבים ויין

שאלה: אם יוצא משל"מ במיץ ענבים ויין אם הוא כתרי משקה.

תשובה: אולי.

ובס' שערי ציון ח"א עמ' ש"א נשאל בתרי סוגי יין אם הוא כתרי משקה, וכתב בזה יש להסתפק. ועי' בס' חוט שני פורים עמ' ע"ז ובס' פרדס יוסף החדש פורים.

משל"מ פרה ותרנגולת

שאלה: אם יוצא משל"מ כשנותן לחבירו פרה כדי לחלוב חלב ותרנגולת להטיל ביצים.

תשובה: בדיעבד יוצא מסתמא.

ועמש"כ בזה הגר"י זילברשטיין בס' והערב נא ח"א עמ' 201.

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל □ מתוך הספר 'כאיל תערוג'

ילד אחד זרק חומר נפץ וגרם לילד שנקטע אצבעו. וסיפר לו שהתדפק על דלתו של רבנו, ושאל כיצד לעשות תשובה על המעשה הנורא שעשה. תשובתו היתה: איני יודע כיצד עושים תשובה על דבר כזה. הילד ניסה שוב ושוב, אבל רבנו פרך את ידיו בתנוחה של 'איני יודע' ולא השיב...

מהלך סעודת פורים

פעם העלה רעיון במהלך הסעודה ואמר. הרי הגמרא אומרת כי נענשו מחמת 'שנהנו מסעודתו של אותו רשע', נשאלת השאלה אם הם חטאו בסעודה, אז הסברא אומרת כי התיקון יהיה כעת על יד צום ותענית ההיפך מאכילה, ולא על ידי משתה ושמחה. אלא - אמר רבנו - הנה המשכילים הרשעים רצו לומר ואמרו, כי הגוי נולד ליהנות מהעולם והיהודי לא, היהודי הוא מסכן. אך לא, כאשר היהודי נהנה או אוכל כדת וכדין של תורה באופן ההגון והראוי לו, הוא יכול לתקן את החטא, ואפשר להגיע להישגים גם על ידי אכילה והנאה לשם שמים.

פעם אמר בעת הסעודה: אם רוצים לדעת כיצד משתכרים, גם את זה יש מפורש בגמרא. וזה לכאורה מחלוקת רש"י והמהרש"א בסוכה (מט, ב) שרש"י מבאר את הגמרא שם שכדי לשבוע מהיין יש לשתות לגימות גסות, אבל עי' שם במהרש"א שכותב כי לולי דברי רש"י הוא היה אומר שהדרך לשבוע מהיין היא על ידי לגימות דקות ודבריו הם על פי הגמרא במסכת שבת. הנה לכם מחלוקת כיצד האדם מגיע לידי שכרות.

במהלך הסעודה כאשר היו משוררים - שיר ללא מילים, רבנו לא היה אוהב את זה, כי

שיר ללא מילים לא מתעלים ממנו. כמו כן אם היו משמיעים שירים ידועים מסוימים היה מתבטא: אלו שירים של שיכורים, ולא אהב לשמוע אותם.

וכמה פעמים רבנו אמר כי הטעם שמעוניין לסיים סעודת פורים מוקדם, כיון שבאותה שעה אנשים אוכלים ונהיה כבר שקט וכך הוא יוכל לשבת וללמוד, כמו כן, כיון שהוא זמן שאין כל כך לימוד תורה בעולם 'מתרפים בה' הרי שתהיה לו יכולת לתפוס את הזמן היקר הזה.

ואכן, הסעודה הייתה מסתיימת בשעה מוקדמת. ומסיבה נוספת. כי רבנו היה שותה יין דווקא בתוך הסעודה (והעיר על כך ששותים הרבה שלא בשעת סעודה, כי עיקר השתייה היא בסעודה) ובסיום הסעודה בעוד יום היה נשכב לישון לקיים את הרמ"א. ואח"כ היה נייעור ומתיישב מיד ללמוד.

כאשר הביאו לו את משלוח המנות שלפעמים גם כלל את כל סעודת הפורים והניחו על השולחן לפניו לא התאמץ להגביה את המשלוח וגם לא חלק ממנו אלא בדרך כלל היה אומר: 'תיקני לי חצרי' וזכה בקנין חצר כדת וכדין.

הזהירות לילדים

שח הג"ר יצחק זילברשטיין: ילד אחד זרק חומר נפץ וגרם לילד שנקטע אצבעו. וסיפר לו שהתדפק על דלתו של רבנו, ושאל כיצד לעשות תשובה על המעשה הנורא שעשה. תשובתו היתה: איני יודע כיצד עושים תשובה על דבר כזה. הילד ניסה שוב ושוב, אבל רבנו פרך את ידיו בתנוחה של 'איני יודע' ולא השיב.

[הגר"י זילברשטיין הסביר את תשובתו של רבנו, ואמר שבאמת אי אפשר לדעת כיצד עושים תשובה על דבר כזה, שהרי בספר חסידים (סי תקצ"ה) מתקשה בדבר הכפל במילות הפסוק 'השיב את הגזילה אשר גזל' ומתרגן שאמנם אם הגזלן משיב את גזילתו עוד באותו יום די בכך, אולם אם הוא השיב רק לאחר יום או יומיים, הרי שצריך להחזיר לנגזל גם את ההפסד שהיה לו באותם יום או יומיים, שבהם היה יכול לעבוד עם השור או עם החמור, ונמנע הדבר ממנו בשל הגזילה, ואם הגזלן לא החזיר את פערי ההפסד הללו הרי הוא נשאר גזלן. וממשיך הספר חסידים, כדי לצאת ידי שמים יש לחשב את הצער שהיה לנגזל וכו'. ואם כן, אם במקרים אלה כל כך קשה לאמוד את הצער הרי שבמקרה שלנו כאשר אחת האצבעות של הילד נקטעה, באמת אי אפשר לדעת כיצד ניתן לחזור בתשובה כזה, וזו היתה תשובתו של רבנו]. (עלינו לשבח

ח"ו עמ' תעה, והעירו מדברי המהרש"א סנהדרין לז, א ד"ה היו יודעין דכ' דברי הספר חסידים הוא רק בדיני נפשות ולא בדיני ממונות ויל"ד האם המקרה דומה לדיני נפשות).

תחפושת הראויה

אמר רבנו: יש להזהיר לילדים להתחפש כמו צדיקים וצדיקות ולא כמו רשעים או מחללי שבת וכדומה, שכל דבר משפיע על השאיפות של הילד. (קו' מים חיים עמ' 78)

ורבנו סיפר שאמרו לו בשם הגר"ח קניבסקי שאמר בשם אביו בעל הקהלות יעקב שמי שהתחפש בישיבה בפורים להמן יצא לתרבות רעה, אמר רבנו אני חושב בטעם הדבר כיון דהוי כפתיחת פה לשטן. [יש כאלה שמתחפשים לשוטר וכדו' ובאמת הדבר לא טוב].

שושן פורים בבני ברק

רבנו היה מקפיד על שושן פורים בבני ברק כדעת החזו"א לשמוע מגילה ושאר מצוות היום, אבל על הרבנית לא הקפיד שתשמע גם בט"ו. אמנם לא החמיר לעשותו כפורים לכל דבר. [וכמדומה שלא הקפיד באיסור מלאכה בשושן פורים כמו בפורים].

ונשאל מה באמת אחז החזו"א [העירו שבסמוך ונראה לעיירות המסופקות מביא הביאור הלכה סי' תרפ"ח שאין קורין בט"ו ואמר רבנו, גם על זה החזו"א חולק] ואמר רבנו שאחז החזו"א שזה לא מדין סמוך ונראה אלא שכאן זה ממש יפו [ולגבי יפו עצמה יש ספק] כיון שהישוב גדל ונקרא עתה ישוב אחד.

והוסיף רבנו שהחזו"א בעצמו תמיד היה קורא בט"ו במנין מצומצם בביתו [דהיינו בצנעא ולא כ"כ בפרהסיא, ויתכן שהטעם שגם אצלו הדין לא היה כ"כ ברור] אבל בשנה האחרונה לחייו קרא בביהכ"נ, ומזה הבינו שהכריע שכך צריך לנהוג. אח"כ הוסיף רבנו בחיוף - ביפו עצמה לא קורין, וכאן כן...

והיו שנים שלא הקפיד לתת מתנות לאביונים ביום זה, ואמר כיון שלא ראה גבאי צדקה ולא חש לטרוח אחר זה. ונהג רבנו ליטול ידיו ולאכול פת ביום זה. [על אף שבימות החול אינו אוכל פת]

הקורא בט"ו בכ"ב

הורה רבנו שמי שנוהג לקרוא בכ"ב גם בט"ו מחמת דברי החזו"א שב"ב סמוכה ליפו [וכן נהג רבנו וכדלעיל] שיאמר לפני שהוא קורא שעושה דבר זה בל"ג.

מתיקות התורה

מאצרותיו של מרן רבי יצחק זילברשטיין שליט"א עניני פורים

ס"ח) שמאכל שלוקחים החברים זה מזה אפילו שלא ברשות, כדי להרבות בשמחת פורים, אין בזה משום גזילה [ובכל זאת שומר נפשו ירחק מזה, משנ"ב]. וגם בשאלתנו, ה'היזק' היה מכח שמחת פורים, ולכן לאחר שכבר נעשה, פטור שמעון מלשלם.

וניתן לדמות נידוננו להמשך דברי הרמ"א [בחור"מ שם], שכל הלכה זו שהמוזמן צריך לשלם את דמי הנאתו מהסעודה, אמורה דוקא כשאין הוכחה שנתן לו המזמין לאכול לשם מתנה, אבל כאשר ברור לנו שנתן לו לשם מתנה, ורק אחר כך תובע ממנו לשלם משום שנפלה קטטה ביניהם, אזי פטור מלשלם עבור מה שאכל. וכן בנידוננו - הגם שלא נהג שמעון כהוגן בכך שלא הודיע לראובן כי הוא אינו ה'רב' ולקח לעצמו את הבקבוק היקר, מכל מקום, בדיעבד לאחר שכבר שתה את המשקה, אנו אומרים שמחמת שמחת פורים אדם מוכן למחול קצת על ממונו, ונח לו בכך שחבירו שתה ושמח בברנדי שלו, [והיות ומדובר כאן בגביר נכבד, מן הסתם שווי הבקבוק אינו נחשב עבורו להפסד גדול].

לסיכום: אם בקבוק הברנדי היה קיים, שמעון היה חייב להשיבו לראובן. אבל לאחר ששמעון כבר שתה אותו, הוא אינו צריך לשלם לראובן את שווי (עירובין מא, א).

שלח משלוח מנות ע"י קוף. היצא ידי חובתו?

תשובה. מעשה באחד הרבנים שהתאונן בפני האדמו"ר מסטמאר זצ"ל, ששלחו לו משלוח מנות ע"י ילד המחופש לקוף, השיבו האדמו"ר אל יחר בעיניך על זה, שאפילו ע"י קוף ממש היו יכולים לשלוח, תמה הרב היתכן!! השיבו האדמו"ר כך כותב החתם סופר! חיפש הרב בחתם סופר ולא מצא, שב אל הרבי, אמר לו הרבי החתם סופר נמצא בגיטין (דף כב ע"ב ד"ה והא לאו), ושם כתב שהיכא שאמרה תורה שיעשה את המצוה בעצמו, אלא שאנו אומרים שיכול גם לעשות שליח, בזה יש דין שליחות, וצריך לעשות שליח שהוא כמותו, אבל היכא שאמרה תורה שישלח שליח, כגון משלוח מנות, זה סגי אפילו ע"י קוף וכל הפסולים.

וכעין זה כתב בשו"ת יהודה יעלה (או"ח סימן רז) שמה שנקט קרא לשון משלוח, לרבותא דאף שבכל מקום מצוה בו יותר מבשלוחו, קמ"ל קרא דבזה אין קפידא ששלוחו שוה ממש כמו ע"י עצמו, אי נמי עדיף נמי מצוה יותר בשלוחו, לפי שתכלית כוונתם במצוה זו לקרב הלבבות לאהבת ריעים, לכן יותר דרך כבוד הוא ע"י שלוחו, ודיבר הכתוב בהוה אורח ארעא, אבל ודאי אין צריך ביה דין שליחות, דהא מעשים בכל יום חזינן דמשלחין ע"י קטנים, וגם ע"י עכו"ם. אולם בפסקי תשובה (סימן קמח) הביא בשם החתם סופר שהרע"א הסתפק בזה.

ומ"מ יתכן שמי ששלח לרב על ידי ילד המחופש לקוף, והרב נפגע מזה, לדעת המנות הלוי (מגילת אסתר, ט יט) שטעם משלוח מנות הוא משום קירוב לבבות ואהבת רעים, לא יצא ידי חובתו, שבזה עשה מעשה הפוך, ואדרבה לא קירב לבבות אלא ריחק את הלבבות, וצ"ע (מגילה ז, א).

נתן משלוח מנות יוקרתי מאוד לתלמיד חכם גדול, והתברר שרק היה מחופש לחכם...

שאלה. מעשה שהיה כך היה ביום הפורים, לביתו של ראובן, שהינו גביר נכבד, הגיעו אנשים רבים, והוא חילק לכולם משלוחי מנות מלאים בכל טוב, ושתה עמם יין משובח. והנה, לפתע הופתע הגביר לראות, שמגיע אל ביתו אורח לא צפוי, אחד מחכמי ישראל הגדולים שבדור. כשכולו מרוגש ונפעם, פנה אליו בעל הבית, והודה לו מאוד על הכבוד הגדול שכיבדו בבואו אליו, [יצויין, שהגביר חשב בליבו, שכנראה הרב כיבד אותו בבואו, מחמת הכרת הטוב שלו עבור תרומה ששלח לו זה מכבר].

את משלוח המנות המפואר ביותר שהכין, מסר הגביר לחכם שהגיע אליו, ואף צירף אליו את הברנדי היוקרתי שרכש במיוחד לכבוד סעודת הפורים שלו. הרב הודה לגביר מקרב לב, הרעיף עליו ברכות, ויצא שמח וטוב לב ממעונו.

כעבור מספר שעות, הגיע אחד הידידים אל בית הגביר, וסיפר לו הגביר אודות הכבוד הגדול שזכה לו. האיש שמע, ופרץ בצחוק, ואמר לו: "כבודו חושב באמת שמי שבא אליך היה הרב ההוא, אותו 'חכם', לא היה אלא שמעון שהתחפש באופן מושלם ביותר לגאון ההוא, ובכישרון מופלא חיכה את קולו, גם אני הייתי משוכנע בתחילה כי מדובר באותו רב, אך לאחר כמה רגעים הבנתי שזה שמעון. כל השומעים צחקו, אך ראובן התמלא בזעם, וטען מי התיר לו לקחת לי את הברנדי היקר ששילמתי עבורו 300 דולר.

הגביר מיהר לשלוח לשמעון להשיב את הברנדי לאלתר, אך היה זה כבר מאוחר מדי. שמעון הודיע כי כבר התבשמו מהברנדי המשובח בסעודת פורים, עד שלא נותרה אפילו טיפה אחת בבקבוק.

עתה תובע ראובן את שמעון לשלם את דמי הבקבוק. שמעון טוען לעומתו, עשיתי זאת רק ל'שמחת פורים', וגם לא העלתי על דעתי שמדובר בברנדי כה יוקרתי. עם מי הדין?

תשובה. אילו היה מדובר במקרה ששמעון טרם שתה את הבקבוק, נראה שהוא צריך להשיב אותו לראובן, מכיון שמדובר בנתינה בטעות. אך יש לדון, היאך יהיה הדין בעניננו שהבקבוק כבר נשתה, האם ישלם שמעון את שוויו? והנה נאמר ברמ"א (חו"מ סימן רמו ס"ז): האומר לחבירו 'אכול עמי', צריך לשלם לו, ולא אמרינן מתנה קא יהיב ליה. דהיינו, ראובן המזמין את שמעון לאכול עמו, ולבסוף תבע ראובן משמעון לשלם את דמי הסעודה שאכל, אין אומרים שמתנה נתן לו, אלא צריך שמעון לשלם לו עבור מה שנהנה. והיה מקום לומר כן גם בנידון שאלתנו, ששמעון צריך לשלם עבור הנאתו מהמשקה של ראובן.

אולם, נראה לומר, שדין זה של האומר לחבירו אכול עמי, אינו אמור בנוגע לפורים, משום שבפורים נאמרה הלכה (או"ח סימן תרצד ס"ג) ש'אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול, נותנים לו', וממילא, קיימת אומדנא שבני אדם בפורים אינם מדקדקים כל כך על ממונם, ומוותרים עבור שמחת היום.

וכמו כן שנינו (ברמ"א סימן תרצה ס"ב) שיש אומרים שאם הזיק אחד את חבירו מכח שמחת פורים, פטור מלשלם. ועוד מבואר ברמ"א (סימן תרצו

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע' הרב הגאון אשר קובלסקי שליט"א

1300 דולר - זה כל הסכום שנותר לו, ממה שהיה פעם עסק ביגוד פורח ומשגשג. עתה הוא נותר חסר כל, העסק שלו קרס, נכסיו נמכרו, לא נותר לו כלום - רק 1300 דולר. ומה הוא עשה בהם?

לפרשת תרומה - החזקת תורה

ויקחו לי תרומה (כ"ה, ב)

התורה, התורה הקדושה!

לב מי אינו כוסף, שואף ורוצה, לזכות לתורה הקדושה, להתחבר עימה, לקנות אותה קניין נצח. נפש כל יהודי יוצאת בכמיהה וכיסופים לזכות לקחת חלק בתורה, לחוש שהתורה היא חלק ממנו ממש. הן התורה היא הדבר היקר לנו מכל, כל חפצים לא ישוו בה. היא מתנת אהבים שמחזיקה את הקשר עם בורא עולם, ולב כולנו שואף לזכות בכמה שיותר מהתורה האהובה.

אלא שזה לא פשוט ולא קל. התורה הקדושה - ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים, עמוקה היא ומופלאה, וככל שלומדים אותה יותר - מגלים עד כמה לא נגענו אפילו בקצה שלה. בתורה הקדושה יש כל כך הרבה אוצרות של ידע, כל כך הרבה קניינים רבי עוצמה, ומי יכול לגעת בכלום, לקנות את כולם, לחוש שהוא מחובר עם התורה באמת כשאיפתנו הטהורה? מי יכול להפוך את הכיסופין והרצון לזכות בתורה, לקניין ממשי נצחי?!

ועוד יותר, הרי לכל אחד מאיתנו עיסוקי, טרדותיו ודאגותיו. יש כאלה שיכולים ללמוד יותר שעות ויש כאלה שפחות, יש קובעי עתים ויש טרודים על הכלכלה, יש שמוחם אינו פנוי או שכישוריהם אינם מספקים. האם על כל אלה נגזרה הגזירה שלא יזכו לממש את החלום? האם הם אינם זכאים להגשים את השאיפה ולזכות לקניין אמיתי בתורה?!

מתברר, כי בניגוד לכל קניין רוחני אחר, דווקא בקניין תורה - ניתנת הזכות לרכוש חיבור וקניין אמיתי בתורה, בעזרת כסף גשמי ופשוט. אדם אינו יכול לרכוש זכויות של מצוות בכסף, אבל הוא יכול גם יכול, וצריך גם צריך, ואשריו גם אשריו כשיזכה - לזכות לרכוש בכסף חיבור אמיתי עם התורה, קשר תמידי עימה, קניין נצחי בה.

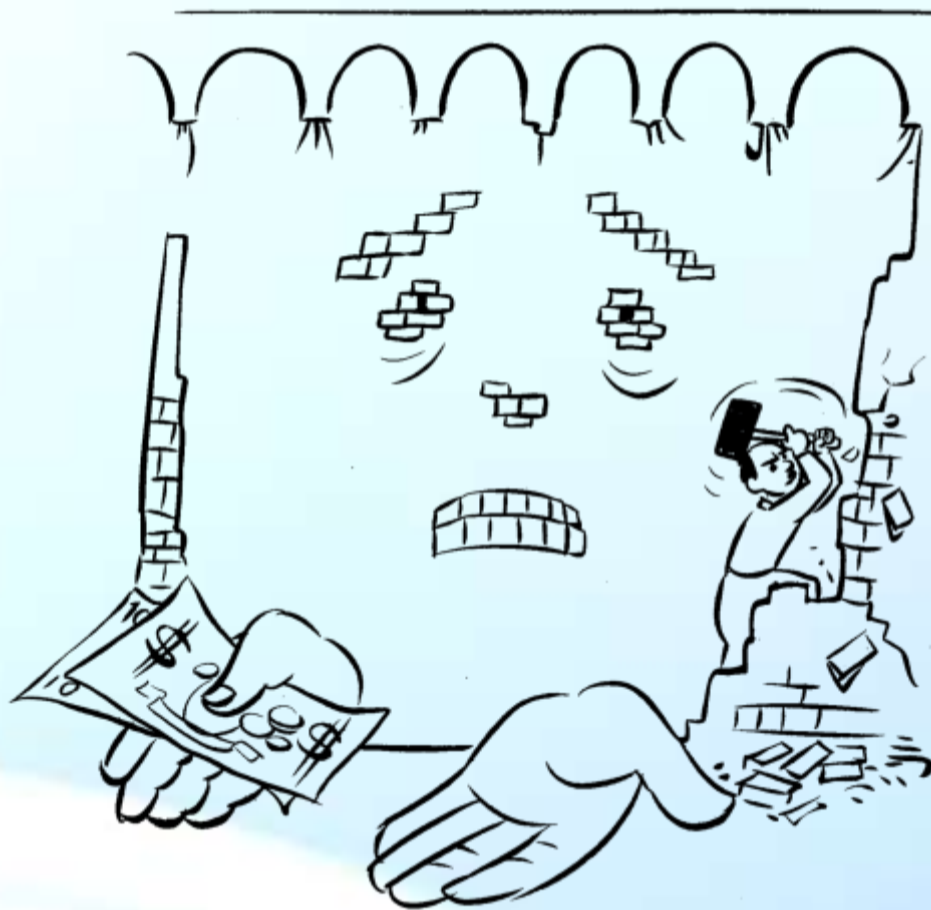
זהו גילוי מדהים, שכותב ה'חפץ חיים' זצ"ל בספרו 'שם עולם' ח"ב פ"ו, וכדאי לצטט את דבריו הדרמטיים הבוערים כלפידים:

'ידעתי, כי יש הרבה אנשים שכבר נשקעו בעסקיהם, ומצאנו להם תקנה מן התורה. והוא, כי עליו להתאמץ בכל עוז לקחת לו שותף 'יששכר', לקנות חלקו בתורה על ידו, ואז בוודאי יקנה לנפשו חלק בתורתו. ואם עושה כן אשרי חלקו, ובוודאי לא יחסר לו חלקו בתורתו, ככתוב 'שמח זבולון בצאתך' - כי על כן בצאתו מן העולם לא יחסר לו כלום ויוכל לשמוח, כי בוודאי חלקו שמור שם, וישיג שם ידיעת התורה הרבה, מתורת יששכר שהיה יושב באוהלו...'

מדהים! יושב לו יהודי במשרדו, עוסק במסחרו, נפגש עם סוחרים, מתמקח על מחירים. יהודי אחר אף רץ באותה עת לסופרמרקט מרוחק, בכדי לרכוש מוצרים בזול. עוד יהודי יושב כקופאי או כנהג מונית, וכל אחד מהם, באותה עת ממש - כשהוא עסוק בדברים אחרים, קונה לעצמו נכסים רוחניים אדירים, קנייני תורה של ממש, סוגיות מקיפות בהלכה ובאגדה שהופכות לשלו ממש, באותן שעות בדיוק!

וכל זה איך? כי הם אלו שמחזיקים את לומד התורה. כי באותה עת, בזכותם יושב יהודי אחר ולומד תורה. הלה שקוע בסוגיא, מקשה ומתרחץ, מבאר ומסביר, והסוגיות שהוא לומד, קנייני התורה שלו, ואפילו הידע שלו - נרשמים בטאבו השמימי על שם מי שמחזיק אותו, לזכות מי שמממן את ישיבתו באוהלי תורה. והזכות הזו היא שלו לנצח, בעולם הזה ובעולם הבא!

הגילוי הזה הוא מתנה יקרת ערך, חסד ה' אדיר. מסתבר שחיבור עם התורה הוא בר השגה, קניין בה הוא אפשרי, קשר טוב וחזק איתה הוא בהישג יד, וידע גדול בתורה שיעמוד לרשותנו בעולם הבא - הוא במחי עיסקת רכישה אחת. זו עיסקה שלא ניתן לסרב לה, עיסקה שכל מה שנאמר על כדאיותה - ימעיט מערכה האמיתי.

השיק שהציל את המצב...

היה זה בשנת תרפ"ט, בעיצומו של משבר כלכלי חמור שעבר על העולם העסקי באמריקה. בישיבת לומז'ה הרוממה החלה מתיחות ודאגה, בעת האחרונה נחלש מאוד זרם התרומות מארצות הברית, יהודים רבים תומכי תורה ונדיבי לב הפסיקו את תרומותיהם. כעת הישיבה ניצבת בפני שוקת שבורה...

המצב הלך והידרדר מיום ליום, ובערב אחד הגיע מנהל הישיבה אל הרה"ג רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל - ראש הישיבה, והודיעו שזהו זה, הכל נגמר. נותרו בישיבה מעט לחם שחור וקצת מים, וזהו. בעת האחרונה לא הגיעה כל תרומה, כל מכתבי הבקשה לא נענו, ובעצם - מעבר למעט הלחם שנותר - אין אפשרות להעניק מזון לבני הישיבה, כארבע מאות במספר.

בעקבות ההודעה הדרמטית, כינס ראש הישיבה את הצוות, ובפנים עגומות בישר את הבשורה. נערכה התייעצות חירום, ובסיומה הוחלט כי אין ברירה. מחר - בארוחת הבוקר - יוגשו הלחם והמים שנותרו, ולאחר מכן, עם תחילת סדר הלימוד, תינתן הודעה על סגירת הישיבה באופן מיידי, כי הישיבה אינה מסוגלת להתקיים כלכלית.

עם שחר, לאחר תפילת שחרית, הביטו ראש הישיבה והמשגיח זה בעיני זה, וכל אחד ביקש לרמוז לחברו כי הוא זה שיעלה על הבימה להודיע את ההודעה העצובה והכואבת, על סגירת היכל התורה מחוסר תקציב. הבחורים לא ידעו מאומה, הם ירדו לאכול את ארוחת הבוקר העלוכה כהרגלם, שבו לבית המדרש והחלו ללמוד. שוב הביטו המשגיח וראש הישיבה זה בזה במבוכה, איש מהם לא רצה להיות האיש המבשר את הבשורה הקשה, ובינתיים החל היום...

מנהל המטבח הגיח לרגע, וראה את היכל בית המדרש הבוער בקול התורה, והתבלבל... הוא נשא עיניים תמיהות אל ראש הישיבה, וחיש קל הבין את הסיטואציה הנוראית: ההחלטה לא השתנתה, אין תקציב ולו דולר בודד, ואין מה להגיש לארוחת הצהריים, כך שלמעשה - הישיבה כבר לא מתפקדת, אלא שהבחורים עדיין אינם יודעים על כך, ולאיש אין את האומץ להודיעם...

שעות של מתח וחרדה עברו על ראש הישיבה, ולפתע, פנה אל המשגיח ואמר בחוסר אמון, 'אולי נשלח שליח לבית הדואר, לראות אולי בדיוק היום כן הגיע משהו, אולי 20-30 דולר, משהו שיאפשר לנו לשרוד לפחות כמה

ימים... - באותם ימים, 20-30 דולר היו סכום נכבד, שהספיק לרכישת כמה ארוחות לכל בני הישיבה...

כולם הבינו שבעצם זהו רעיון חסר סיכוי, הן מזה כמה שבועות לא זכתה תיבת הדואר של הישיבה ולו למעטפה אחת... המשבר באמריקה ידוע ומפורסם, כל היהודים האמידים המתגוררים בה - ניזוקו קשות. בהערכה סבירה, זה לא הזמן בו תגיע תרומה, אפילו לא של דולר אחד...

ובכל זאת, הם החליטו לנסות את הסיכוי האחרון. השליח יצא אל בית הדואר, ושב כשבידו מעטפה חתומה. הוא הגיש את המעטפה לראש הישיבה, אשר פתח אותה בזהירות, ועיניו נקדעו ונשימתו נעתקה: אלף דולר!

אלף דולר - היה סכום עתק באותה עת, סכום שיכול להחזיק את הישיבה כולה למשך תקופה! ובדיוק היום, ביום האחרון, ברגע שאחרי האחרון, הגיע סכום עתק שכזה, ועוד מיהודי לא מוכר המתגורר באמריקה - המקום בו תקף המשבר הכלכלי במלוא עוזו! איך זה יכול להיות?!

הוא מביט בשם המתנוסס על ההמחאה, 'יעקב יוסף הרמן'. מי האיש? מהיכן שמע על הישיבה? מדוע החליט לתת תרומת עתק שכזו? איך היא הגיעה לכאן דווקא ברגע הנכון? - הרבה שאלות ותמיהות, אך הזמן דוחק... חיש קל נפרטה ההמחאה למזומנים, נקנו מוצרים להגשת ארוחת צהרים לתלמידי הישיבה, שהסבו לאכול מבלי לדעת על הדרמה שהתחוללה כאן בשעות הבוקר - כשהישיבה כמעט סגרה את שעריה, ולפתע - הגיע חבל הצלה נדיב שכזה...

במשך תקופת מה החזיקה הישיבה מעמד בזכות ההמחאה הזו, אלף הדולרים הספיקו. ובינתיים, שבו חלק מהתורמים לעוצמתם הכלכלית כבראשונה, וחזרו לשלוח תרומות נדיבות כבתחילה, והישיבה הוסיפה והחזיקה מעמד. אבל התעלומה - התעלומה הגדולה לפשר ההמחאה היקרה כל כך שהגיעה ברגע האפס, התעלומה הזו טרם נפתרה...

עד...

עד שביום מן הימים, נודע הסיפור לאחד מנכדי הרב יעקב יוסף הרמן זצ"ל, ממקמי עולה של תורה באמריקה, וחיש קל הוא זיהה כי הנדיב האלמוני שהגיש את העזרה הדחופה בסכום העתק לישיבה בעת משברה - היה סבו.

הוא פנה אליו וביקש להבין את פשר הדבר, ועיניו התעגלו בתדהמה לנוכח החשיפה על הרקע שקדם לתרומה המפתיעה:

הרב הרמן החזיק בעסק של ביגוד, הוא קנה ומכר וייצר וייבא - שלח ידו במסחר הטקסטיל, ואף הצליח. ואז הגיע המשבר הכלכלי ההוא, שפקד את אמריקה בשלהי שנות התר"פ, הקונים אזלו מהחנויות, המלאי נמכר במחירי הפסד, לא נותר לו כמעט כסף, הוא סגר את העסק בכאב לב עצום.

1300 דולר - זה כל הסכום שנותר לו, ממה שהיה פעם עסק ביגוד פורח ומשגשג. 1300 דולר עלובים - זה כל מה שנותר מהמעצמה הכלכלית שבנה הרב הרמן בעמל ויזע. עתה הוא נותר חסר כל, העסק שלו קרס, נכסיו נמכרו, לא נותר לו כלום - רק 1300 דולר.

ומה הוא עשה בהם?

ובכן: 1000 דולר - שלח לישיבת לומז'ה, זהו השיק האמור. 250 דולר - העניק לישיבת 'תפארת ירושלים', אותה פתח בימים ההם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, והוא חיפש תורם לדמי השכירות של החודש הראשון. ב-50 הדולרים הנוספים - הדפיס את לוח זמן הדלקת הנרות בערש"ק, הראשון שהודפס אי פעם בארה"ב.

הסבא, הרב הרמן, סיפר לנכדו את החלוקה, בשפה טכנית-חשבונאית-יבשושית. והנכד ההמום, לאחר שהתאוש מההלם, שאל: 'ולך-סבא? לך לא השארת כלום? הרי נותרו לך רק 1300 דולר, זה כל הונך. חילקת את הכל הכל?'

'נכדי יקירי', עיני הרב הרמן הצטעפו בדמעות, 'הלא חלקו העיקרי של כספי - הלך לאיבוד, טבע במצולות. לא נותר בידי אלא סכום קטן יחסית, וחפצתי לוודא שאני משקיע אותו בהשקעה בטוחה, במשהו שיניב פירות בוודאות, כדי שלפחות משהו טוב אחד יישאר מכל עמלי. כל השאר ממילא קרס, ההשקעה היחידה הכדאית לי - היא התורה הקדושה, נתתי לה את כל מה שנשאר בידי!'

הסיפור המפעים הזה, המסופר בספר 'מידות והנהגות טובות', מציב בפנינו מחזה חי של החזקת התורה - עד היכן היא מגעת, עד כמה אדם חכם משקיע בה. הנה כי כן, היו אלה דולריו האחרונים של הרב הרמן, לא נותר לו עוד כלום בעולמו, ואת אלה השקיע בביזנס השווה באמת - בתורה הקדושה, כי היא מניבה באופן בטוח, היא ההשקעה הכדאית באמת!

אין ספק, החזקת תורה עלולה להיות אתגר, הן הרבה מאיתנו מתמודדים עם קושי כלכלי כזה או אחר. הבה נעמיד את הרב הרמן מול עינינו, נראה כדוגמא חיה אותו, את העסק שנסגר, את מעט הכסף שנותר - ואת מה שהכי חכם לעשות בו: להשקיע בתורה הקדושה. הבה נאמץ את הדרך ואת השיטה, נפעל בכל כוחנו להחזקת התורה, נקפיד על הקדשת תרומה קבועה מהלב למען לומדי התורה - ונזכה במניה בעסק הטוב בעולם, בתורה האהובה!

חמצן והכל תקין?

היה זה בשנים האחרונות לחיי הרבנית מרת מרגלית יוסף ע"ה, רעייתו של הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל. הרבנית כבר הפכה חולה וחלושה, לא מעט פעמים הוצרכה לעזרה רפואית דחופה כדי לייצב את לחץ הדם, את הנשימה, או מדדים אחרים. ובכל זאת, היא סירבה בתוקף להפריע לבעלה הגדול מעיסוקו בתורה ובהרבצת התורה, ולא ביקשה את עזרתו לסייעה.

באחד הימים שהה הרב עובדיה בשיעור תורני במקום מרוחק בקצה הארץ, ומשם היה עליו להמשיך לעוד שיעור, וממנו לשיעור נוסף, כדרכו לפעול למען

הרבצת התורה בקרב אחינו שבערי השדה. הרב ידע כי רעייתו אינו בקו הבריאות, ולכן, בין שיעור למשנהו התקשר אליה לדרוש בשלומה, והיא נענתה והשיבה שברוך ה' הכל בסדר, הכל יציב ותקין...

הרב המשיך בסדר יומו ובמסעותיו, וכששב הביתה בערב - גילה את הרבנית מחוברת למסיכת חמצן, כשאח רפואי ובני המשפחה מפקחים עליה בדאגה... הוא פער עיניים משתוממות, הן אך לפני כמה שעות נענה שהכל תקין, ומה קרה פתאום?

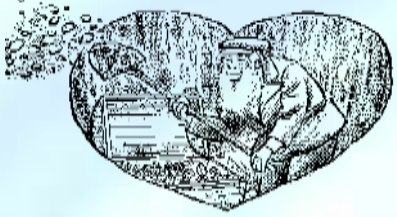
ואז התברר, כי כשהתקשר לראשונה - היתה כבר הרבנית מחוברת לחמצן, והרופאים כבר היו בבית. והרבנית, בעוז רוחה ומתוך רצונה הכנה שלא להפריעו, אמרה שהכל בסדר ותקין, כדי שהרב ימשיך בעמלו התורני...

סיפור נפלא זה, אותו סיפר חתנה הרה"ג רבי אהרן בוטבול שליט"א, מאיר זרקור על הזכות הכבירה של מחזיקות התורה האמיצות, נשות החיל היקרות, אשר מקדישות ומקריבות מעצמן כדי לאפשר לבעליהן לעסוק בתורה מתוך רוגע ושלווה, וממתינות להם עד שישבו מסדר הלימוד או משיעור היומי. הן הן גיבורות הכח אמיצות הלב, ושכרן הרב ישולם בעולם הבא, בו יזכו ליהנות מהשכר של בעליהן חלק כחלק, כזכותם של מחזיקי התורה!

אוצרותיהם אמלא

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא' הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

השיב לה היחפץ חיים' תשובה מפעימה, שהיה בה גם גילוי רוח הקודש: "נכון שהנכם מתחדשים כל הזמן, ועוד יבוא יום שעוד תשכילו אפילו לדעת כיצד עולים לירח!... אולם לא תהיה אפילו תזוזה קטנה ביותר באישיות שלכם, לא בשיפור המידות ולא בשום ענין אחר!..."

לפרשיות תרומה – תצוה

בלבבי משפן אבנה להדר כבודו

בעוונותינו הרבים עומדים אנו כיום כעבור כאלפים שנה מחרבן בית מקדשנו. שומא עלינו להתבונן כיצד כל הענין הזה שיד אלינו באפן מעשי. כיצד נוכל לקיים את ה'ועשו לי מקדש', והיאך נזכה שיקים בנו ה'ושכנתי בתוכם'.

כפי המבאר בחז"ל במקומות שונים ישנן כמה דרכים לכך:

ראשית נקדים את דבריו הידועים של האלשי"ך הקדוש שהקשה על לשון הפסוק 'ושכנתי בתוכם'. מדוע לא נאמר 'בתוכו', הרי לפי כללי הדקדוק הנה

מתאים יותר לכתב 'בתוכו', לשון יחיד ולא 'בתוכם' לשון רבים?

מבאר האלשי"ך כי הכוונה היא שיעשו בני ישראל כל אחד ואחד מקום קדוש בלבם ששם תוכל לשרות השכינה, וזהו 'ושכנתי בתוכם', בתוך לבו של כל אחד ואחד!

כך גם מתפיט המשורר הקדמוני, רבי יהודה הלוי, בשירו הנודע והנשגב המובא בספר 'חרדים': "בלבבי משפן אבנה להדר כבודו, ובמשפן מזבח אשים לקרני הודו. ולגר תמיד אקח לי את אש העקדה, ולקרבו אקריב לו את נפשי היחידה".

כיצד אכן מצליחים בפעל להפך את הלב למשפן השכינה?

הנצי"ב מואלוז'ין בפרוש 'העמק דבר' (שמות כז, כ) כתב שבגית המשפן באה אחרי קבלת התורה, משום שתכלית המשפן וכליו היא להשפיע את אור התורה והשכינה על ישראל. זה לשונו:

"אור התורה הוא תכלית המשפן והמשפן שכינה בישראל, ובא באמצעות הארון והמנורה, הארון בא ליעוד דברות שבכתב וצווי בקבלה בעל פה ואין בזה עדין כח פלפול וחדוש, שאדם רשאי לחדש מעצמו הלכה, וכח זה מהמנורה שנקבלו בה ז' חקמות והלכות לפלפולה של תורה".

החלק הזה של השראת השכינה על ידי למוד התורה, שיד גם בזמננו, גם לאחר חרבן הביית; כפי שמקונן הפיטן בסליחות: "העיר הקדש והמחוזות היו לחרפה ולבזות וכל מחמדיה טבועות וגנוזות, ואין שיור רק התורה הזאת", הרי שהעצה הטובה ביותר לבנות משפן בלב להשראת השכינה, היא באמצעות התורה. למרות שבית המקדש איננו קיים בעוונותינו הרבים, אולם התורה מביאה את אותה תועלת שהביא בית המקדש בזמנו כשעמד על תלו.

הדבר פשוט מקל וחסר. מה עצים ואבנים שהם חמריים וגשמיים, מתקדשים ומקבלים את תקונם על ידי שבונים בהם בתי כנסיות ומקדשות, וחלים עליהם כמה דיני קדשה. בודאי ובודאי גוף האדם המרכיב הן מחמר גשמי והן מפח רוחני, שהרוח הממלל בו בכל עת מלי תורה וקדשה, משפיע אף על החלק הגשמי של האדם להתקדש ולהטהר.

חז"ל אומרים (קדושין ל, ב): "כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, אם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו".

התורה והיצר הרע אינם יכולים לדור בכפיפה אחת! כדי להסיר את היצר הרע מפתחי הלב, על האדם להיות טרוד בדברי תורה. כך התבטאו חז"ל (פתיחתא איכה רבתי): "ולואי אותי עזבו ותורתך שמרו שהמאור שבתורה מחזירן למוטב". התורה הופכת את לב האדם, עוקרת ממנו את קמשוניו, תאוותיו הרעות ומדותיו האנוכיות, ומפרישה אותו מהדרכים העקלקלות שדורך בהן.

התורה אינה חכמה גרידא ככל החכמות. רק בלמוד התורה מצאנו שהלומד תורה נקרא 'בן תורה'. לדגמה, מי שלומד רפואה אינו נקרא 'בן רפואה' וכן בשאר המקצועות אין המקצוען מכנה 'בן' לאותה חכמה שהשפיל ועסק בה.

סבת ההבדל היא משום שבכל החכמות הלומד אותן לומד את חכמת הדבר, מבלי שישנה משהו במהותו. מה שאין כן בחכמת התורה שהיא מזככת ומטהרת את החמר שבאדם, ומשנה את הנהגתו עד שנעשה צורה קדושה, וראוי הוא להקרא 'בן תורה'!

הגאון הצדיק רבי מיכאל דוב ויסמנדל זצ"ל, הידוע בפעלותיו הרבות להצלת אחריו המענים בימי השואה הנוראה, היה גם בקי גדול וממחה בזהו ופענוח כתבי הקדמונים. במסגרת עסוקו זה הזדמן פעם לאוניברסיטה באוקספורד, שם מצא פרופסור גוי זקן שהיה בקי מפלא בש"ס בבלי וירושלמי, בספרי רמב"ם ובעוד מספרי הראשונים בבקיאות מדהימה, לא רק את לשונם הידוע ידע אלא גם את חלופי הגרסאות הקיימים בהם.

הרב ויסמנדל היה רגיל לומר: "וכי בדעתכם שלאדם כזה נתן לקרא שר התורה? בודאי שלא! כי הכנוי שר התורה, נתן למי שיש לו שיכות עם חכמת התורה, כלומר, מי שהתורה מדריכה את כל הליכותיו, וכל ארוחותיו מנהיגים רק על

פיה. אותו גוי זקן למד וידע רק מחמת זאת שהתענג על חכמת התורה, מבלי שהיא תחייב אותו משהו, ומבלי לקבל כל השפעה ממנה".

מעשה נפלא ספר הגאון רבי הלל זקס זצ"ל, ראש ישיבת 'כנסת הגדולה', נכדו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, כפי ששמע מפי בעלת המעשה: אחת מקרובות משפחתו של ה'חפץ חיים', הלכה למורת רוחו ללמד בבית ספר 'אוניברסיטה'. כעבור שנים ספורות חזרה לראד'ין ואמרה ל'חפץ חיים' בקול לעגני ומזלזל:

"מדוע אצלנו בחכמה המדעית מתחדשים ללא הרף, מקבלים פונוי מחשבה חדשים, לומדים ומחפמים כל העת, ואלו אתם נשארים באותה צורה חשוכה, עם אותה גמרא ישנה, אותה מסרת, שום חדושים, שום שנויים?..." בקר רוח ובנחרצות השיב לה ה'חפץ חיים' תשובה מפעימה, שהיה בה גם גלוי רוח הקדש בחוש שהופיע בבית מדרשו, שנים רבות עוד קדם שחשבו על כלת כזאת: "נכון שהנכם מתחדשים כל הזמן, ועוד יבוא יום שעוד תשכילו אפילו לדעת כיצד עולים לירח!... אולם לא תהיה אפילו תזוזה קטנה ביותר באישיות שלכם, לא בשיפור המדות ולא בשום ענין אחר!..."

רבי הלל ספר אז, כי לפני שנים אחדות הגיעה לארץ הקדש אותה קרובה שהשמייעה כדברים האלה באזני ה'חפץ חיים', והוא יחד עם הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל נסעו במיוחד לביתה, לנסות להשפיע עליה לחזר לכור מחצבתה ולשמר תורה ומצוות, וממנה הם שמעו את פרטי הדברים שהשמייע לה ה'חפץ חיים'.

עמק דבריו הם כפי שאמרנו, שהתורה משנה את מהותו של האדם, כובשת את כל כלו, מלבד מה שהיא מחכימה אותו, היא הופכת את נפשו לנפש גבוהה יותר, היא מעלה אותו לדרגות מרוממות, ומשפיעה עליו אצילות ונעם המדות.

רגיל היה הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל לומר בשם מרן ה'חזון איש' זצ"ל, כי פעם התבטא על הנהגתו של בחור ששרק בפיו: "זוהי מדה מגנה הנוגדת את כל הדמות של ה'בן תורה'!"

רבי שלום הטעים את פונת ה'חזון איש' כך: "תאמרו לי", שאל רבי שלום את שומעי לקחו, "היכן מזכר בכל התורה כלה האסור לשרק? היכן מזכר רמז לאסור זה? הרי אין מקור! אם כן מהיכן הניח ה'חזון איש' קביעה כזאת?"

"אמר לכם", אמר רבי שלום במתיקות, "אמנם נכון שאין מקור לאסור זה, אך הנהגה זולה זו אין לה מקום בארחותיו של בן תורה. היא אינה תואמת את מעמדו, זוהי הנהגה זולה שמקורה מהרחוב, הנהגתם של הריקים והפוחזים. בן תורה האמון ליצג בהנהגתו את לומדי התורה, חיבב לנהג

במכבדות, לא לאמץ לעצמו הנהגות זולות. אחרת דמותו נוגדת את ה'דמות' האפיקנית של בן תורה.

"זו היתה פונת ה'חזון איש'!", סיים רבי שלום את דבריו הנוקבים.

הלכתי פעם ברחוב פינס בירושלים, יחד עם הגאון הצדיק רבי משה ריבלין זצ"ל, דמות מוסרית חשובה, ששמש כמנהל רוחני בישיבות 'תפארת ירושלים' ו'תורה ודעת' באמריקה. לצד ראשי הישיבה הגדולים, מרנן הגאונים: רבי משה פינשטיין זצ"ל ורבי יעקב קמינצקי זצ"ל.

בסמוך אלינו עברו קבוצת אברכים שהלכו עם ידים תחובות בכיסיהם. הרב ריבלין עצר אותם ואמר להם בחביבות, בלשון הנהגה: "אני הייתי משגיח בישיבתו של רבי משה פינשטיין, והוא כשראה בגי תורה הולכים עם ידים בכיסים, העיר ואמר להם – 'בני תורה לא הולכים עם ידים בכיסים'..."

כך אמר הרב ריבלין לאותם אברכים והמשיך בדרך.

החפמתי מהמקוריות שלו, כיצד הוריד את הדברים בפניהם בצורה נוקבת וברורה. הוא לא חפש הסברים ונמוקים ארזים אף ומה, אלא פשוט אמר בצורה חלקה וברורה, כך היא לא צורת הליכתו של בן תורה!

התורה מזככת את האדם, מעדנת את הנהגותיו, מקדשת ומרוממת אותו, תדמיתו אמורה להיות שונה משל הולכי דרכים, הוא מהווה משכן לשכינה! פלאי פלאים!

עשרה מי יודע

קושיה בפרשה ועשרה תירוצים מתוך 'קונטרס התשובות בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטופ

בטעם ציווי עשיית שפה למעיל

ועשית את מעיל האפוד וגו' שפה יהיה לפיו סביב וגו' לא יקרע (כה, לא-לב)

לא יקרע, כדי שלא יקרע. והקורע עובר בלאו, שזה ממנין לאוין שבתורה, וכו' (רש"י)

ביומא (עב, א) איתא: אמר רחבא אמר רב יהודה, המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר: 'לא יקרע'. מתקיף לה רב אחא בר יעקב, ודילמא הכי קאמר רחמנא: נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע. [ומשני] מי כתיב 'שלא יקרע', ע"כ.

חזינו, דמסקנת הגמ' דמהא דלא כתבה תורה 'שלא יקרע' אלא כתבה 'לא יקרע' ילפינן לאו לאיסור קריעה, ולא טעם בלבד לעשיית השפה כדי שלא יקרע. [ונפק"מ, במקרה שאפשר לעשות מעיל שפיו יהיה חזק מאוד שאין אפשרות שיקרע, אי פטור בכה"ג מלעשותו כפול לתוכו, דאי כל הטעם בשביל שלא יקרע, שוב בכה"ג אי"צ לעשותו כפול, אולם אי נתחדש לאו מיוחד, הרי איסורו קיים אף בלא טעמו, וכדמצינו גבי לאו ד'ולא יסור לבבו' (סנהדרין כא, א)].

והנה ברש"י הכא, לכאורה חזינו דאיכא את שני הטעמים לעשיית השפה, גם כדי שלא יקרע וגם לעבור עליו בלאו אם קורעו.

ותמוה, הא מסקנת סוגיית יומא הנ"ל משמע שנכתב רק בשביל הלאו, משום דאי איכא לפרושי נמי כדי שלא יקרע, שוב אין ראייה דאיכא לאו. [ראה להלן (לט, כג), ודו"ק. עוד יש לדון אי מעיל שאין פי ראשו לתוכו, כשר בדיעבד, או שנתבטל ממנו שם מעיל, ראה רמב"ן (ספה"מ שורש ה) בגדר לאו שיש בו נתינת טעם; רמב"ם (פ"ט מהל' כלי המקדש ה"ג) ובמל"מ (שם); מנחת חינוך (מצוה קא); שפ"א (יומא שם); גליון הש"ס (יומא שם) בשם קרבן חגיגה. וראה עוד מש"כ ב'ספר עיון הפרשה – שמות ב' (פרשת תצוה אות לו), ודו"ק בכל זה].

(גליון קח פרשת תצוה אות ג)

תירוץ א. הכוונה שזהו גם לאו

נחלת יעקב (כאן) הקשה כעין זה: א. כיצד פירש רש"י (כאן) 'כדי שלא יקרע', הרי לא נאמר 'שלא יקרע' [כפי שדוחה הגמרא (יומא שם)]. ב. לכאורה רש"י הביא שני פירושים סותרים ['מזכי שטרא לבי תרי' (ראה פסחים עח, א)], שהרי ביומא (שם) משמע, שאם הפירוש הוא 'כדי שלא יקרע', אין זה ממנין הלאוים.

ותירץ, שרש"י מפרש הסוגיא ביומא כך, שרב אחא בר יעקב הקשה, אולי מה שנאמר 'לא יקרע' זוהי רק עצה טובה [ויש שביארו כוונתו, שזוהי נתינת טעם לציווי עשיית השפה, כפי שנראה בפשטות], ואין זה בא למנין הלאוים. ועל כך תירצו, שכיון שלא נאמר 'שלא יקרע', מוכח שהדבר בא גם למנין הלאוים [ולהלן יתבאר יותר מדוע יש לפרש כן. וכן תירצו מרגניתנא טבא ולב שמח (על ספר המצוות לרמב"ם שורש ה), וראה עוד באלפי מנשה (כאן) ולשון ערומים (פ"ג מהל' מלוה ולוה ה"א). אמנם עיוני רש"י (כאן) דייק מדברי רמב"ן (השגות לספר המצוות שורש ה ד"ה ומאלו), שלפי המסקנא אין זה אלא לאו בפני עצמו, ולא נתינת טעם. והאריך בחילוקים הנובעים מכך, הרמוזים במ"מ שבשאלתנו].

תירוץ ב. אין מקרא יוצא מידי פשוטו

כעין זה ביאר שפתי חכמים (כאן אות א) בכוונת רש"י, שאף על פי שמפשוטו של מקרא משמע שזהו טעם, מכל מקום כיון שנאמר 'לא יקרע', ולא נאמר 'שלא יקרע', משמע שזהו לאו בפני עצמו. ובספר וזאת ליהודה (לרבי יהודה עייאש, כאן) הוסיף, ש'אין מקרא יוצא מידי פשוטו' (שבת סג, א), שזוהי נתינת טעם.

[והוסיף, שזוהי כוונת שפתי חכמים (שם) ונחלת יעקב (שהובא לעיל). וכעין זה ביארו שיח יצחק (יומא עב, א ד"ה אם) ושערי ניחומים (יומא שם ד"ה והנה). וכן ביאר עיוני רש"י (כאן), שנסארה גם פשטות הכתוב. וכתב שיש לעיין לפי זה [בדומה למבואר בשאלתנו]: א. מה הדין אם יעשה מעיל שפיו חזק מאוד, שאי אפשר לקורעו, האם יפטור מלעשותו כפול. ב. אם עשה מעיל שאין פי ראשו לתוכו, האם יש עליו שם מעיל. שאפשר שאין זה מעכב שם מעיל, משום שאין זו צורת המעיל, אלא רק כדי שלא יקרע].

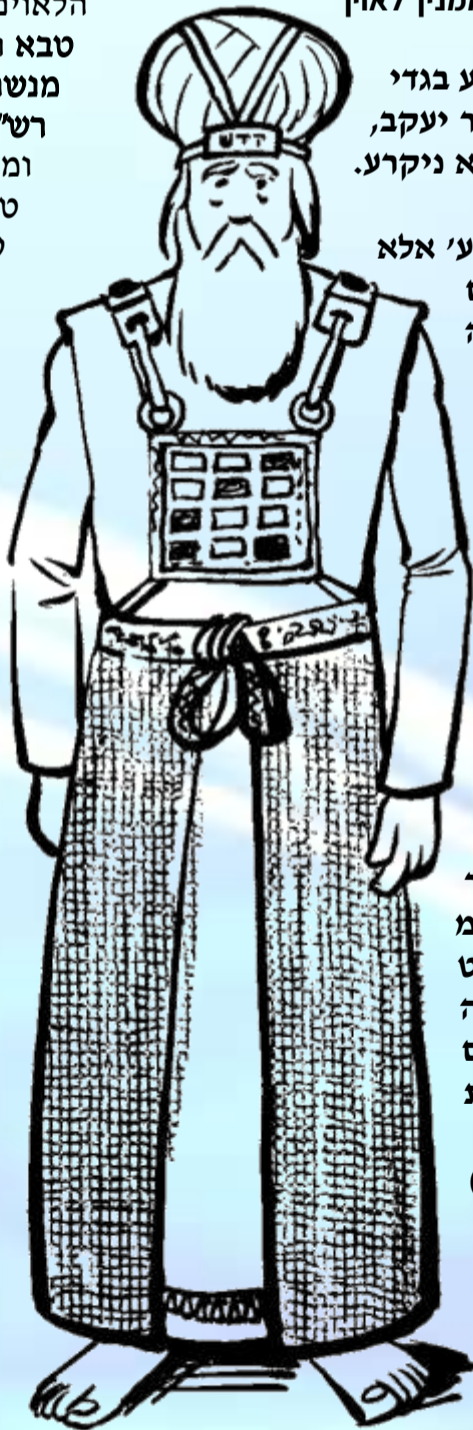
תירוץ ג. עושים שפה כדי שלא לעבור על

האיסור

כעין זה תירץ הר צבי (כאן, וביומא שם), שרב אחא בר יעקב הקשה, שנאמר שאין זה לאו כלל, אלא נתינת טעם. ועל כך השיבו, שכל זמן שלא מפורש בתורה שזהו רק טעם, מקיימים שניהם, שזהו גם טעם וגם לאו. וכוונת הכתוב היא, שתהיה שפה לפיו סביב, כדי שלא יבוא לעבור על 'לא יקרע' [ולפי דבריו הדברים ממש משלימים זה את זה, וראה מה שתירץ עוד לפי זה].

תירוץ ד. אין מחלוקת להלכה

תועפות ראם (כאן) תירץ, שגם רב אחא בר יעקב (יומא שם), שהקשה שנאמר שזהו טעם, מודה שהקורע עובר בלאו [ושלא כמבואר לעיל

(תירוץ א, ג). שכן מכך שהתורה הזהירה שיעשה שפה כדי שלא יקרע, מוכח שכל שכן שלא יקרענו בעצמו. אלא שרב יהודה סבר שהפסוק לא בא אלא ללא, ורב אחא בר יעקב סבר שפירוש הפסוק הוא, שיש לעשות שפה כדי שלא יקרע [ומכך יש ללמוד שיש איסור, וכפי שהתבאר], ומשמעות דורשין איכא בינייהו. ורש"י (כאן) פירש כרב אחא בר יעקב [אף שהקשו עליו], משום שכן היא פשטות הפסוק. וגם אין נפקא מינה בדבר, משום שהכל מודים שהדבר אסור.

תירוץ ה. מכך שלא נאמר 'ולא יקרע'

קרבן חגיגה (סי' סח) תירץ, שהנידון בגמרא (יומא שם) הוא על מה שאמר רב יהודה שאיסור זה נאמר על כל בגדי הכהונה, שהקורעם עובר בלאו. ועל כך הקשה רב אחא בר יעקב, אולי לאו זה נאמר רק במעיל, שרק בו הצריכה התורה לעשות שפה סביב, ומשמע מכך שהקפידה שלא יקרע [וגם לגבי המעיל יש לדון אם זהו לאו גמור, אך עכ"פ אין ללמוד מכך לבגדי כהונה אחרים]. ועל כך השיבה הגמרא, שאם היה זה דין רק במעיל, היה לתורה לכתוב 'שלא יקרע', כדי שיובן שהדין מוסב רק על מעיל, ולא יבואו לטעות בכך. ומכך שנאמר 'לא יקרע', מוכח שזהו לאו שמוסב על כל הבגדים. אמנם עדיין אין לומר שזהו רק לאו, שאם כן היה לתורה לכתוב 'ולא יקרע', ובהכרח שהפסוק בא ללמד בנוסף לכך, שצריך לעשות לו שפה סביב כדי שלא יקרע.

[והאריך לבאר לפי דבריו, מה שמשמע מהרמב"ם (פ"ט מהל' כלי המקדש ה"ג) שהקורע מעיל לוקה גם שלא דרך השחתה, ובשאר בגדים לוקה רק דרך השחתה. וראה במשנה למלך (שם) ובמנחת חינוך (מצוה קא אות א) שדנו בדבריו. וראה עוד בחתם סופר (שו"ת ח"ב י"ד סי' רסד ד"ה ונ"ל), שאסור לקרוע את המעיל אפילו לצורך תיקונו].

תירוץ ו. מכך שלא נזכר קודם

כעין זה תירץ מאמר אברהם (כאן), שמדברי רב יהודה (יומא שם) מבואר שזוהי מצוה כללית בכל בגדי הכהונה, ועל כך הקשה רב אחא בר יעקב, שאולי זוהי רק נתינת טעם לדין הנאמר במעיל, שצריך לעשות לו שפה סביב. שאם לא נאמר כן, מדוע לא נאמר דין זה לפני כן בשאר בגדי הכהונה שהוזכרו קודם. ועל כך השיבו, שאין לומר שזהו רק טעם לדין שפה, שאם כן היה צריך לומר 'שלא יקרע', ובהכרח שבא ללמד גם לאו. אבל אין לומר גם שהוא רק לאו, שאם כן מדוע לא הוזכר דין זה לפני כן.

תירוץ ז. מכך שלא נאמר 'לא תקרע'

בית יצחק (לרבי יצחק יהודה שמעלקיש, שו"ת י"ד ח"ב סי' קב אות יב) ביאר, שרב אחא בן יעקב (יומא שם) שהקשה, רצה לומר שהפסוק אוסר אפילו גרמא, שצריך לעשות שפה לפיו, כדי שלא יגרום קריעה. ועל כך

תירצו, שמכך שלא נאמר 'שלא יקרע', מוכח שלוקה רק בקריעה ממש. ומכל מקום מזה שנאמר 'לא יקרע', ולא נאמר 'לא תקרע', יש ללמוד שגרמא אסורה מן התורה [וראה מה שדן לענין אמירה לנכרי. ובצפנת פענח (פ"ט מהל' כלי המקדש ה"ג) כתב, שהקורע מעיל בגרמא חייב, ואילו בשאר בגדי כהונה פטור].

ועל פי דרכו יש ליישב, שמכך שלא נאמר 'לא תקרע', מוכח שזהו גם טעם, ולא רק אזהרה.

תירוץ ח. אין צורך להזהיר על כך

ר"ש אלמושינו (כאן) ביאר, שבהכרח שמה שנאמר 'לא יקרע' אינו ענין לעצמו, שכן אין צורך להזהיר שלא לקרוע, שמי יכניס עצמו לקרעו במזיד, ולכן ביאר רש"י שזוהי נתינת טעם 'כדי שלא יקרע'. אמנם גם זה אינו מובן, שלא היה צריך הכתוב לגלות הטעם בזה, כי פשוט הוא שעל ידי כך לא יקרע, על כן פירש עוד שהקורע עובר בלאו [והדברים צריכים ביאור].

תירוץ ט. כרבי שמעון שדורש טעמא דקרא

ריח שדה (מכון הכתב עמ' תקט) תירץ, שלדעת רבי שמעון (ב"מ קטו, א) שדורש טעמא דקרא, בין אם כתוב 'לא יקרע' ובין אם כתוב 'שלא יקרע', יש לפרש שזהו טעם. וכיון שבין כך הוא דורש טעמא דקרא [גם אם הכתוב אינו מפרשו], נמצא כי הפסוק מיותר לדרשה, ולכן דורשים מכך שהקורע בגדי כהונה לוקה. ורש"י (כאן) פירש כרבי שמעון, משום שהוא קרוב יותר לפשוטו של מקרא, שמשמע מלשון הפסוק שבא לתת גם טעם לעשיית השפה [ומשמע מדבריו שהסוגיא ביומא (שם) אינה כרבי שמעון, אלא שרש"י פירש כמותו, מהטעם שהתבאר].

תירוץ י. כשהטעם ברור דורשים טעמא דקרא

תוספות הרא"ש (ב"מ צ, א ד"ה היתה) כתב, שכל המחלוקת אם דורשים טעמא דקרא, היא באופן שיוצא מכך דבר שהוא נגד פשטות הפסוק, אבל אם הדבר ברור שהתורה ציותה מחמת טעם מסוים, הכל מודים שדורשים טעמא דקרא.

ויש שתירצו לפי זה, שאף כאן הכל מודים שדורשים טעמא דקרא, משום שהדבר ברור שטעם הציווי הוא כדי שלא יקרע [וצ"ע בזה], ולכן יש לדרוש את שני הדברים, וכפי שהתבאר.

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה בדורינו, ראה בקובץ 'עיון הפרשה' (גליון קכ).

כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ בבתי המדרשות, ובכתובת lyun1@iyun.co.il

נפלאים מעשיך

מאמרי חוסר בשילוב סיפורים מענייני הפרשה □ הרב הגאון שלמה קולדצקי שליט"א

אמר הפושע לשעבר: מכל השכונה הזו אני זוכר רק רע ושחור, אבל דע לך, יהודי אחד בלבד אני זוכר משם לטובה. כל השנים חקוקה במחשבתי הדמות והטוהר של היהודי, קוראים לו ירחני שהוא האדמו"ר מערלוי. הוא היה האיש היחיד שהתייחס אלינו...

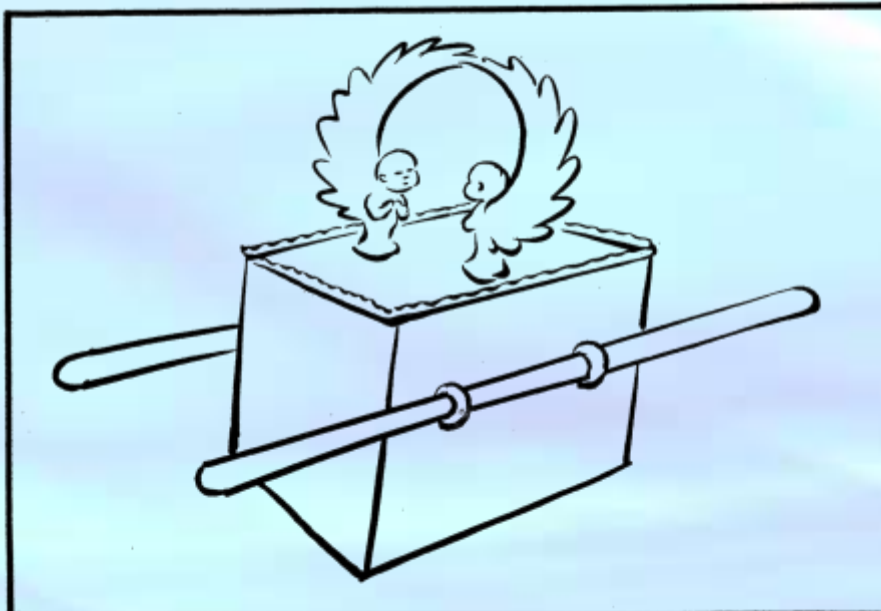
לפרשת תרומה

יפניהם איש אל אחיו - לחשוב על השני

בפסוק נאמר שהכרובים יהיו פניהם איש אל אחיו. ובמסכת ב"ב צט. פירש רשב"ם: שישאל עושין רצונו של מקום הם הופכים פניהם זה לזה ואז זה סימן שהקב"ה אוהב את ישראל, ורבי יצחק אלחנן ספקטור היה אומר כשפניהם איש אל אחיו כשכל יהודי מביט ושם לב אל זולתו לדעת מה מצבו ואיך יוכל

לעזור לו זהו המצב של עושין רצונו של מקום, ואילו כשפניהם לבית כשכל אחד דואג רק לעצמו ולביתו ואינו נותן דעתו כלל להתעניין בגורל חברו זה המצב של אין ישראל עושין רצונו של מקום, כי הקב"ה רוצה שיהיה כל איש מישראל נותן עיניו ולבו לדעת את שלום אחיו ומצבם להרגיש אם חסר מה לרעהו ולבוא לעזרתו.

רבי חיים מוולאזין היה אומר תמיד שכל בריאת האדם הוא רק בשביל להועיל לשני ולא לעצמו כלל. הסבא מקלם אמר: אהבת עצמו היא המבוא לנפילה הגדולה והנוראה ביותר ברוחניות רח"ל. עוד אמר: כפי שאדם אוהב את עצמו, כך באותה מידה בדיק - רחוק

סיפורה הרבנית קוטלר אשת חבר לרבי אהרן כי במשך חמישים שנה שידעה את בעלה, אינה זוכרת אף פעם שדיבר אודות עצמו! בהספד שנשא רבי שמואל רוזובסקי על הרב מפוניבז' אמר: אנו שזכינו לראות את מרן הרב זצ"ל, ראינו לפנינו תמונה חיה ברורה ובהירה איך מגיע אדם לדרגה זו שה'אני' שלו יהיה כלל ישראל - שה'אני' שלו לא יהיה נחשב בעיניו לכלום, וכל מציאותו הוא אך בנוגע ובקשר לכלל ישראל. ומתוך שראה את ה'אני' שלו רק מה שכולל את הכלל, על כן מסר לגמרי את ה'אני' הפרטי והאישי שלו עבור הכלל, ומה

שאינו נוגע לתורה ולכלל לא היה קיים כלל במציאותו, כי כך הרגיש וכך הכיר בה'אני' שלו.

על רבי חיים פנחס שינברג מסופר כדלהלן: בשנים האחרונות שמו לב כולם לתופעה מעניינת, כאשר ראה מישהו שמשקפי ראייתו לא עומדים היטב היה ניגש ומתקן את משקפיו שיעמדו כראוי. יכול היה לעשות זאת לקטן שבקטנים ואף לגדולים. סיבת הדבר היתה, שכאשר אינם עומדים היטב במקומם הם עלולים ליפול ולהישבר, ולכן מצד 'והלכת בדרכיו' עליו לתקן זאת שלא תצא מכך עגמת נפש. כך ליחידים וכך לרבים.

פעם הגיע לסנדקאות בבית הכנסת אחד, ולאחר הברית כאשר ירד מהקומה השניה שם התקיימה הברית, שם לב שהגדר מאבן הסמוך למדרגות נמוכה מדי ויש בה חשש סכנה. מיד נעצר והראה למלוויו שהגדר נמוכה. הם ניסו להרגיעו ולהסיח דעתו, אך הוא המשיך לדבר ולעורר על כך, עד שביירו מיהו הגבאי כאן; התברר שהוא בין משתתפי הברית, קראו לו וכשהגיע אמר לו רבנו שלדעתו יש כאן חשש סכנה וצריך להגביה את הגדר ולהוסיף לה מעקה, כדי שילדים שמשחקים לא ייפלו חלילה משם, ורק אז נרגע.

מידת החסד היתה טבועה בו עד שלא הבין מציאות אחרת. פעם הסביר שה'מעמיד' של כל התורה ועבודת ה' הוא בין אדם לחברו. ואמר, ששמע מרבו רבי ירוחם ליבוביץ' שכל בן תורה צריך לבחון את עצמו האם הוא עושה חסד בכל יום, היינו לאו דווקא חסד גשמי אלא גם חסד רוחני להסביר לשני את הסוגיה, להאיר פנים לזולת וכדו', והתבטא רבי ירוחם ואמר שיום בלי חסד והטבה לזולת אינו יום.

בעת יסוד שכונת מטרסדורף, כאשר עדיין לא חוברו קווי הטלפון בקריה תהליך ממושך באותם ימים שיכול היה להימשך חודשים ארוכים, ואף הצריך פרוטקציה של עסקנים וכדו' אזי לרח"פ שהיה מראשוני הדיירים בשכונה, היה קו טלפון בביתו ורבים באו להתקשר ולקבל שיחות. סיפרו אותם שכנים, שלא רק שרח"פ ובעיקר הרבנית היו מקבלים את השכנים בשמחה ובעין יפה, אלא למרות שלא אחת היה צורך בסבלנות ואורך רוח לנהל את הבאים שגוזלים לכאורה מפרטיותם, ולפעמים באו בשעות לא שעות ולא כולם נהגו בעדינות, בכל זאת עשו חסד

זה בשמחה וטוב לבב. דרכו היתה עד זקנה ושיבה לענות בעצמו לטלפונים בביתו, כך בשעות היממה ואף באמצע הלילה. מעולם לא הסכים שינתקו את הטלפון מהקו, או שיורידו את השפופרת שיהיה צליל תפוס ולא 'פריעו' לו, שהרי הוא צריך לשאת בעול הזולת שבאים לביתו. גם כשהיה באמצע אכילתו, אם בא שואל לביתו הפסיק לאכול וניגש לענות לו.

סיפור מופלא סיפר נהגו, רבי אסא ויטו: תחילת שימושו לפניו היה כאשר בשנים הראשונות לייסוד הישיבה בארה"ב היה מלווה את רבנו לבתי נדיבי עם. רבנו לא נצרך לו שייכנס אתו לבתים, והוא היה מביאו עד בית הנדיב וממתין לו ברכבו מתחת לבית. יום אחד עלה רבנו לבית אחד הנדיבים וכעבור כמה דקות שב, רבי אסא תמה למה חוזר, האם אותו אדם לא בבית? התברר שאותו עשיר התקין בביתו מיזוג אוויר, דבר שהיה נדיר באותם ימים. רבנו ירד והציע לרבי אסא לעלות, באומר: איך ייתכן שאני אהנה ממזג אוויר נעים ולך יהיה חם ולא נעים ברכב, לכן הטריח עצמו במיוחד לרדת לקרוא לו. כך עד זקנה ושיבה הוא לא ראה מניעה מקיום מצוות החסד בגופו משום זקן ואינה לפי כבודו. כששאלו מישהו האם אין זה ביזיון כבוד התורה שעונה לטלפונים בביתו בעצמו, השיב לו רבנו מיניה וביה: האין זה ביזיון לצלם אלוקים, שיהודי בן הקב"ה מתקשר ויש בפיו שאלה או בקשה שאמתין שמישהו אחר יענה.

שוב היה מעשה בעומק שנות השיבה, שכאשר ירד פעם מביתו ראה ילדה קטנה מורידה עגלה ולא מצליחה להסתדר אתה, הוא ניגש בעצמו לעזור לה

להוריד את העגלה. הבחורים שליווהו ניסו לומר לו שהם יעזרו לה, אך הוא לא הסכים ונחלץ בעצמו לעזור לה להוריד את העגלה. בהפסקת בין הסדרים של שעות הצהרים היו מגיעים לישיבה מוכרי כיפות וציציות ומוכרי ספרים וכד'. כמה פעמים אירע שניגש לקנות מהם, וכששאלו אותו בני הבית: הרי כפי הידוע אין לו צורך בזה עכשיו, השיב: אכן כן, קשה לי לראותו יושב כאן ומחכה שמאן שהוא יפרנסו וכפי הנראה אף אחד לא קונה ממנו, סברתי, לפחות אני אקנה ממנו דבר שגם אם עתה איני זקוק לו אזדקק לו בעתיד בעז"ה.

סיפר רבי אסא ויטו, שכאשר עמד לרכוש את הרכב שקנה כדי להסיע את רבנו, שאלו האם יש איזה פרט שכדאי לו להביא בחשבון. ניתן היה לחשוב שראש הישיבה ידבר על מקומו שיהיה רחב שיוכל להכיל את הטליתות בלי לחץ ודוחק, אולם רבנו ייעץ לו שכדאי שהרכב יהיה בעל מושבים רבים ככל שניתן כדי שיוכל לקחת כמה שיותר אנשים ולעשות אתם חסד.

מספר בעל המעשה: בשנת תשנ"א הייתי צריך לנסוע למקום מרוחק, והזמנתי מונית. הנהג היה נראה כ'בעל תשובה' עם זקן קטן. באמצע הנסיעה שמתי לב שהפנים שלו מאוד מוכרות לי, ולא ידעתי מהיכן. ניסיתי להיזכר, עד שנזכרתי. שאלתי אותו: תגיד לי, קוראים לך דוד? הנהג הביט בי כמשתאה, וענה: כן, מהיכן אתה יודע? אמרתי לו שאני זוכר אותו מהשכונה. הוא סיפר לי שהוא ישב בכלא עשר שנים, היום הוא גר באילת, הוא חזר בתשובה ויש לו בנים בתלמודי תורה, ברוך ה'. כמה דקות של שתיקה השתררו בחלל הרכב, שנינו מביטים על הכביש, לפתע פונה אלי

הנהג ואומר: אתה רוצה לשמוע משהו מהשכונה? נו, השבתי. כדי להבין את המעשה צריך להקדים ולספר את הרקע: מדובר בתקופה של לפני כשלושים שנה. בשכונה זו היו שני אחים שהתגוררו באחד הרחובות באזור, והטילו חיתתם על כל בני השכונה: דוד ואחיו, הם נהגו כמו פושעים מהעולם התחתון. כל גניבה שהייתה באזור, מיד היו חושדים שמסתמא התבצעה ע"י אחד האחים הללו. כמובן שאף אחד לא קינא במשפחה מסכנה זו, רק שנאו אותם. מזמין המונית מגלה את שהרהר לעצמו במוחו באותם רגעים: אף פעם לא חשבתי שיהיה לי קשר עם הפושע הזה,

ועכשיו אני מדבר אתו ברכב שלו, הוא נוהג לי למחוז חפצי.

ודוד הנהג החל מספר: אגיד לך, אני זוכר מכל השכונה הזאת רק שחור. כולם היו רואים אותי ועוברים לצד השני של הכביש, היו פוחדים להתקרב אלי. אני גם זוכר שפעם אחת הייתה איזו גניבה בשכונה, אבל במקרה בפעם זו לא הייתי מעורב בה, אך פחדתי שכמובן מיד יעלילו את הגניבה עלי, לכן ברחתי מיד לכפר הערבי הסמוך, עד יעבור זעם. מכל השכונה הזו אני זוכר רק רע ושחור, אבל דע לך, יהודי אחד בלבד אני זוכר משם לטובה. כל השנים חקוקה במחשבותי הדמות והטוהר של היהודי, קוראים לו 'רב יוחנן' שהוא האדמו"ר מערלוי. הוא היה האיש היחיד שהתייחס אלינו, שנה אחת בפורים, בזמן שאף אחד לא חלם לדבר אתנו, או בכלל לחשוב עלינו איזה דבר לטובה, דפק אצלנו 'רב יוחנן' עם משלוח מנות גדול, התיישב אצלנו, הניח את המשלוח היפה, ואפילו טעם ואכל אתנו ממשלוח המנות שהוא נתן, והתחיל לדבר אתנו כאילו שאנו הצדיקים הגדולים שבעולם, וכך הסביר הסברים יפים על מגילת אסתר, ועוד עניינים שמחים, עד שסיים והלך לו. עד היום אני זוכר את הדמות הזורחת של 'רב יוחנן' המלווה אותי כל הזמן. בכוח הארת הפנים של רבי יוחנן סופר, האדמו"ר מערלוי, שעמדה לו כל הימים בזכרונו, זכה היהודי לחזור בתשובה. פעמים רבות ניתן להשפיע ע"י חיוך קל או הארת פנים היכולה להשפיע על הזולת גם אחרי שנים רבות, וחבל לפספס להיות הזוכה בה. עוד סיפורים רבים על עניין זה הבאנו רבות בעבר.

מתיקות השבת

פנינים וסיפורים בעניני השבת, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שבת הרב הגאון שלמה לוינשטיין שליט"א

אומר הגר"י גלינסקי זצ"ל: יצאת ממצרים עם תשעים חמורים לובים טעונים מכספה ומזהבה של מצרים, ואתה נותן חצי גרם לצדקה? זה נקרא, בכלל, שנתת משהו? וכל אחד הולך כמו "מוישה גרויס": "נדבתי למשכן!" "בניתי את המשכן!"

לפרשת תרומה

קדושינו מחמת התרצותו לקבל מצוותנו

אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו

בספר "עבודת ישראל" (פרשת שמני) הקשה על מה שאומרים "אשר קדשנו", כלומר שהקב"ה מקדש אותנו, והרי בקדושינו בעינינו "כי יקח", הינו: צריך שתהיה נתינת הבעל, המקדש. איך, אפוא, הקב"ה מקדש אותנו על ידי שאנו עושים מצוות, וכבכול נותנים לו?

הוא תרץ על פי דברי הגמרא (קדושין ז ע"א): "באדם חשוב עסקינו, דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה - גמרה ומקנא ליה נפשה", דהינו: אם המקדש הוא "אדם חשוב" - מועילה גם נתינת האשה לבעל, משום שבהסכמתו לקבל ממנה, הוא גורם לה להנאה שתמורתה מתקדשת לו.

ממילא יש לומר, שבאותו אופן הקב"ה מקדש אותנו: על ידי שהוא מתרצה לקבל את מצוותינו - הוא מסב וגורם לנו הנאה, ובהנאה הזו שהוא נותן לנו, הוא מקדש אותנו.

זהו שאומרים: "אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו" - שמחמת התרצותו אלינו, אנו מתקדשים לו.

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל חד חידה: איזו מצוה הקב"ה "לא יכול" לעשות ואלו אנחנו כן יכולים? והוא השיב: "מתן בסתר"! אנחנו יכולים לתת צדקה מבלי שנדע למי הלך הכסף, ואלו הקב"ה "לא יכול" לתת מבלי לדעת למי הוא נותן.

שב הרב גלינסקי ואמר: אין זה נכון! הקב"ה נותן כל הזמן מתן בסתר! אמנם הוא, כמובן, יודע למי הוא נותן, אבל אנחנו לא מפירים בכל מה שהוא נותן לנו! אנחנו המקבלים, לא יודעים, לא מרגישים שקבלנו...

נקח דגמא:

עם ישראל נקרא להביא תרומות למשכן. כמה הם הביאו? עשרים ותשעה כפר זהב ועוד משהו. זה נשמע הרבה? בהחלט! זה משהו כמו טון ורבע זהב טהור! המון!

אבל אם נפרט זאת לפרטים נוכח במצב לאשורו:

כמה גברים מגיל עשרים ועד גיל ששים תרמו את תרומתם? שש מאות אלה. אבל יש להביא בחשבון גם את הגברים מגיל שלש עשרה ועד גיל עשרים שתרמו. כמו כן הגברים מגיל ששים ומעלה תרמו. נמצא, אפוא, שמספר התורמים הוא כבר כפול: מיליון ומאתים אלה תורמים.

ומה עם הנשים? הלא גם הן תרמו! הרי לנו שנים וחצי מיליון תורמים!

אם כן כמה תרם כל תורם? תעשו חשבון: חצי גרם!

- יצאת ממצרים עם תשעים חמורים לובים טעונים מכספה ומזהבה של מצרים, ואתה נותן חצי גרם לצדקה? זה נקרא, בכלל, שנתת משהו?

וכל אחד הולך כמו "מוישה גרויס": "נדבתי למשכן!" "בניתי את המשכן!"

מדוע כל אחד חשב כך? - כי אף אחד לא הרגיש שהקב"ה נתן לו, ממילא הרגיש שהוא נתן לקב"ה.

הרב גלינסקי מוסיף דגמא נוספת:

אדם הולך לאכל ארוחת בקר. לפניו צלחת סלט.

נשאל אותו: מדוע אתה הולך לאכל את הסלט?
- "כי אני רעב. יש לי תאבון".

חביבי! אתה יודע מה פרוש שיש לך תאבון? פרוש הדבר שהגוף שלך בריא! הוא דורש אכל!

מוסיפים לשאל אותו: "ואיך אתה מתכוון לאכל את הסלט?" והוא עונה: "מה פרוש איך, אלעס אותו עם השנים!"

חביבי! אתה יודע שאתה עשיר גדול? אתה יודע מה ראשי התבות של המלה "עשיר"? עינים, שנים, ידים, רגלים... יש לך שנים! אתה יודע כמה אנשים אין להם שנים והם צריכים למצץ את הסלט?...

- "הסלט שלפניך מרכב פלו מצבע אחד?"

- "בודאי לא! הוא ממש חגיגה לעינים".

חביבי! זאת אומרת שגם עינים יש לך! והעינים שלך, ברוך ה', רואות את שלל הצבעים שמולך!

- "ומה יקרה לאחר שתלעס?"

- "אני אבלע את האכל, שיעבר למערכת העכול, ושם הוא יהפך לפחמימות, חלבונים, עמילנים, ויטמינים, אי בי סי, ויעבר לכל מקום בגוף, עד לקצה האצבע הקטנה של הרגל".

חביבי! אתה יודע שיש פאלו אנשים שמערכת העכול שלהם אינה תקינה. מאכילים אותם דרך צנור, זונדה. ומערכת העכול שלך תקינה, מתפקדת!

- "ברשותך, עוד שאלה: אתה גדלת בעצמך את העגבניה ואת המלפפון?"

- "לא! קניתי אותם בשוק".

אוהו! אז אתה ב"ה אדם בריא, עובד, מתפרנס, מרויח כסף ויכול לקנות אותו אכל!

אז מה היה לנו בצלחת הסלט? גוף מתפקד, איברים מתפקדים, תאבון, שנים, עינים, מערכת עכול, בריאות, פרנסה.

- "ומה אתה נותן לקב"ה?"

- תשע מלים: ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, בורא פרי האדמה!

חצי גרם!

ומה האדם מרגיש? שמגיע לו עולם הבא! נשאל אותו: "מה דעתך, יהיה לך עולם הבא?" ברב ענוה הוא יענה: "אני מקנה, בעזרת השם". אבל בלב הוא אומר לעצמו: "בודאי יהיה לי! אפלו לרשעים יש מצוות פרמון, ואני לא רשע, הרי אני מברך! אני לא אוכל אף פעם סלט בלי לברך!"

"מוישה גרויס"!

מאחר שהוא לא מרגיש את כל מה שהש"ת נותן לו בצלחת הסלט, הוא סבור שהוא זה שנותן לקב"ה, ועוד מגיע לו "עולם הבא" על זה!

חביבי! נתת בסך הכל חצי גרם!

אבל, בכל אופן, אומר הרב גלינסקי זצ"ל בקשה אחת קטנה יש אליך: לכל הפחות שחצי הגרם יהיה "זהב טהור", ותברך את הברכה כמו שצריך, לאט ובכונה.

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא ■ הרב הגאון ברוך רובין שליט"א

החיילים שראו את המנוסה, מיהרו והביאו כלבים עזי נפש, כדי שהללו יסייעו בידם לתפוס את הבורחים. בדרכם הקיפו החיילים את המתבן בו התחבאה האשה, אולם למרבה ההפתעה הכלבים לא הריחו דבר, ועזבו את המקום והחיילים בעקבותיהם!...

לפרשת תצוה

"ואתה תצוה את בני ישראל" (כז, כ)

נר התמיד שהיה הכהן הגדול מעלה במנורה שבמקדש הוא סמל לתורה, כמו שכתוב (משלי ו) "כי נר מצוה ותורה אור". בגמרא במסכת סוטה (כא.) דרשו חז"ל שהתורה נמשלה לאור, לומר לך מה האור המגן על העולם אף התורה מגינה על העולם.

מעשה שהיה באשה אחת, אחייניתו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ ראש ישיבת קמניץ, שבאה אל הגאון רבי יחזקאל אברמסקי וסיפרה לו שהיא עומדת לעבור את הגבול מפולין לרוסיה. היות שהדבר כרוך בסכנת נפשות, על כן היא מבקשת מהרב שיברך אותה שהדרך תעבור בשלום. איחל לה הרב שתגיע למקומה בשלום, והוסיף בקשה אם מוכנה היא לקחת עימה

דפי כתב יד מתוך ספרו הגדול שעמד לצאת לאור, ספר "חזון יחזקאל", ולמסור אותם לגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי המתגורר בוויילנא. הסכימה האשה בשמחה להעביר את כתב היד החשוב. מתוך דאגה לכתב היד שלא יינזק, הטמינה האשה את הכתבים במעין בגד אותו כרכה סביב לגופה. כעבור זמן לא רב יצאה לדרכה בשיירה קטנה.

בהיותם בדרך נתגלתה השיירה על ידי חיילים רוסים שפתחו עליהם בירות מרוביהם... הנוסעים המעטים נפוצו לכל עבר ואף האשה נמלטה על נפשה ומצאה מחסה במתבן תבואה ישן, בין חבילות הקש. החיילים שראו את המנוסה מיהרו והביאו כלבים עזי נפש כדי שהללו יסייעו בידם לתפוס את הבורחים. בדרכם הקיפו החיילים את המתבן בו התחבאה האשה, אולם למרבה ההפתעה הכלבים לא הריחו דבר ועזבו את המקום והחיילים בעקבותיהם!... שאר בני השיירה נתפסו כולם ונלקחו למעצר. בדרך לא דרך הגיעה האישה לוויילנא, שם מיהרה אל ביתו של רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי כדי למסור לו את הכתבים ואף סיפרה לו את כל המוצאות אותה בדרך ואת הנס הגדול שקרה לה במתבן התבואה. "מה הפלא?! נענה ואמר

מיד רבי חיים עוזר, "כאשר כרכת מסביבך את דפי הספר החשוב, הפכת בכך להיות חלק מספר תורה!" התורה מגינה ומצילה!

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך" (כז, כ)

איתא במדרש (שיר השירים א, טו) בשעה ששמעו ישראל "אנכי ד' אלוקיך" (שמות כ, ב) נתקע תלמוד תורה בלבם והיו למדים ולא היו משכחין, ובשעה ששמעו "לא יהיה לך" נעקר יצר הרע מלבם, באו ואמרו למשה תהיה אתה שליח בינותינו, "דבר אתה עמנו ונשמעה ועתה למה נמות" (שם טו) חזרו להיות לומדים ושוכחים, וחזר יצר הרע למקומו, ואיתא (הוריות יב) שמן זית יפה לשכחה, לכן אמר הקב"ה למשה בשביל "ואתה תצוה" שהדיבור יהיה על ידך ולא ע"י הקב"ה שיחזור היצה"ר והיו לומדים ושוכחים לפיכך "ויקחו אליך שמן זית זך" בכדי לבטל השכחה.

(שארית יעקב)

"להעלות נר תמיד" (כז, כ)

נר התמיד שהיה הכהן הגדול מעלה במנורה שבמקדש הוא סמל לתורה, כמו שנאמר: "כי נר מצוה ותורה אור". נר תמיד זה לא כבה לעולם, כך גם התורה אינה נכבית לעולם ומאירה תמיד לעולם וליושביו. על כל אחד ואחד להגות בתורה יומם ולילה, וכך אנו שומרים על האור הזה, שימשיך וידלק תמיד. הגאון מוויילנא היה ידוע בהתמדתו המופלאה. כל הימים היה יושב בחדר סגור ועמל בתורה בכל כוחו. פעם אחת לאחר חמישים שנה שלא נפגשו,

הגיעה אחותו לבקרו. יצא הגאון לראותה וברך: "ברוך... מחיה המתים", כפי המבואר בהלכה. אך המשיך אח"כ ואמר: "אחותי היקרה, אמנם לא התראינו זמן רב, אך כשאבוא לעולם הבא אדרש לתת דין וחשבון על כל הרגעים שלא ניצלתי אותם ללימוד התורה, ולכן, לא אוכל לבזבז את זמני בשיחה בטלה, ועלי לשוב לחדרי לתלמודי..."

מעשה נוסף המורה על התמדה בתורה גם בעת סכנת נפשות של ממש: בזמן מלחמת העולם הראשונה הכריז הצבא הרוסי, שאסור להדליק את האור, כדי שהאויב לא ידע היכן ישנם מקומות יישוב. פעם אחת בקו הגבול ליד העיירה טברייג, שכבו כיתת רוסיים במארב והבחינו באור קטן הבוקע מהחלון. הם היו בטוחים הם כי מדובר במרגל שמאותת לגרמנים ומראה להם את הדרך לעיירה. המפקד נתן פקודה והלכו והסתערו ופרצו את דלת הבית. מה נדהמו לגלות כשראו את רבי אהרן, רבה של טברייג, כשהוא רכון

על ספריו ושקוע בלימודו. "עמוד, מרגל הינד, צא החוצה להורג!" זעק המפקד. "אם נגזרה הגזירה להוציאני להורג, אקבלה באהבה. אך בקשה לי אליך, עסוק אני כעת בדבריו הקשים של הרמב"ם... אנא, תן לי לסיים ולהבינם עד תום ואח"כ עשה בי כרצונך".... ענה לו הרב. חזר הרב - לספריו בלי לשים לב לחיילים העומדים סביבו, ואז נשמעו קולות נפץ אדירים, הצבא הגרמני פתח במתקפה חזקה על הצבא הרוסי, והמפקד והחיילים יצאו להילחם ועזבו את הרב לנפשו...

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר

תמיד" (כז, כ)

הרה"ק רבי יוסף מאיר מספינקא מביא רעיון נפלא, על משמעות 'להעלות נר תמיד': והנה, לפעמים האדם מונע עצמו מללמוד עם הקטנים ממנו, שמדמה בדעתו, שבאם יעסוק בתורה לבדו יתחכם יותר ויותר, ובאמת לא כן הוא, כמאמר רז"ל (תענית ז.) ומתלמידי יותר מכולם. ולזה רומזת התורה הקדושה באמרה: 'ואתה תצוה את בני ישראל', תצוה מלשון צוותא רוצה לומר: תחבר עצמך עם

בני ישראל הקטנים ממך, - ולא תאמר שעל ידי זה לא תתחכם בתורה כל כך, כי אדרבה: 'ויקחו אליך שמן זית זך', דהיינו, שעל ידם יפתח לך שכל חדש בתורה הנרמז בשמן זית זך "מה שמן מאיר לעולם כך התורה", ותעלה למעלה למעלה בתורה ועבודה וזהו 'להעלות נר תמיד', - רצ"ל, תוכל להעלות את נשמתך הנקראת נר, כמו שכתוב (משלי כ, כז): 'נר ה' נשמת אדם' תמיד עולה למעלה ממדרגה - למדרגה.

(אמרי יוסף)

"להעלות נר תמיד" (כז, כ)

לעולם צריך האדם לשאוף להתעלות ולהעפיל מעלה מעלה, לקיים עוד ועוד מצוות, וביתר שלמות, ולא להיות מרוצה ושבע רצון ממעמדו ולהסתפק בדרגתו.

מעשה באדם אחד, שראה בחלומו גרם מדרגות, והמלך עולה בהן ומטפס, טיפס המלך חמש מאות מדרגות, ועדיין לא הגיע לחציין. השכים האיש בבוקר והלך למלך לספר לו את חלומו. שמח המלך מאוד, והורה להעניק לו אלף זהובים. סיפרה אשתו לשכנתה על האוצר שנפל בחלקו של בעלה, הלכה השכנה ואמרה לבעלה, שכננו ראה את המלך מגיע לחציין של המדרגות וקיבל ממנו אלף זהובים. לך אתה אל המלך וספר לו, שראית אותו בחלומך עומד בראש המדרגות, ודאי תקבל אלפיים. עלה האיש לארמון המלך וסיפר למלך את הדברים כעצת אשתו. אמר המלך לעבדיו, קחו אותו והשליכוהו מכל מדרגות הארמון.

שאל האיש, היכן הצדק, שכני סיפר מחצית ממני, וקיבל אלף זהובים. אמר לו המלך, שכנך בישרני חלום טוב, ובפיך היה חלום רע. שכנך סיפר, שלא הגעתי לחצי המדרגות, ויש לפני להעפיל ולעלות עוד מדרגות רבות, ושמתני בדבריו. אתה סיפרת, שכבר הגעתי לפסגה, ולא נותר לי אלא לרדת ממנה.

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע מתוך שיעורו של הרב הגאון חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור בקו דרישה וחקירה, שמספרו: 072-380-9143 שלוחה 6

(עוד יוסף חי)

לפרשת תרומה

א. "ויקחו לי תרומה" (כ"ה, ב') טעם הסמיכות של פר' משפטים לתרומה, לומר, שקודם שאדם נותן צדקה, צריך שידע שהכסף הנמצא אצלו אכן שלו. (אוה"ח הק')

ב. "ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו" (שם) העיקר בתרומה זהו הלב, דלכאור' לא שייך לשון תרומה אצל הקב"ה, שהרי נאמר "לי הכסף ולי הזהב", אלא בהכרח הבקשה שהקב"ה ביקש מכלל ישראל, זה לבו של כל אחד ואחד.

ג. "ויקחו לי תרומה" (שם) פירש"י לי לשמי, ביאר ר' יהונתן אייבשיץ, מהו לשמי, שהרי אמרו חז"ל (ברכות סג.) הטעם מדוע נסמכה פרשת סוטה לתרומות ומעשרות, מפני שאם אינו נזקק לכהן ליתן תרומה, סופו נזקק לכהן ע"י סוטה, שיצטרך להביא אשתו לכהן, ואצל סוטה הלא נמחק שם ה' על המים, נמצא שאם נותן תרומה אי"צ להגיע לכהן ע"י סוטה, ונמצא שמנע מחיקת שם ה', וזהו ויקחו תרומה לשמי, בשביל שלא ימחה על המים.

ד. "ויקחו לי תרומה" (כ"ה, ב') ופירש"י לי לשמי. ביאר האר"י הקדוש בנתינת צדקה מרומז שמו של הקב"ה, האות י' מרומז במטבע שהרי ה' אות קטנה, וגם המטבע קטן. חמשת אצבעותיו של הנותן מרמז על ה' הראשונה, הזרוע של הנותן רומז על האות ו', וחמשת אצבעות המקבל מרמז על ה' השניה, ונמצא שכשנותן צדקה יש השלמה לשמו של הקב"ה. (ע"פ משכני אחריו, ומתוק האור)

ה. "מאת כל איש" (כ"ה, ב') ולא מאת אשה, שהרי הגמ' (ב"ק קיט.) אומרת שמאשה נשואה, אין גבאי צדקה מקבלים דבר מרובה, נמצא שרק אשה שהיא גדולה ואינה נשואה היתה יכולה להביא. (משך חכמה)

ו. "זהב וכסף ונחשת" (פסוק ג') ישנם ג' דרגות בנותני צדקה, והם רמוזים בר"ת, א. זה הנותן בריא, דהיינו הנותן תמיד ואפ"ל בבריאותו. ב. כשיש סכנה פודה, דהיינו הנותן כשצריך להתרפאות. ג. נתינת חולה שאמר תנו, דהיינו שכיב מרע שאמר שיתנו לאחר מותו, וכך כתבו בדעת זקנים, צדקה שאדם נותן כשהוא בריא, נחשבת לו כזהב, כשהוא חולה ונותן מעכשיו נחשב לכסף. כשנותן לאחר המיתה נחשבת לו כנחושת. (ר' חיים אחי המהר"ל)

ז. בהנ"ל, רמוז הימים שקוראים בתורה. ז' היום השביעי - שבת, ה' וב שני וחמישי. כיפורים, סוכות, פסח. נרות - חנוכה, ראש חדש (ונכלל ראש השנה שזה גם ר"ח), שבועות ושמיני עצרת, תעניות. (חתם סופר)

ח. "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כ"ה, ח') בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, מלמד שכל אחד צריך לעשות בתוך לבו מקום להשראת השכינה, וזה יהיה מקדש בלבו של כאו"א. (אלשיך הקדוש)

ט. "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שם) כאשר יש נישואין מברכים שהזיווג יעלה יפה, מהו יפה בגימ' צ"ה, והמצוה הצ"ה מתחילת התורה זה "ושכנתי בתוכם", וזה הברכה שהזיווג יעלה שיזכו שיהיה להם השראת השכינה.

י. "ושכנתי בתוכם" (כ"ה, ח') ר' חיים קרייזוורט נכח פעם אחת במקום שלא נזהרו מלדבר בשעת קריאת התורה, ועלה לדרוש ושאל, איתא "הכל תלוי במזל ואפ"י ס"ת שבהיכל", ותמוה וכי הס"ת שבהיכל הוא ה"בר מזל", והלא הס"ת שהוציאו לקרות הוא ה"בר מזל", וביאר שה"בר מזל" הוא, שלא משוחחים בשעה שקוראים בו, (שהרי לא קוראים בו), כי הוא נשאר בהיכל. (טעמו וראו)

וזהו גם מה שנאמר (תהילים קיט, א) "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ד'". ההולכים ומתקדמים כל העת. לפיכך נקראו החכמים 'תלמידי חכמים', שהם לומדים ומתעלים, ואינם חושבים עצמם לעולם כמושלמים.

לפרשת תצוה

א. בפרשת השבוע לא הזכיר משה אפ"י פעם אחת, ואומר הבעל הטורים שזה משום שמה אמר "מחני נא מספרך אשר כתבת". ויש שנתנו בזה רמז מחני נא מספרך היינו הפרשה העשרים מתחילת התורה, שהיא פרשת תצוה. (מפי השמועה)

ב. "ואתה תצוה" (כ"ז, כ') צו מלשון זירוז, זירז רק כאן בפרשת המנורה, ולא בפרשת תרומה ששם הוא עיקר תרומת המשכן, משום שקל יותר ליתן הרבה בבת אחת, מאשר ליתן בקביעות יום יום, ואפ"י רק קצת, ולכן הדלקת המנורה שהיא בכל יום, הוצרך זירוז. (ר' חיים שמואלביץ)

וראוי להזכיר כאן את הרמב"ם (אבות פ"ג מט"ו) על המשנה הכל לפי רב המעשה, שעדיף שאדם יעשה מעשים טובים פעמים רבות, וע"י זה יגיע לו קניין חזק בנפשו למעש"ט, מאשר לעשות פעולה גדולה פעם אחת בלבד.

ג. "ויקחו אליך שמן זית זך" (שם) הזית הוא אב והשמן הוא הבן. הגימ' של "שמן" (390) הוא פחות מהגימ' של "זית" (417), וזהו מה שכתוב "ויקחו אליך שמן" שיקחו את המספר שמן, מן מספר "זית" ע"י "זך כתיב", כלו' לכתות (דהיינו להחסיר) גימ' "זך" (27) מן הזית. (בן יהודע הוריות יג:)

ד. "שמן זית זך" (שם) מדוע בכל התורה (מנחות, מצורע) הזכיר שמן בלבד, וכאן הזכיר זית, ועוד מדוע לא כתוב זיתים אלא זית. והנה לכאור' מניין השמן שהיה לישראל במדבר, הרי או שהביאו עמהם ממצרים, או שקנו מהגויים סביב, וא"כ הם היו טמאים ואיך השתמשו בזה למנורה. ויבואר ע"פ הגמ' בפסחים (לג:) ששמן היוצא מזית נטמא רק אם יצא כביצה (כשתי זיתים) בב"א, וממילא אם יצא רק כזית הר"ז לא נטמא, וכך היה להם שמן, ולפ"ז יובן מדוע נכתב זית, להדגיש שיסחטו את הזיתים אחד אחד, בכדי שלא יטמא השמן. (פנים יפות)

ה. "כתיב למאור" (שם) ופירש"י ולא למנחות, דהיינו האדם צריך להיות כתיב דהיינו שבור בעיני עצמו, אך בתנאי שיהיה למאור להאיר בעבודת ה', אבל לא למנחות, דהיינו שלא יגרום לו להניח בעבודת ה'. (דברות גרשון)

ו. "להעלות נר תמיד" (כ"ז, כ') רש"י בפר' בהעלותך מבאר שהיתה מעלה לפני המנורה, שהכהנים יעלו עליה להדליק המנורה. ואח"כ כתוב בפסוק "ויעש כן אהרן" ופירש"י להגיד שבחו שלא שינה. והשבח של אהרן שלא שינה הוא, שאע"פ שטעם המעלה היא, בשביל שלא ירימו הכהנים ידיהם מעל הציץ, וא"כ אצל אהרן לא שייך טעם זה, שהרי היה גבוה י' אמות (ילקו"ש וארא), ואפ"ה לא שינה, אלא עלה על המעלה. (מהר"ל דיסקין)

ז. "להעלות נר תמיד" איתא במדרש תנחומא א"ר חנינא סגן הכהנים מעשה נסים היו במנורה שדלק מר"ה עד ר"ה, והמצוה להדליק מידי יום, התקיימה ע"י הוספת שמן, כמו שהרמב"ם פסק שהמוסיף שמן בנר הדולק בשבת, חייב משום מבעיר, וכך קיימו מצות להעלות נר תמיד. (בשם האמרי אמת)

ח. "ואתה תצוה" אומרים חכמי המוסר שאפשר להוכיח מהפסוק למימרא של חז"ל (ב"ב ס.) "קשוט עצמך תחילה", שהרי הקב"ה מצווה את משה לומר, א"כ מה זה הלשון "ואתה תצוה" שיכתוב או תצוה לבד או ומשה יצוה, והלשון "ואתה תצוה" מלמדנו שקודם צריך שיהיה "אתה", כלו' שיהיה בסדר ויעשה את כל מה שצריך, ואח"כ יכול להיות מצווה אחריו איך להתנהג.

ט. "הקרב אליך את אהרן אחיך" (כ"ח, א') "אהרן אחיך" מוטעם בקדמא ואזלא, שהרי ר' שמעון בר יוחאי אומר, שהלב ששמח בגדולת אחיו, כדאיתא "וראך ושמח בליבו", יבא וישמח וילבש אורים ותומים, וזהו קדמא ואזלא, שבזכות שהקדים ואזל (ו-הלך) ויצא לקראת משה, זכה להיות הכהן הגדול. (זר הצבי)

י. "וחשב אפודתו אשר עליו כמעשהו" (כ"ח, ח') האפוד מכפר על ע"ז, והנה כל עבירה שחשב אדם לעשותה, לא מעלה עליו הכתוב כאילו עשה, חוץ מע"ז שזה כאילו עשה, וזה הפסוק אומר "וחשב אפודתו", מי שחשב לעשות עבירה שהאפוד מכפר (דהיינו ע"ז) "כמעשהו" נחשב שעשה. (משך חכמה)

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות | הרב הגאון יחיאל פליסקין שליט"א

כל דיבור עושה רושם על התלמיד

יסוד גדול בחינוך הוא לדבר ולשוחח, ולא להרפות אף כאשר נדמה שהילד אינו שומע כלל. טבעו של ילד הוא שכאשר מדברים עמו נדמה שאין הדברים עושים עליו שום רושם וכאילו מדברים אל הקיר, ויש את ההרגשה שחבל על הדיבורים. אך האמת היא שילדים שומעים הכל, על המקום לא רואים את זה אך במשך הזמן רואים את פירות ההשפעה המתחלחלת בהם. ובענין זה איתא בספר "באר מים חיים" על מאמר חז"ל "מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי", פירוש, כאשר אמרתי מוסר מעולם לא חזרתי לאחורי לבדוק איזו השפעה היתה לזה על השומע. התפקיד של מחנך הוא להגיד, ובסופו של דבר "אבנים שחקו מים" (נתיבות שלום נתיבי חינוך עמ' פח).

פעם הגיע אלי אב לילד כבן תשע, וסיפר שבנו נוהג לקלל את אחיו שימותו [רח"ל], ולא מועילים לו עונשים. המלצתי לאב, לספר בשולחן שבת סיפורים מתוך הגמרא על הנושא של 'ברית כרותה לשפתיים', איך לפעמים בגלל מילה אחת שאמרו שמישהו מת, הוא אכן מת [עי' גמ' כתובות סב: ועוד]. והוספתי, שבשעת הסיפור לא יגיד ולא ירמוז למי מיועדים הדברים, אלא יספר לפי תומו לכולם. לאחר מכן סיפר לי האב כך: "כשסיפרתי את הסיפורים הללו בשולחן שבת, היה נראה שהילד 'מרחף' ולא ידעתי אם הוא מקשיב, אבל לא יכלתי להסב את תשומת ליבו במפורש, כפי שהורית לי, אז המשכתי לדבר אפילו שלא ידעתי אם הוא שומע. לאחר מספר שעות, שמעתי אותו מתחיל לקלל "שתמ..." ואז פתאום הוא עצר את עצמו ואמר: "הרי היום שמענו שאסור לומר כך!"... ומאז פסקה התופעה כמעט לחלוטין!

יש להדגיש, כי לא תמיד השיחות משפיעות כל כך מהר, אבל על כל פנים למדנו שמחובתנו כמחנכים לדבר מה שצריך, והדברים כבר יעשו את שלהם.

אל תוכח לץ

על דרך הפסוק (משלי ט, ח) אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך. הענין, כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדבריך, וזהו שאמר אל תוכח לץ, שלא תוכח אותו בדרך זלזול לומר לו לץ אתה. רק אדרבה תאמר לו חכם אתה, ואם כן חרפה היא לאיש כמוך לעשות כה וכה, זהו הוכח לחכם, כלומר תעשנו לך לחכם, אז יאהבך וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר.

(של"ה הקדוש פרשת מטות)

בניית חברה חיובית

יסודות השליטה החברתית

הכל יודעים; השפעה חברתית שלילית - היא אחת הבעיות המרכזיות בחינוך. כדי להמחיש את עוצמת הבעיה, נתאר לעצמנו כי במרכז הישיבה עומד גלגל גדול [כמו 'קרוסלה'], שאליו מחוברים כל בני הישיבה, והם מסובבים את הגלגל. אם מדובר בתלמידים חלשים, הרי הם נוטים לסובב את המחוג לצד השמאלי-השלילי. ומכיון שהם מחוברים אל הגלגל, אזי ככל שהם מסובבים אותו מהר יותר, הרי הוא שב ומסובב אותם מהר יותר, והם חוזרים ומסובבים אותו מהר יותר, וחוזר חלילה. כך נוצר מעגל שלילי

מסחרר, האוסף מכל תלמיד את החלקים הרעים שבו, מעביר אותנו במהירות לכולם, ושוב אוסף ושוב מעביר, וכך הוא מעצים את החלקים הרעים הקיימים בהם, עד אין סוף. ניתן להגדיר במקרים מסוימים, שהישיבה הופכת ל'בית חרושת לקלקול' רח"ל. כאשר זהו המצב, אזי גם אם יש תלמיד שרוצה להתחזק, הוא מתקשה לשחות נגד הזרם החברתי, ועלול להתייאש במהירות.

אך מה שפחות ידוע הוא, שהמפתח נמצא בידינו. רבני הישיבה יכולים להשתלט על הגלגל החברתי האימתני, להפוך את כיוון זרימתו לימין, ומעתה הכל מתהפך. ה'סחף החברתי' (השלילי), מתחלף ל'מינוף חברתי' (חיובי). כעת הגלגל אוסף מכל תלמיד את החלקים החיוביים שבו - תורה, תשובה, ומעשים טובים - מחלק אותם לכל החברים, ושוב אוסף ושוב מחלק, עד שנוצר מעגל חברתי מסחרר בעוצמה אדירה, והפעם לכיוון הימני-

החיובי! אזי, כח הרבים מעצים את כוחו של כל יחיד וממריץ אותו בקצב, להשתפר, להתקדם, ולהתקרב לה'. הישיבה הופכת לסיפור הצלחה.

אך כאן נשאלת השאלה: הרי מדובר כאן בתלמידים מתמודדים, עם הרבה חולשות רוחניות, אז איך - ריבוננו של עולם - נוכל ליצור מהם "חברה חיובית"?

מצאנו בס"ד תשובה נפלאה לכך בדברי רבינו יונה.

וקנה לך חבר... למצוות, שאף כשאין חבירו חסיד ממנו, ופעמים שגם הוא עושה אשר לא כדת,

כשהוא נהנה בדבר עושה העבירה, אבל אין חפצו ורצונו שחברו יעשנה, כי אין לו הנאה בזה, וכמו שאמרו 'אין אדם חוטא ולא לו', נמצאו שניהם חוזרין בתשובה, כל אחד על פי חברו (רבינו יונה אבות א, ו).

ונבאר דבריו על פי הבנתנו. כל אדם שמתחבר לשני, מתחבר אליו דרך נקודות מסוימות של אישיותו. לכן אותו תלמיד עצמו, יכול לשמש כ'חבר טוב' לחברו, וזאת כאשר הקשר שלהם נסוב סביב דברים חיוביים, ומאיך הוא עצמו עשוי לשמש גם כ'חבר רע', אם מרכז הקשר שלהם יהיה סביב דברים שליליים. וכאן מגיע תפקידם המכריע של רבני הישיבה: אם הם ישכילו ליצור מצב, בו נקודת המרכז של הישיבה היא העליה הרוחנית - באמצעים שיבוארו להלן - הרי ש'נקודת המפגש' בה יתחברו בני הישיבה זה לזה, היא הנקודה החיוביות שבהם. וכך, למרות שכל אחד מהם לכשעצמו אינו צדיק גדול, מכל מקום הוא מהווה 'חבר טוב' לחבירו. אולם אם הרבנים אינם מתערבים, ומשאירים את השליטה החברתית בידי התלמידים, אזי ברירת המחל היא שנוצרת חברה שלילית, המדרדרת את חברה אל פי תהום.

איך עושים את זה למעשה? ובכן, מדובר בתהליך ארוך המורכב מחמשה שלבים, כפי שיבואר בס"ד.

לתגובות, ולהצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן

לפנות לכתובת ymp803@gmail.com

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ

העוסק במצוה פטור מן המצוה

שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה, אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה (משנה סוכה כה, א).

מנא הני מילי, דתנו רבנן: בשבתך בביתך - פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך - פרט לחתן (גמרא שם).

תניא, אמר רבי חנניא בן עקביא: כותבי ספרים תפילין ומזוזות, הן ותגריהן ותגרי תגריהן, וכל העוסקין במלאכת שמים - לאתווי מוכרי תכלת - פטורין מקריאת שמע, ומן התפילה, ומן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי רבי יוסי הגלילי; שהיה רבי יוסי הגלילי אומר: העוסק במצוה פטור מן המצוה (שם כו, א).

האם הגדר הוא כמו אונס, שכיון שעוסק במצוה אינו יכול ללכת ולעסוק במצוה אחרת, כיון שעל ידי זה יפסיד המצוה שעוסק בה; או שמא הוא דין שיעור וגבול בחיוב המצוה, וכמו הדין (כתובות נ, א) שצריך להוציא מממונו עד חומש.

פירת דוד (לג"ד הקשק, פיעורי הלכה עמ' קסז, סוכות סי' כט אות ה).

הפה שאסר הוא הפה שהתיר

האשה שאמרה 'אשת איש הייתי וגרושה אני' - נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר; ואם יש עדים שהיתה אשת איש, והיא אומרת 'גרושה אני' - אינה נאמנת.

אמרה 'נשביתי וטהורה אני' - נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר; ואם יש עדים שנשבית, והיא אומרת 'טהורה אני' - אינה נאמנת. ואם משנשאת באו עדים - הרי זו לא תצא (משנה כתובות כב, א).

א"ר אסי: מנין ל"הפה שאסר הוא הפה שהתיר" מן התורה. שנאמר (דברים כב, טז) 'את בתי נתתי לאיש הזה לאשה'; 'לאיש' - אסרה, 'הזה' - התירה. למה לי קרא, סברא היא, הוא אסרה והוא שרי לה (גמרא שם).

האם 'הפה שאסר' הוא מיגו דאי בעי שתיק, או שהוא נאמנות חדשה, שבכל מקום שאין לנו חזקת איסור אלא על פיו, נאמן הוא להתיר מה שאסר נוראה עוד להלן בסמוך.]

מחנה אפרים (איסורי ביאה פי"ח הי"ז ד"ה ואני לע"ד). וראה בפיעורי הגר"ש רוזנבסקי (ב"ב ח"ב ל, א אות ט) ובתורת אריה (עמ' כז).

האם טעם הנאמנות היא, שלא שייך לשמוע את דבריו לחצאין, וכיון שהאוסר הגביל את דבריו והתיר, לא

שמענו את חלק האיסור; או שהיא סיבת נאמנות מחודשת, להאמין לחלק ההיתר, הואיל ושמענו מפיו את כח האיסור, וכעין דין בעלות.

מורשת משה (ב"ב סי' כט, עמ' קי) על פי הרשב"א (שו"ת מיוחסות סי' לז), הגרעק"א (שו"ת קמח סי' קלה), ופיעורי הגר"ש רוזנבסקי (ב"ב ח"ב ל, א אות ט). 'הפה שאסר' מועיל רק בבעלים או בעדים, ולכן אם עדים העידו, וכעת לפי דבריהם אינם עדים, לא שייך בהם דין זה.

אכן האזל (פ"ה מהל' חובל ומזיק ה"ז). וראה עוד במאמר יצמין (עמ' ז).

הפקר

ההפקר, אף על פי שאינו נדר, הרי הוא נדר שאסור לו לחזור בו. ומה הוא ההפקר, הוא שיאמר אדם 'נכסים אלו הפקר לכל', בין במטלטלין בין בקרקעות. וכיצד דין ההפקר, כל הקודם זכה בו, קנהו לעצמו ונעשה שלו. ואפילו זה שהפקיר, דינו בו כדין כל אדם, אם קדם זכה בו קנהו (רמב"ם פ"ב מהל' נדרים הי"ד).

מה שכל אדם יכול לזכות מההפקר, האם הזכיה היא מצד חלות ההפקר שבחפץ, שנעשה בזה חלות שיהיה שייך למי שיזכה בו נוראה עוד להלן בסמוך; או שהוא רק כמו זכיה בנכסי מדבר.

פיעורי עיון התלמוד (ב"מ פיעור מו ד"ה ועפ"י).

האם חלות ההפקר היא חלות חדשה שנלמדה משמיטה, והרי היא כמו חלות הקדש וכדומה שהוא חלות בחיוב; או שהוא גילוי בפרשת בעלות, שבמקום שעזוב את החפץ לכל העולם, נעשה החפץ הפקר, וחל בו הדין שכל העולם יכולים לזכות בו.

פיעורי עיון התלמוד (ב"מ פיעור סד ד"ה ונראה).

הפקר - לעומת מציאה

מצא דבר שנתייאשו הבעלים ממנו, כגון שאמרו 'ווי לחסרון כיס', אפילו יש בו סימן הוא של מוצאו. וכן המוצא דבר שמוכיח בו שיש זמן רב שנאבד מבעליו, ונתייאשו הבעלים, הוא של מוצאו, אפילו יש סימן בגופו או במקומו. הגה: הא דאמרין דכשאמר 'ווי לחסרון כיס' הוי ייאוש, היינו באבידה וכיוצא בזה, אבל מי שיש לו חוב אצל עובד כוכבים, שמסתמא אינו ייאוש, אף על פי שאמר 'וי לחסרון כיס', לא הוי ייאוש, דהואיל שכל חוב הוי ספק אי משתלם אי לא, מספיקא אמר כך ולא גמר ומייאש (שו"ע חו"מ רסב, ה).

הפקר יוצא מרשות הבעלים אף שלא בא לידי הזוכה; ואילו אבידה לאחר יאוש, אינה יוצאת מרשות הבעלים, עד שבאה לידי הזוכה.

נתיבות המשפט (ביאורים סי' רכס סק"ג, סי' קה סק"ז). וראה עוד בביאורים והערות (ב"מ עמ' ט), ולעיל בערך 'אבידה - יאוש'.

הפקר - לעניים

בית שמאי אומרים: הבקר לעניים הבקר. ובית הלל אומרים: אינו הפקר, עד שיופקר אף לעשירים כשמטה (פאה פ"ו מ"א).

בית שמאי אומרים הבקר לעניים - מי שהפקיר לעניים ולא לעשירים, דין הפקר יש לו, ופטור מן המעשר; דכתיב בלקט ופאה (ויקרא יט, י) 'לעני ולגר תעזוב אותם', מה תלמוד לומר 'תעזוב אותם', למד על עזיבה אחרת דהיינו הפקר, שהיא כזו, מה זו לעניים ולא לעשירים, אף מה שנאמר במקום אחר, לעניים ולא לעשירים.

אף לעשירים כשמטה - דכתיב (שמות כג, יא) 'והשביעית תשמטנה ונטשתה', מה ת"ל 'ונטשתה', למד על נטישה אחרת דהיינו הפקר, שהיא בשביעית, מה שביעית לעניים ולעשירים אף הפקר לעניים ולעשירים (רע"ב שם).

לדעת בית הלל (שם) שהפקר לעניים אינו הפקר, האם הוא דין בעצם החפצא של ההפקר, שצריך שיהיה מופקר לכל; או שכיון ששייר לעצמו בעלות, אין זה נחשב הפקר.

חזון יחזקאל (קידושין פ"א ה"ג, חידושים ד"ה אך יט).

הפרת נדרים - ארוסה

נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה. הפר האב ולא הפר הבעל, הפר הבעל ולא הפר האב - אינו מופר, ואין צריך לומר שקיים אחד מהן (נדרים סו, ב - סז, א).

היינו רישא: אביה ובעלה מפירין נדריה. מהו דתימא או אביה או בעלה קתני, קא משמע לן (גמרא שם).

האם צירוף האב והבעל הוא בחלות ההפרה, או במעשה ההפרה. חידושי הגר"ש רוזנבסקי (נדרים סי' יז אות א).

יש לבאר צירוף האב והבעל, בשני אופנים:

א. על ידי האירוסין פקעה במקצת בעלות האב עליה, ויצאה במקצת מרשותו, ואף לבעל אין בה רשות גמורה, ולכן צריך הפרת שניהם.

ב. כל אחד בפני עצמו היה יכול להפר, אך כיון שיש שותף, צריך גם את הפרת השותף, וזהו הגורם שאינו יכול להפר לבדו.

ונפקא מינה באופן שאחד מהם אינו בר הפרה, אם יכול השני להפר לבדו. פיעורי הגר"א"י ליפקוביץ (קס ד"ה מתני נערה).

אכסוף נועם שבת

ליקוטים וסיפורים בענין השבת וקדושתה

כאשר התארחו קבוצה של בנות מתחזקות בביתו של מרן המשגיח לסעודת ליל שבת, המשגיח אמר בהטעמה כל קטע בפזמון אשת חיל, ומיד בסיום הפזמון פנה לרבנית ואמר: "נפלא מאוד, כיצד שלמה המלך ידע לכוין בדיוק למעלות שלך"... מעשה זה לא נשכח אצל אותן הבנות...!

יותר מאוחר מעשרים דקות לפני שקיעה"ח, והיה יורד במיוחד לראות שמקפידים ע"ז).

פעם ראיתי שנשאר אחרי מעריב ומשלים אמירת הפסוקים של קבלת שבת, (משום שנאנס והגיע באיחור) שאלתי האם יש ענין להשלים למי שלא הספיק לומר? והשיב: "אני אומר זאת מפני שחביב עלי אמירת הפסוקים של קבלת שבת..." ופעם אחרת ששאלתי אותו ע"כ, השיב: זה מוסיף ב"קבלת השבת" כשאומרים את הפסוקים הללו. [ואמר דאמנם אין זה מדינא, אבל לי זה חסר כאשר איני אומר את המזמורים הללו...].

דעתו של המשגיח היתה שכיום יש להשתמש בשירה שמרוממת וגם מועילה לתפילה, ולכן ביקש שישירו בישיבה ב"לכה דודי" [כדי שהבחורים ירגישו בזה קצת רוממות], והשתדל בזה כו"כ פעמים, עד שלאחר זמן הושרש הדבר לשמחתו.

למשגיח היה אכפת מאוד שהיו כאלו שעמדו לפטפט בחוץ בזמן של בין קבלת שבת למעריב, והיה רגיל לשאול בנועם: שנים מקרא ואחד תרגום כבר סיימתם?! כאשר פעם העיר על כך לנער חמד, השיב לו: כבר סיימתי, אמר לו המשגיח הלא ישנם עוד מפרשים נפלאים על החומש מבלעדי רש"י.

ברכוני לשלום

הציר המרכזי בחיי המשגיח היתה התבוננות תמידית לפני כל פעולה ודיבור האם זה רצון ד', וכן איזה מצוה אפשר לקיים בזה, וכדוגמא לזה, כאשר בירך ב'גוט שבת' – היה מכוין לקיים המצוה לברך את ישראל. ודרך אגב המשגיח העיר לי פעם שהדרך הנכונה היא שבאים להתברך מהרבנים, ולא כאותם שעוברים ומברכים, וביאר שהמיוחד בזמן זה הוא שהתווספה לנו המעלה של קיום מצוות קריאת שמע ותפילה, הברכה של איש לזולתו מועילה יותר [ופ"א אמר לי שאולי מצד זה יש באמת מקום גם לברך ולא רק להתברך].

בעבר אמר לי המשגיח, כי יותר חביב עליו לפעמים לברך בברכת שבת שלום בלשון הקודש מאשר לברך בגוט שבת [גם זו ברכה מאוד גדולה – שמברכים שהשבת תהי' טובה] כיון שבאמירת שבת שלום זוכה בזה לומר פעמיים את שמו של אדון העולם, ששלום ושבת הם משמותיו של הקב"ה, ולכן ישנם שלכל הפחות בכניסה לביתם - היו אומרים 'שבת שלום'. אמנם העיר שכאשר מברכים כמקובל "גוט שאבעס" יש לשים לב מה שאומרים, ובאמת פעמים היה המשגיח מדגיש זאת בברכו "גוט... שאבעס".

סעודות שבת

סעודות השבת אצל המשגיח היו באווירה שמחה ומרוממת, כיאה לבני המלך, בדרך כלל המשגיח לבש חליפה ולפעמים גם כובע, והורגש תמיד שמחה ועונג מחד, ומאידך רוממות שמתענגים לכבוד המלך כאשר ציווה! והיה מדגיש, לנוח בו ולשמוח - כדבר המלך ודתו! מה שאנחנו אוכלים ונחים, זה בגלל שכך המלך רוצה שנעשה, ואם ה"ת היה רוצה אחרת - הינו עושים אחרת, ביום כיפור ד' אומר לנו לצום אז אנחנו צמים, בשבת ד' אמר לנו להתענג -

היה פעם שהתארחנו אצלו בשב"ק והבאנו לפניו חלות, מסוג מסויים שלא אכל בתקופה זו, אך נאמר לו כי עשו ע"ז בער"ש הפרשת חלה, ובהיות ורצה לעשות הרגשה נעימה, במשך הסעודה דיבר הרבה ברגש על הזכות שיש כאן חלות שעשו עליהם המצוה של הפרשת חלה...

רשמים מופלאים והנהגות נעלות

מחיינו של רבנו המשגיח רבי דב יפה זצוק"ל

מתוך יומן אישי שכתב אחד מתלמידיו

הציפיה והגעגועים לשבת

בעת רצון אמר המשגיח בלהט קודש – כאשר שפתיו נוטפות מור... "יש מצוה להתגעגע לשבת קודש. "מה יש להתגעגע?"

אתה שומע? בשבת אנו זוכים - לטבול בקדושת שבת... .

נזהרים ממלאכות, וכל הזמן מרויחים רווחים גדולים! מרגישים יותר קרובים לקב"ה, וכמו"כ יש לצפות - מצד הקדושה שהשבת מקדשת את האדם, ומשום ריבוי המצוות שיש בה, ושהיא שקולה ככל המצוות, ובפרט שעל ענין השבת כתוב שהקב"ה אומר "אתם עדי"... שעל ידי השבת אנו מעידים שהקב"ה ברא את העולם!

ולכן אנו מצפים ומתגעגעים - במשך כל השבוע...!

וגם שכבר עצם הציפיה לשב"ק, נותנת לנו יותר קדושה!

והוסיף המשגיח: שעל ידי שאנו חפצים ומצפים לשבת, זוכים לקלוט יותר את קדושת השבת ואת השפעותיה! ושככל שאדם רוצה ומשתוקק יותר לשבת קודש - כך תחול עליו יותר קדושת השבת!!!

בכל ערב שבת קודש, היה רבנו המשגיח זצוק"ל מתמלא בשמחה גדולה, ממתין ומצפה לביאת שבת המלכה, באומרו פעם אחר פעם "בואי כלה, בואי כלה" - "חסדי ד' שיש לנו את המתנה הזאת כל שבוע!! יום השבת שעליו נאמר: "וברכתו מכל הימים... וקדשתו מכל הזמנים"... וכו'.

כאשר פגש המשגיח אחד מנכדיו בער"ש, שאלו כממתיק סוד: האם אתה יודע מי צריך להתארח אצלנו היום?? זה מישהו שלא היה אצלנו מעולם – ואז אמר כי בעצם השבת קרויה 'כלה', ובכל שבוע יש לנו כלה חדשה...

והיה פעם שהמשגיח אמר בשיחה בישיבה ביום רביעי: "עוד יומיים מגיע יום – שעוד לא היה כמוהו... שבת קודש...!" וא"ת הרי כבר היה הרבה שבתות? ע"ז הביא את דברי הגאון ר' צדוק הכהן מלובלין שאומר ש"השבת קרויה 'כלה' - שהוא מושג של התחדשות כלפי החתן, משום שלכל שבת ישנן השפעות יחודיות שלא היו באף אחת מהשבתות שקדמו לה, בכל שבת משיג כל אחד חשק מיוחד לעבודת ד' יתברך, וזה נקרא בחינת כלה כמו שמצינו בגמ' (מועד קטן כ"ה ב) ככלה חדשה".

קבלת שבת

כאשר הוצרך פעם המשגיח לנסוע לשבת למקום רחוק, כבר באמצע השבוע נתן דעתו על התפילת מנחה והקבלת שבת כראוי בער"ש, והתקשר לברר אם יתאפשר לו להתפלל מנחה כראוי בסמוך לשבת, כאשר יספיקו לומר את המזמור שיר ליום השבת מקודם לשקיעה, וכאשר השיבו בשלילה, החליט משו"כ להקדים את הנסיעה ליום חמישי בערב, ולהתפלל מנחה כראוי כשיספיק קב"ש לפני השקיעה. (המשגיח היה אומר שיש ענין מיוחד להתפלל בער"ש מנחה גדולה, גם שא"א לדעת איזה עיכובים יהיו. ועוד מפני שהיא התפילה האחרונה של חול, חשוב לדאוג להתפלל במתינות וברוממות. המשגיח התנגד מאוד שלא יעשו מניינים למנחה [קצרה] בער"ש

כאשר התארחו לבד קבוצה גדולה של בנות מתחזקות בביתו של מרן המשגיח לסעודת ליל שבת, והמשגיח אומר בהטעמה כל קטע בפזמון אשת חיל המדבר במעלות ושבת האשה וכו', מיד בסיום הפזמון פנה לרבנית ואמר: נפלא מאוד, כיצד שלמה המלך ידע לכיין בדיוק למעלות שלך...! מעשה זה לא נשכח אצל אותן הבנות...!

כאשר היו אורחים היה נוהג שמיד שגמר לקדש קודם ששתה מהיין, שפך לתוך כוס אחרת כדי שלא יצטרכו לשתות מפיו.

זכורני כאשר התארחנו אצלו לעת זקנה לסעודת ליל שב"ק עם ב"ב ומסיבה מסויימת הרבנית ישבה בקצה השלחן, המשגיח לא העביר את היין דרך המסובים, אלא קם הוא בעצמו עד למקומה כדי למסור לה בעצמו את היין.

ובעת חולשה כאשר בצע החלות בשב"ק לחלקם למסובים, ביקש אחד הסועדים לסייע בידו לבצוע את החלות, אבל המשגיח סירב ואמר: אני נהנה להאכיל את ילדי ד'...!

בשב"ק בעת שאכל דבר מסויים, היה טועם רק מעט, ומתחיל לומר דברי תורה, ואח"כ היה ממשיך לאכול ולומר ד' לסירוגין. כאשר הגישו בסעודה מיץ שתה, ואח"כ בהמשך הסעודה כאשר באו למזוג פעם שניה - אמר שכבר יצא יד"ח עונג שבת, והסכים לשתות רק מים! והוסיף שמצוות עונג שבת היא לאכול דבר שטעים לו - אבל לא הרבה!

אחד מבני ביתו של רבנו המשגיח פנה אליו אחר הסעודה בליל שבת ואמר: לילה טוב, אמר לו המשגיח: הרי שבת זהו יום שכולו אור...

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד | הרב הגאון יהודה שמחה סטורץ שליט"א

רביעית, ועמדו שם וראו שאין סיפוק, ושוב הוסיפו עד חצי לוג'. 'מאן דאמר ממטה למעלה התורה חסה על ממונן של ישראל. שאילו היה נותנין בו לוג לכתחלה, ומה שמשייר למחר היו שופכין לחוץ איכא חסרון'. 'אין עניות במקום עשירות. אין חוששין במה ששופך לחוץ'. עכ"ל.

והיינו שלמ"ד שמתחילה נתנו רביעית וכשראו שצריך יותר נתנו יותר, משום שהתורה חסה על ממונם של ישראל, היינו משום שאינו צורכי גבוה, אלא דין להדליק לך. ולכן לא שייך אינן עניות במקום עשירות, דבמצוה לצורך ישראל אמרינן התורה חסה על ממונם של ישראל. והיינו שיטת התנחומא. ואילו לשיטת המ"ד שמיד בדקו בהרבה, סבר שהוא צורכי גבוה ואין עניות במקום עשירות. והכי קיימא לן לדידן. ולפי זה יוצא שלמ"ד שהתחילו ברביעית אילו היה נשאר היה מותר להשתמש בו. ומכל מקום הוא חסרון במה שכבר הדליק בו, ואיבד מעלתו.

ה. ונראה להוכיח כן מדברי המדרש תנחומא הנ"ל (תצוה רמז ג), דאיתא בתחילת דבריו: 'אמר רבי חנינא סגן הכהנים, אני הייתי משמש בבית המקדש, ומעשה נסים היה במנורה, משהיו מדליקין אותה מראש השנה לא היתה מתכבה עד שנה אחרת. ופעם אחת לא עשו הזיתים שמן, התחילו הכהנים לכבות [ס"א לבכות]. והנה אליבא דרש"י צריך לשפוך לחוץ המותר, וכיצד הותר להניחה מיום ליום. וגם לא נתבאר בדבריו מדוע כיבו הכהנים, והרי אם דלק מה איכפת להם בכך. ותו שיש מצוה הדלקה בכל יום, וכיצד הדליקו רק

פעם אחת בשנה. ובהכרח שסבר התנחומא שאינו עבודה אלא דין שתהיה המנורה דולקת לצורך ישראל, משא"כ לדין הוא עבודה, וממילא הותר אסור.

ו. והיותר נראה שבאמת התנחומא איירי רק על הנר המערבי, וסבר שיש ב' דינים, יש דין עבודה בכל הנרות, ונרות אלו אסורים בהנאה, והנר המערבי דולק משנה לשנה, ולא הוצרך שמן, ונר זה מלבד שהוא עדות לישראל נעשה להאיר לצרכי ישראל, ואין בו איסור הנאה.

גדר מצות הדלקת המנורה

איתא בתנחומא (תצוה רמז ג): 'א"ר חנינא סגן הכהנים אני הייתי משמש בבית המקדש, ומעשה נסים היה במנורה, משהיו מדליקין אותה מראש השנה לא היתה מתכבה עד שנה אחרת. ופעם אחת לא עשו הזיתים שמן התחילו הכהנים לכבות [ס"א לבכות]. ואמר רבי חנינא סגן הכהנים אני הייתי בבית המקדש ומצאתי מנורה דליקה יותר ממה שהיתה דליקה כל ימות השנה, ראה מעשה נסים. לכך נאמר כתיב למאור ולא למנחות, ולמה כן, אלא כך אמר הקב"ה פעם אחת בשנה יהיו מדליקין את המנורה, לפיכך יהיו מדליקין שמן זית זך כתיב, אבל למנחות שהיו מקריבין בכל יום לא לכך נאמר בה שמן זית זך כתיב'.

והקשה הגר"מ אריק (אמרי יושר ח"ב סוף סי' קצה), וז"ל: 'והוא פלאי דהא מצוה להטיב הנרות, ולהדליק בכל יום. והאיך קיימו מצוה זו אם לא

לפרשת תצוה

האם מותר ליהנות מאור המנורה?

"באוהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדות, יערך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה', חוקת עולם לדורתם מאת בני ישראל" (כו)

(כא)

איתא במדרש תנחומא (תצוה רמז ג): 'כיון שהיו מדליקין מן המנורה, כל חצר שהיתה בירושלים היתה משתמשת לאורה, לכך נאמר ויקחו אליך שמן זית זך כתיב'. ומבואר שמתור להשתמש באור המנורה.

והנה רש"י (מנחות פט. ד"ה ושיעורו) פירש, וז"ל: 'ומה שנשתייר בבוקר זורק לחוץ'. עכ"ל. ומבואר שאסור להנות מהשמן הנותר לאחר שנעשה מצותו, וכל שכן שאסור להנות מהשמן בעודו דולק.

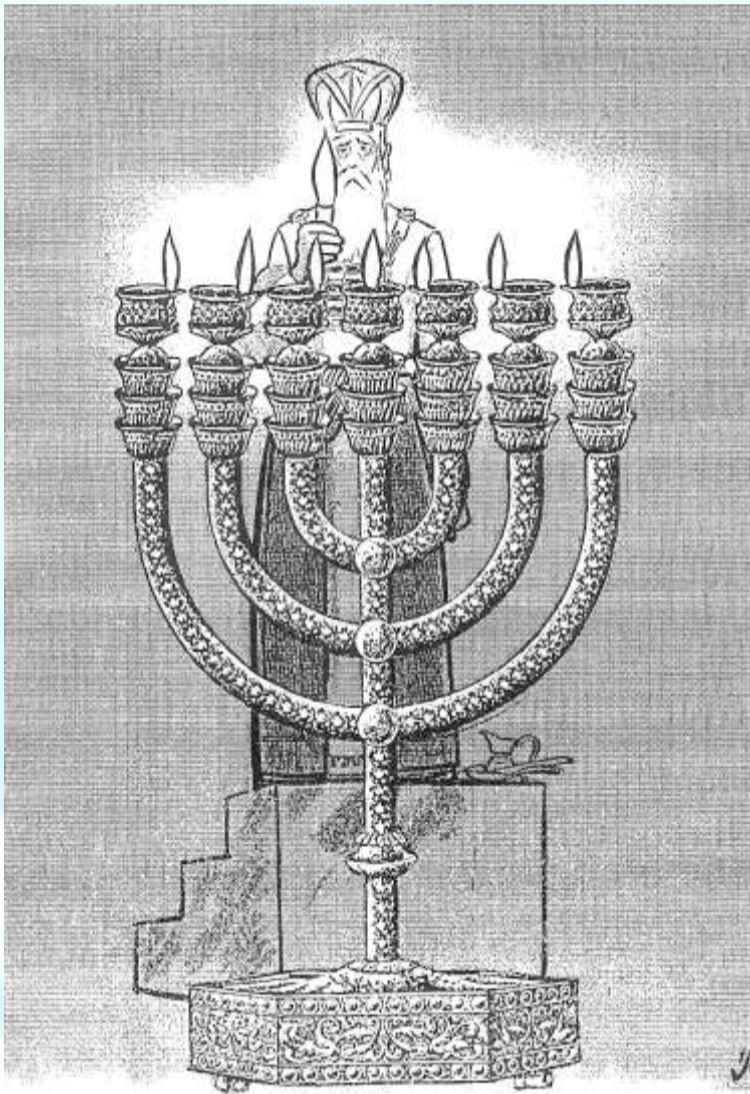
א. קודם נראה להוכיח שלכו"ע אסור להנות ממותר השמן, משום שבחנוכה אסור להנות ממותר השמן, וכתבו הפוסקים ב' טעמים, או משום שהוא דומיא למקדש, ולפי זה כתבו הפוסקים שצריך לשרוף את השמן הנותר דוקא, כדי שריפת נותר קדשים. או משום שהוא ביזוי מצוה, ולפי זה יש רק איסור הנאה אך אין דין שריפה. חזינן שיש איסור להשתמש במותר השמן במנורה. ואף לפי הטעם של ביזוי מצוה, כל שכן שיש ביזוי מצוה בכהאי גוונא.

ובהכרח שהתנחומא פליגי על מנהג דידן שאוסרים להנות מאור נרות חנוכה אלא לראותם, ואם במנורה גופא היו משתמשים לאורה, פשיטא שאין מקום לאסור נר חנוכה דומיא דמנורת המקדש.

ב. אמנם בגוף הדבר יש מקום לומר שביזוי מצוה איכא רק כשמשמש בנותר, אך כשהמנורה דולקת, הואיל ונלמד מויקחו אליך שנעשה להאיר לך, אין בו מעילה דנר לאחד נר למאה, ויש סברא להתיר. [אף שלדידן שאוסרים נר חנוכה, כ"ש שאור המנורה אסור].

ג. ועוד נראה שלהשתמש בנר של אתמול לא נאסר מצד איסור הנאה, אלא מצד שאין עניות במקום עשירות. משא"כ שאנשי ירושלים ישתמשו באור אין איסור.

ד. ואפשר שבאמת נחלקו אף בבבלי בזה, דהביא רש"י שם (מנחות פט. ד"ה ושיעורו, וד"ה מאן, וד"ה אין), וז"ל: 'ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא. והיכי שיערו, איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו, שבתחלה נתנו שמן בנר ונשתייר בבקר, ובלילה השני פחתו, עד ששיערו הדבר שלא היה צריך יותר מחצי לוג אפילו בליל ארוך. וכן נותן אפילו בליל קצר, ומה שנשתייר בבוקר זורק לחוץ. ואיכא דאמר, בקיץ היה עושה פתילה עבה, ובחורף הוה פתילה דקה כדי שיכלה בקיץ נמי בבקר. ולמ"ד ממטה למעלה, שבתחלה נתנו

הדליקה בכל השנה, והיתה דולקת בנס. והשם יתברך יאיר עינינו בתורתו הקדושה. עכ"ל.

א. וכבר קדמו החיד"א (חומת אנך תצוה אות ב) בשם מהור"ר וידאל צרפתי (פירושו בכתב יד), וז"ל: 'אלא שיקשה וכי בטלה מצות הדלקה. ואולי לא היה זה אלא בנר מערבי'. עכ"ל.

ב. ועוד תירץ החיד"א בשם מהור"ר וידאל צרפתי (שם), וז"ל: 'או יש לומר שהשמן היה קיים, והיה מקיים הדלקה בחילוף פתילה חדשה'. עכ"ל.

ג. בחידושי רבינו חיים הלוי (ביאת המקדש פ"ט ה"ז) ביאר, וז"ל: 'והנראה מוכרח בדעת הרמב"ם, דס"ל דכל עיקר הך מילתא דהדלקת הנרות אין המצוה בעצם מעשה ההדלקה, כי אם דעיקר מצותה הוא שיהיו הנרות דולקים תמיד, ובזה שהנרות דולקים הוא דהוי יסוד קיום מצוה זו. ועלה הוא דקאמר גם כן הרמב"ם דהדלקת הנרות היא הטבתן. רצה לומר דבמה שהנרות דולקים כהלכתן בהכי הוא דמיקיימא מצוה זו דהטבה, משא"כ עצם מעשה ההדלקה אינה שייכה לעיקר קיום מצוה זו. ועל כן לענין דין עבודה דינן חלוק, דהדישון ונתינת השמן דינם הוא דעצם מעשיהם הוא שייך לקיום מצוה זו, על כן הרי הן חשובין עבודה. משא"כ הדלקה דלאו בעצם מעשה ההדלקה הוא שמיקיימא המצוה על כן אינה בכלל עבודה, דדין עבודה

חלותה רק על עצם המעשה, ובמקום שעצם המעשה הוא הכשר דין קיומה, משא"כ בהדלקה דמעשה ההדלקה אינו מוסיף כלל בהכשר דין קיומה, ע"כ לאו עבודה היא. עכ"ל.

ולדבריו לא קשה מידי, שאין מצוה לעסוק בהדלקת הנר, אלא המצוה הוא מה שבפועל כל הזמן הנר דלוק.

ד. מובא (קובץ הבאר תרצג כסלו-אדר; שערי אריה דף נה; לקוטי יהודה תצוה) שפעם אחת שאל כן רבינו חיים הלוי את בעל האמרי אמת. והשיב האמרי אמת על פי מה שנפסק (ביצה כב. תוספתא שבת פ"ד) שהמוסיף בשבת טיפת שמן לנר דולק חייב משום מבעיר, אפשר שקיימו מצות הדלקה בכל יום בהוספת טיפת שמן אחת. ונתינת השיעור להמנורה אינו מעכב בדיעבד.

ועוד נראה שדין הטבת הנרות והדלקתו היינו במנורה אחת במקדש, אך לאחר שעשה שלמה המלך י' מנורות במקדש, לא היה דין להדליקם כל יום, והיו יכולים להדליקם פעם אחת בשמן. ומכל מקום כיון שבהם לא כלה השמן, כל שכן שבמנורה שקיימו בה את עיקר הדין לא כלה השמן, ושפיר חייבה תורה כתיבת, דפעם בשנה אפשר לחייב כתיבת.

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד | הרב הגאון שלום חזקיה שליט"א

שמחה. וכן מוכיח משמעות הרמב"ם (פ"ב מהלכות מגילה ה"ז) שכתב שמוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו, ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה שנאמר 'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים'. ויעוין בב"ח (סימן תרצד ד"ה חייב כל אדם) שכתב דאפילו עני המתפרנס מן הצדקה, חייב לתת ממה שנתנו לו לשאר אביונים בפורים, דאין דין מתנות לאביונים בפורים כדין שאר צדקה, דהכשר מצות פורים כן הוא לתת מתנות לאביונים וכדין ד' כוסות בפסח, יעו"ש. הרי שלמד שיש בזה גם מצוות פרסומי ניסא.

תירוץ ב. סניף ממצות צדקה

ובספר אמרי אמת מהרב ר"מ משעפס ז"ל שנסתפק אם מקיימין מצות משלוח מנות כשאין השולח יודע למי שלח, וכן נסתפק כשאין המקבל יודע ממי קיבל, ומיהו לענין מתנות לאביונים כתב דבוודאי יוצא אם אין המקבל יודע ממי קיבל, דמתנות לאביונים הוא מגדר צדקה, וזו היא הצדקה המובחרת כדאיתא ביר"ד סי' רמ"ט.

תירוץ ג. מצות קריאת המגילה להודיע אמיתות התורה

כתב הרמב"ם (הקדמה למנין המצוות): וציוו לקרות המגילה בעונתה, כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו וכו', וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה (דברים ד, ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים' וגו', עכ"ל. ויש להבין, כיצד נודעה אמיתת ההבטחה דמי גוי גדול' וגו' במעשה של מגילת אסתר, שבאה להם תשועה גדולה בביטול מחשבת המן לאחר שעשו תשובה, הא הכי נמי מצינו גבי אומות העולם כיו"ב. וכגון באנשי נינוה דכתיב בהו (יונה ג, י): 'זירא האלקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וינחם האלקים על הרעה' וגו', והיכא חזינן הכא ייחודן של בני ישראל על פני שאר אוה"ע כמאמר הכתוב 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים' וגו'.

תירוץ ד. נהפך להם היגון לשמחה ושלטו באויביהם

נראה לומר שיש חילוק בין נינוה שהתבטלה מהם הרעה, אך לא קיבלו טובה תחתיה, ואילו עם ישראל שהוא

גדר מצות מתנות לאביונים

יש לדון בגדר מצות מתנות לאביונים, האם עיקרה משום מצות השמחה בפורים, דמחלקי המצוה לשמח עניים עמו. או שהיא מצות צדקה כמצות צדקה בכל השנה, אלא שנתחייבנו ביום זה לקיים מצוה זו בו ביום ובאופן זה. ולכאורה יש להוכיח, שאינה חלק ממצות השמחה, אלא מצות צדקה בלבד. דהנה כתב הרמ"א (או"ח תרצב, א) בשם השל"ה, שיכין בברכת 'שהחיינו' שמברך על המגילה ביום הפורים, גם על משלוח מנות וסעודת פורים [וראה משנ"ב (שם סק"א); פמ"ג (שם, א"א סק"א); ובחיי אדם (כלל קנה דין כה)]. ומהא דהשמיטו הפוסקים שיכין בברכת 'שהחיינו' גם על מצות מתנות לאביונים, משמע שהיא מצות צדקה דבכל השנה, ולכן אינו מברך 'שהחיינו' על מצוה זו. וכן משמע לכאורה שהיא שיטת הרמב"ם, שכתב (פ"ב מהל' מגילה ה"ד) שבני הכפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי, אם חלקו מעות לאביונים ביום קריאתם, יצאו. ולכאורה, אם מתנות לאביונים חיובה משום מצות שמחה ביום פורים, אמאי יצאו בנתינתן, הא לא קיימו את מצות השמחה ביום הפורים, וכשם שאם נתנו משלוח מנות ביום הקריאה, לא יצאו ידי חובת מצות משלוח מנות (עי' רמב"ם שם).

אלא דצ"ע, דמאידיך לשון הרמב"ם במעלת מצות מתנות לאביונים (שם פ"ב ה"ז, הובא במשנ"ב שם סק"ג): שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים, ע"כ. משמע שמצות מתנות לאביונים היא מדין שמחת היום, וכמבואר בדבריו (שם ה"ד) שמצות יום פורים להיות יום שמחה ומשתה [דמהאי טעמא נמי חייב לאכול בשר ולשתות יין בסעודת פורים וכמבואר ברמב"ם (שם ה"ו)]. וכן נראה בדברי הריטב"א (מגילה ז, א) יעו"ש]. ונסתר לכאורה מדין בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי, וכן מהא דאין צריך לכין בברכת 'שהחיינו' על מצות מתנות לאביונים.

תירוץ א. גם צדקה וגם שמחה

כתב הריטב"א (מגילה ז). פירשו בירושלמי (פ"א ה"ד) שכל הפושט ידו ליטול יתנו לו, לומר שנותנין לכל אדם ואין מדקדקין אם הוא עני וראוי ליתן לו, שאין נתינה זו מדין צדקה גרידתא אלא מדין שמחה, שהרי אף לעשירים יש לשלוח מנות, ולפיכך נהגו ליתן מעות פורים לגוים ואפילו עשירים, שכיון שאנו נותנים לכל אדם אם לא ניתן להם יהא שם איבה, ויש ג"כ בכלל אין מדקדקין בדבר, שאין נותנים להם צורך סעודת פורים בדקדוק וצימצום אלא בהעדפה, יעו"ש.

ובחשוקי חמד (כתובות סז:): הוכיח שדעת הריטב"א שמתנות לאביונים אינו רק מדין צדקה, אלא גם משום

גוי גדול אשר לו אלוהים קרובים אליו, זכה שלא די שהתבטלה מהם הגזירה הרע שלא יהרגו, אלא ונהפוך הוא אשר ישלטו המה בשונאיהם והרגום, ונהפך להם היגון לשמחה והאבל ליום טוב, וזהו דבר שלא מצינו בשום

מקום אחר, אף שעשו תשובה שזכו לתשועה גדולה כזו, ומכאן הוכיח הרמב"ם שע"י קריאת המגילה מודיעים לדורות את אמיתות התורה שנאמר בה כי מי גוי גדול וגו'.

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מביית האיחוד בחידוד

באופן טבעי, כאשר לליצני העיירה היה משעמם קמעה, היו פונים בחבורה אל ר' שכנא ותנחום בנו ב"שאלות" מיוחדות, כגון, האם 'חמורו של רבי פינחס בן יאיר' או 'חמורו של רבי חנינא בן דוסא', אכלו ביום הכיפורים, או בשבת לפני קידוש...

§ מעשה אורף פורים - הפרת הטבעת האבודה

"העולם היום זה לא מה שהיה פעם", משפט זה שגור על לשונם של רבים, במיוחד אלו הרוצים לפרוק מעליהם עול תורה ומצוות בטענות ותואנות שונות ומשונות, שהזמנים השתנו וגם בני האדם, כאשר לצערנו טענתם צודקת, המציאות המרה היא, שאכן האנושות התקלקלה והשתנתה והעולם מאבד את פניו וצורתו, ועל כן, בתקופה זו עלינו להתחזק עוד יותר ולאחוז באומנות ומסורת אבותינו שעדיין בידינו, ולא לשנות ממנה דבר, בהליכה בדרכים ובנתיבות שסללו לנו רבותינו אדירי התורה וארזי הלבנון, ולא לילך אחר 'כל המשנה' שכבר נאמר עליו שידו על התחתונה.

אחד מהדברים עליו ניסו לטעון שיש בו צורך להשתנות, הוא ביחס ליושר והגינות. פעם, כך טענו, אדם יכל להיות ישר והגון, ולהרויח את פת לחמו בצדק ובמשפט, ואולי אף להתעשר. אבל בימינו, כשהשקר יכסה ארץ, ורבים הם שכל עסקיהם משקר ותרמית, אדם ישר לא יכול להתעשר ואף לא להתפרנס, אלא תוך זמן קצר כל עסקיו יתמוטטו ויפלו, והוא יהיה 'עשיר כקורח' לאחר בליעתו באדמה, בתוספת חובות עצומים.

אכן טענות אלו אינן חדשות כל עיקר, כבר בתחילת שנות הת', היו כאלו שחפצו לטעון טענות דומות ביחס למסחר עם גוים, ועל כן, כשהגאון רבי משה רבקה זצ"ל הוציא לאור בשנת תכ"א את 'השולחן ערוך' עם ביאורו 'באר הגולה', התייחס לכך בחו"מ סי' רל"א אות ב', וכפל משנתו בתוספת אזהרה בסימן שמ"ח אות ה', "ואני כותב זאת לדורות, שראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו הגוי, ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון, ולא הניחו אחריהם ברכה, וכמ"ש ב'ספר חסידים' (סי' תתרע"ד), ורבים אשר קידשו ה' והחזירו טעות הגויים בדבר חשוב, גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתרם לעולליהם".

באותן שנים ואף במאות השנים שאחריהן, סבלו היהודים סבל רב עד מאוד מגויי הארצות שנאלצו לגור בשכנותם. היו אלו תקופות של צרות צרורות, פוגרומים ורדיפות, הריגות ושחיטות, ובכל זאת 'שמך לא שכחנו', עם ישראל דבק בתורה ובקיום מצוותיה, ולמרות שמדוחק המציאות רבים לא יכלו לעסוק בתורה בכל היום, עם זאת, בכל עת שהיה בידם, באו בהמוניהם לבתי הכנסיות ובתי המדרשות, ועסקו בתורה, כל אחד לפי מה שידע ויכל ללמוד, ולימודם זה יחד עם קיום המצוות, נתן להם את הכח והעוז לעמוד בכל הצרות והעינויים, ולהרגיש סיפוק רב על שהם אהובי ה' ועושים מצוותיו, והרגשות נעלות אלו החזיקו אותם, שאפילו בין פשוטי העם כמעט לא נשמע מציאות של פורקי עול תורה ומצוות, שהמירו את דתם בניד עדשים מטונף, להתבולל בין הגויים.

יחד עם זאת, כמאה וחמשים שנה לאחר שכבר התקבל פירושו של רבי משה רבקה בכל תפוצות ישראל, עדיין היו כאלו שמפאת המציאות הקשה בהם רדפו אחר הפרנסה כאחר הרוח, ולא השיגוה, לא ידעו והכירו את דבריו, וחשבו שאם הגויים רודפים אותנו ומצירים לנו בכל עת, מותר לרמותם ולשקרם, ולאחר שהתחילו בשקריהם, התרגלו לעשות כן, ואף רימו והונו את אחיהם בית ישראל, ועל כן, כשעמד בקושטא רבי אליעזר פאפו זצ"ל וחיבר את ספרו 'פלא יועץ', לא חשך את שבת לשונו מלקרוא עליהם תגר, וכתב עליהם (בערך אונאה), "והן בעון נשכחה תורת אונאה מרבים מעמי הארץ, כי לא ידעו מה הוא אונאה, אלא בשם חריפות והשתדלות יקראו לה, ודין גרמא שהעולם הולך ומתמוטט, וגלגל העניות חוזר בעולם... ואם נראה אדם שעושה עָוֶל ומתקיים לו עשרו, בודאי שהוא עשר שמור לבעליו לרעתו".

בודאי שכל דברי אותם גדולי ישראל עשו פירות הרבה, אך גם כחמשים שנה לאחר שנתפרסם ספר זה בכל ישראל, עדיין היו כאלו שחשבו שיעושרי לא מתחרז עם 'יושר', ובחוסר דרך זו עשו את עסקיהם, עד שחשבו את העקוב למישור, ומי שנהג באמת וביושר, שוטה היה בעיניהם, ומושא ללעג ולקלס בפי כל אותם ריקים.

*

כבכל עיירות ישראל, גם בעיירה 'קאלוז' שבפלך 'לאדז', במדינת 'פולין', היתה קהילה אחת, בית כנסת אחד, עם רב אחד, ראש הקהל אחד, גביר קמצן אחד, שואב מים אחד, גנב אחד ומשונענער אחד, הרבה יהודים וגם הרבה 'שבת גויים'. רוב היהודים עמלו קשות לפרנסתם, 'מנהג גוברין יהודאין' בהנו שעתא, ומיעוטם זכו שמלאכתן נעשית בידי אחרים, על ידי נשותיהן, והם ישבו בבית המדרש מעלות השחר ועד לאחר חצות הלילה, כשעוסקים בתורה ועמלה ללא הפסקה, ומסתפקים בלחם צר ומים לחץ,

וכל שמחתם היא על שזכו שיתקיים בהם שאיפתו של נעים זמירות ישראל, דוד המלך, שבתו בבית ה' כל ימי חייו לחזות בנועם ה'.

אחד מהמיוחדים שביושבי בית המדרש בעיירה, היה ר' שכנא גלייאקטאוונגרייפנישט*. למרות שמפאת ה'רחיים בצוארו' לא זכה לישיב בבית המדרש ממוצאי שבת ועד יום שישי, בכל זאת לא עברו עליו 'מעת לעת' בלא שמונה עשר שעות לימוד, כאשר לצורך פרנסתו היה יוצא בכל בוקר לשעה קלה מבית המדרש לאחר תפילת שחרית ולימוד קצר, וממהר לפרוש את מרכולתו על האבן הרחבה שבסמוך לכניסה, כאשר על שמיכה דקה היה מניח את הביצים אותן הטילו התרנגולות בחצרו באותו בוקר, והיה מכריז באוזני המתפללים היוצאים מבית הכנסת, 'ביצים טריות'.

השתדלותו זו לא הביאה את הפרנסה ברווח, וסיבת הדבר בדרכי הטבע הוא, היות ובאותן ימים, כמעט כל אחד היו לו בחצרו תרנגולות מטילות, אלא שעם כל זאת, תמיד היו כאלו שחפצו בביצה לאכילה בתקופה בה התרנגולות שלהם רבצו על הביצים ודגרו עליהן בכדי להקים דור חדש, וביצה זו היו קונים אצל ר' שכנא. גם גביר העיירה הקמצן, שלא התאים לו שבחצרו יסתובבו תרנגולות, גם הוא היה רוכש בכל בוקר 'ממיטב כספוי' שתי ביצים אצל ר' שכנא, אלא שבכל פעם מחדש היה מתווכח על המחיר ומבקש הנחה. והיו גם היו ערלים שידעו שבסמוך לבית הכנסת ניתן לרכוש ביצים טריות, ומכולם יחדיו הגיעה פרנסתו, שהספיקה לידי לחם צר לכל המשפחה.

כל תושבי העיירה ידעו, שאם ר' שכנא מוכר 'ביצים טריות', הרי שמדובר בביצים שהוטלו הבוקר. ביצה שהוטלה אמש סמוך לשקיעה, כבר לא תוכל להתכנות אצלו בכינוי 'טריה'. ר' שכנא היה איש אמת מוחלט. הוא לא יכל להבין כלל מציאות שאינה כזו.

שעה קלה לאחר סיום תפילת שחרית, היה ר' שכנא מקפל את השמיכה ומכניסה לאמתחתו. אם באותו יום היתה לו סייעתא דשמיא מיוחדת שהוא מכר את כל הביצים, היה מודה לה' על כך, וגם אם באותו יום עדיין נשאר לו ביצים שלא נמכרו, גם היה מודה לה' על כל חסדיו עמו בכל עת ושעה, וצורר את מה שנשאר ומכניס לאמתחתו. חבל לו על הזמן להמתין לקונים, כאשר באותה העת יכול לשבת ולעסוק בתורה בבית המדרש, ובמיוחד שלא התקיים 'מנין' נוסף בבית הכנסת, כך שלא היה לו בדיוק עבור מי להמתין שיבוא וירכוש את ביציו. באותה שעה היתה רעייתו באה ולוקחת ממנו את האמתחת, ומביאתה אל ביתה.

עיקר לימודו של ר' שכנא בבית המדרש, היה עם בנו תנחום. תנחום שמשחר ילדותו קבע את מקומו בבית המדרש, ישב בו כל ימיו, והיה מאותם אלו שזכו לשקוד על התורה בבית ה' ממוצאי שבת ועד כניסת השבת, כאשר אמו הצדקנית, בבואה כל בוקר לקחת את אמתחת הביצים שלא נמכרו, היתה מביאה עמה עבורו ועבור אביו, מעט לחם ככל שהשיגה תמורת הביצים שמכרו, ובזכות לחם זה מנעו את בריחת הנשמה מהגוף, וכך ישבו ועסקו בתורה בכל עת ושעה.

כשיעור שר' שכנא הטביע בעצמותיו את מידת האמת, כך חדרה מדה טובה זו אל תוככי ליבו של תנחום בנו. ישרותו היתה כה גדולה, עד שהיה קשה לו להאמין על יהודי אחר שאינו אומר אמת, וכל מה שהיו אומרים ומספרים לו, קבל כאמת מוחלטת. אחד מרמאי העיירה הצליח להוציא ממנו את הכר שעליו ישן בלילות, כשבא לפניו וסיפר לו שהוא משמש כגבאי צדקה עבור אלמנה שאין לה על מה להניח את ראשה, וללא שהיות הושיט לו תנחום את הכר, בלא שיפקפק כלל באמיתות דבריו של אותו אחד, שפקע שמיא כרמאי שאינו יכול לומר כלל אמת.

במשך עשרות השנים בהם ישב תנחום והגה בתורה בהתמדה עצומה, עמל ביגיעה רבה להבין כל סוגיא על בוריה, עד שידעו כל יושבי בית המדרש, שניתן לשאול אותו במקומות רבים, ותמיד תהיה לו תשובה טובה המבוססת על מקורות נאמנים, ראייה מתוספות שם, דיוק מהרמב"ם שם, וסייעתא מאחת מתשובות הראשונים. אך יחד עם זאת, פקע גם שמו כיתמים גדולי, שאינו יודע כלל בהיות העולם, בקושי יודע באיזו מדינה הוא מתגורר, ובאיזה פלך נמצאת עיירתו, וגם ידיעותיו אלו היו רק בעקבות לימוד הלכות גיטין, ובדיקת וראיית גיטין שנכתבו, בהם כידוע יש צורך לכתוב את המקום בו נכתב הגט.

*

באופן טבעי, כאשר לליצני העיירה היה משעמם קמעה, היו פונים בחבורה אל ר' שכנא ותנחום בנו ב"שאלות" מיוחדות, כגון, האם 'חמורו של רבי פינחס בן יאיר' או 'חמורו של רבי חנינא בן דוסא', אכלו ביום הכיפורים, או בשבת לפני קידוש. ור' שכנא ותנחום היו מנסים את לחם לחלק בין

הדברים, למצוא את ההיתר אכילה לחמור, ע"פ דברי המהרש"א (חולין ז' ב'), המבאר את יסוד הדברים, באלו דברים שייך לומר שאין הקב"ה מביא תקלה לבהמתן של צדיקים, ועל ידי זה מתרץ את השאלה הידועה, מדוע החמור לא יכל לתת עיניו בצד זה ולאכול בצד זה.

ידוע היה בעיירה ומחוצה לה מה שאירע באחד מהימים הקפואים ביותר, כשאחד הליצנים נכמרו רחמיו על תנחום והביא לו 'כוס חלב רותח', בכדי לחמם את גופו ולהשיב את רוחו. תנחום הודה לו על כך, אך לא מיהר לשתות את החלב, אלא הריקו לכלי אחר ורק מכלי זה שתה את החלב הרותח. אותו ליצן שאל את תנחום, האם הוא חושש מצד איסור 'בשר בחלב' שיש בשתיית חלב רותח מ'כלי שני', ועל כן הוא העבירו ל'כלי שלישי', הרי הלכה פסוקה היא, 'בעידנא דטריד למבלע, לא פליט', ועל כן, היות והגוף טרוד בבליעת המשקה אל קרבו, הוא אינו פולט את האיסור. השיבו תנחום, ראשית, ההלכה הפסוקה היא, 'בעידנא דטריד למפלט לא בלע', ולא להיפך. שנית, אין איסור בשר בחלב חל כלל על איסור בשר אדם, שנקוט האי כללא בידך, 'אין איסור חל על איסור'. אלא הוסיף תנחום ואמר, שהוא חושש לפסקו הידוע של החתם סופר (שו"ת יו"ד צ"ד), אודות תרנגולת חיה שנפלה לחמאה רותחת, שבשר חי בולע ופולט, ויש בחמאה איסור 'אבר מן החי', ועל כן, בכדי שלא להכשל בבליעת 'בשר אדם', הוא מקפיד שלא לשתות שתיה רותחת בכלי שני.

היה גם פעם שנפטר אחד מבני העיירה, והשאיר אחריו עשרה יתומים, באותה העת פנו אליו חבורת הולכי הקרנות בעיירה וביקשו את עצתו לדבר מצוה, כשסיפרוהו שגביר העיירה הודיע, שמי שיוכל להשיב לו תשובה למדנית על שאלתו הקשה, הוא יתרום סכום הגון עבור האלמנה והיתומים. כאשר שאלתו היא, הרי הלכה היא שצריך לקבור את המת עם כל אבריו, וקיימא לן בכל התורה ש'ברא כרעא דאבוהא', שכן נחשב כ'רגלו של אביו, אם כן, מדוע לא קברו את עשרת היתומים, וכך לא היתה נופלת פרנסתם על כתפי בני הקהילה. במיוחד ש'אבר מת אסור בהנאה', אם כן אסור לנו לסייע ביד אותם יתומים להתפרנס ולהנות.

תנחום נחרד מעצם רעיון כה חולני שיתכן ויעלה לאדם, העיקר שהוא לא יצטרך לתת צדקה, ועל כן הוא מחפש דרך הלכתית לקבור עשרה יתומים קטנים, אלא שמיד אמר, שאסור להם לומר זאת בשם 'גביר העיירה', כי הוא 'לשון הרע' עליו, ובודאי שאינו מקבל את הדברים ולא מאמין להם לזה, אך בכדי לעזור ולסייע בעד אותם יתומים עבור אותו אחד 'אלמוני' שטען טענה חולנית זו, השיב להם, שניתן לומר, שמנין לו לחדש שיש דין לקבור אברים של מת, יש דין לקבור אברים שמתו, כפי שאם חלילה קטעו לאדם אבר שיש עליו חיוב קבורה, כך גם כשאדם מת, יש חיוב לקבור את כל אבריו המתים, אבל אם יצויר שיהיה אבר חי של אדם מת, ועל דרך דמיון נאמר, שאם יצליחו הרופאים לקטוע אצבעו של ראובן ולחברה לשמעון, האם כשראובן ימות, יהיה שמעון צריך להסיר את אצבע ראובן שעליו ולקבורה, שהוא חלק של מת שאסור בהנאה, אלא ודאי שכל חיוב קבורה הוא רק על אבר מת, ולא על אבר חי, והיות ואותם עשרה יתומים הם אברים חיים, על כן מחוייב הגביר לתת צדקה עבורם להחיותם.

אולי בכדי לעודד את אותו אחד לתרום עבור היתומים, הוסיף תנחום ואמר, תוכלו לומר לו את הווארט הידוע היאך אפשר לקיים מצות צדקה 'בשני יצריך', שאם היצר הטוב אומר לאדם לתרום אלף, ואילו היצר הרע אומר לאדם לתרום רק מאה, הוא יוכל לקיים את המצוה בשני יצריך, לתת גם אלף וגם מאה, וכך יצא שהוא שמע לקולם של שני היצרים.

הליצנים יצאו ממנו ונתפקעו מצחוק רם, כשהם אינם מפסיקים לעשות מתנחום ותשובתו ליצנות בכל העיירה, ועוד יותר שחקו על תמימותו, שמאמין שעל ידי תשובה למדנית ככל שתהיה, הוא יוכל להוציא מהגביר הקמצן פרוטה כל שהיא עבור היתומים.

מקובל בעיירה שהיה גם פעם שתנחום השיב לכסיל כאיוולתו. היה זה כשעסק בלימוד התוספות בתחילת מסכת בבא מציעא, הדנים אודות 'מיגו להוציא', ש'לא אמרינן'. באותה שעה ניגש אליו שאלתיאל 'העאמער אץ' של העיירה ושאלו, שיאמר לו פשט ביזמירות של שבת, מה הכוונה בתיבות 'יאפיק ית עימד מגו גלותא', הרי זה 'מיגו להוציא', ו'מיגו להוציא לא אמרינן'. תנחום שהבין שלא יתכן ושאלתיאל שאינו יודע 'קראו וכתוב' יוכל לשאול שאלה זו, ובמיוחד שמתוך שאלתו היה מוכח שאינו מבין מה הוא שואל, והסיק ששלחוהו לעשות ממנו ומתלמודו ליצנות, על כן השיבו, שאם הוא יוכל לענות לו מה דין 'שומרת יבם', האם כ'שומר חנם' או כ'שומר שכר', הוא יוכל לענות לו על שאלתו הוא. שאלתיאל שרצה להרגיש 'למדן' אמיתי, פנה אל אחד הלומדים ושאלו מהו 'שומרת יבם', וכשהלה השיבו שמדובר באשה שבעלה מת בלא בנים והיא ממתינה ליבום או חליצה, ובהמתנתה זו היא מצפה ליבם... באותה העת רץ אל תנחום והשיבו, שפשוט שהיא 'שומר חנם', שהרי בעלה מת ואין מי שישלם לה את שכרה על כל מה שהיא שומרת עבורו.

לא פלא שקרנו של ר' שכנא לא גבהה, ואף שמו של תנחום בנו היה למשל ולשנינה בכל בני העיירה וחוצה לה, כ'יתמים' אמיתי, שמלבד יגיעתו ועמלו בלימוד התורה, אין לו בעולמו כלום.

*

למרות שעל דלת ביתם של משפחת גלייאכטאונגריבענישט, היו נשמעות תמידים כסידרן 'דפיקות', פעם זו שכנה המבקשת ביצה טריה ופעם זה עני המבקש פרוסת לחם. בכל זאת, השדכנים מצאו לעצמם דלתות אחרות להקיש עליהם, להציג את הצעותיהם המיוחדות, אך מעולם לא הקישו על דלתם.

אין הדבר מחמת שלר' שכנא לא היו אמצעים בכדי להתחייב עבור הנדוניה, שהרי זוגתו הצדקנית, דז'ברושא אשת החיל, הכינה לפני שנים רבות זוג

כריות ושמיכות הממולאות בנוצות האווזים שגדלו בחצרם, וזאת מלבד התחייבותם למקום מגורים במחסן הסמוך לביתם וקעסט חמש שנים, הכולל שתי פרוסות לחם וביצה שלימה לכל יום.

הסיבה שהשדכנים פסחו על דלת ביתם, היתה בגלל שהכירו ושמעו על תנחום בנם יקירם, שכאביו כן הוא, שוקד בתורה בכל עת, ותמים בכל מעשיו כ'שה', בכך שהיה מאמין לכל אדם ולכל מה ששמע, ולא העלה בקצה דעתו שיתכן ומרמים אותו. וקשה למצוא שידוך עבור אחד שיצא לו שם כה מיוחד בעיירה ומחוצה לה.

בשילהי שנת תר"מ, כשהגיע לעיירה אברך צעיר, אשר בשם הרב ישראל מאיר הכהן נקרא, והציע בפניהם לקנות את ספרו 'חפץ חיים' על הלכות לשה"ר ורכילות. ניגשו ליצני העיירה אל אותו אברך ושאלוהו, האם יש איסור ללגלג על אדם שהוא תמים יותר מכבשה. האברך פתח לפניו את ספרו, והראה להם מה שהוא כתב בסוף הספר, 'ביצורים', אות ה', שכאשר יש אדם שהוא תם ואינו חריף כל כך להבין את הערמומיות של בני אדם ורמאויותיהם, או שאינו רוצה להתלוצץ כשאר בני גילו, ויש כאלו ההולכים ומפרסמים אותו עבור זה לשוטה ופתי, עד שלפעמים לא ירצו להנשא עמו, או אפילו לבטל את השידוך שעשו עמו. על כך הוא כותב בחריפות, שהוא דבר נורא עד מאוד, שענשם גדול עד מאוד, שחלילה ה' יכרת את שפתי חלקות העושים כן.

כשראו כן ליצני העיירה, פנה אחד לחבירו ואמר, אתה רואה, אפילו בספר זה יש ראייה לדברינו, שלא רק אנו חושבים שמי שהוא תם ואינו מתלוצץ נחשב כשוטה ופתי, אלא גם כל האחרים חושבים כך ועל כן ראה המחבר לזעוק עליהם, אבל לנו יש אסמכתא למעשינו ממנהג העולם הכתוב בספרו, שרוב העולם חושב כמותם, שתמימות הינה מחלה קשה.

כשראה אותו האברך מה הם לומדים מספרו, נחרד עד מאוד ופתח להם בהקדמת הספר, בהערה שכתב שם, שהוא יודע כי יוכלו להיות שימצאו אנשים שרצונם ותשוקתם ליתן דופי בחבריהם, והרגילו עצמן בעון המר הזה, וכאשר ימצאו בספר איזה קולא, לא ידקדקו כלל בפרטים הנצרכים, ויתירו על ידי זה דברים שלא עלו על ליבי, ויתלו בספר, בכל זאת אמרתי שלא אמנע טוב להולכים בתמים מפני אנשים אלו, שעליהם נאמר, שישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בס' ופושעים יכשלו בה.

באחד הימים חשב רבה של העיירה הגאון רבי שעפסעל טאגאוננאקטלעך נטער*, בעל ה'חליפות ושמלות', שכבר שנים רבות שתנחום אוהב בגבורה בתואר ה'אלטער בוחר' של העיירה, וכתפיו כבר שחוחות ממשאו זה שסוחב עליו וכבר הגיע העת שיעביר תואר נכבד זה לאחר הצעיר ממנו כשנות דור, שכתפיו הצעירות בכחם להחזיק בו ללא קושי רב, ועל כן מוטלת עליו החובה לסייע בידי תנחום, למצוא את זיווגו ההגון והראוי לו, בת ישראל צנועה וכשרה, שתדע להעריך את שקידתו ועמלו בתורה ושאר מעלותיו הרבות.

בשנת תרמ"ג, בראש חודש 'שבט' שנוטריקונו הוא ש'נשמע ב'שורות ט'ובות, שחל ביום שלישי בשבת, ש'נכפל בו כי טוב', נשמעה בשורה טובה בעיירה. לאחר תקופה ארוכה של השתדלות מרובה, בה הפקיד הרב פקידים בכל העיירות, שערכו חיפושים מייגעים, בסופו של דבר נמצאה האבידה, 'ליבה גיטל' בתו של קהת א'יזעקלאפער* הנפח מהעיירה הרחוקה 'סקאווינע', שבפלך 'קראקא', זכתה להיות כלתו של תנחום. כאשר סוכס בין המחותנים, שהחתונה תיערך במקום החתן, על חשבון אבי החתן ומשפחתו, והזוג הצעיר יגור במקום ויהיו סמוכין על שולחנו של ר' שכנא למשך חמש שנים.

בני העיירה שמחו יחד עם תנחום על השידוך המיוחד שזכה, שסוף סוף לאחר שנים רבות שזכה בדין בתואר ה'אלטער' של העיירה, הוא מוריש את התואר לבא אחריו הצעיר ממנו ביותר מעשרים שנה.

*

ימים ספורים לאחר האירוסין, עלה בליבו של יקותיאל, אחד מליצני העיירה, רעיון שעולו רוע וזדון לב. הלה שכבר היה נשוי כעשר שנים, ניגש לתנחום ובפיו שאלה קשה. במצח נחושה החל משקרו ולספר לו אודות שנות רווקותו הקשות שעבר, עד שלאחרונה בסייעתא דשמיא מצא את זיווגו, אך משום מה כלתו מתעקשת על נישואין בעצם יום הפורים. הוסיף יקותיאל ואמר, למרות שעל פי דין מותר לישא אשה בפורים, כדאיתא בשו"ע (אור"ח תרצ"ו ח'), מ"מ הוא מתבייש בדבר, מחמת שרוב העולם מכירים את דברי הקיצור שולחן ערוך (קמ"ב ט') הכותב, ש"אין עושין בו נישואין, משום דאין מערבין שמחה בשמחה", ולא מודעים לדברי השו"ע, ושכן מורים המורים, ולכך הוא מסתפק אם לבטל את השידוך.

כששמע תנחום את דברי יקותיאל, ניסה לשכנעו שלא יבטל את שידוכו. כשראה שאינו מצליח בדבר, הציע בפניו הצעה מדהימה. שבכדי למנוע ממנו לזות שפתיים, ובכדי שלא לגרום לביטול הקמת בית בישראל, הוא ישאל בדעת אביו ואף ישלח מברק לחמיו ויבקש ממנו להקדים את נישואיו שגם הם יהיו בעצם יום הפורים, מיד לאחר הסעודה, כדעת ה'חמד משה', כך שכל מי שירצה לשחוק ולגלגל בעיירה, יעשה זאת על חשבוננו, ויקותיאל לא יבויש.

תוך ימים ספורים הודיע תנחום ליקותיאל שהתקבל מברק חזרה מבית חמיו, שהוא מסכים לדבר, ואף שמח בזה, וגם הוריו מצטרפים לדבר, כששניהם אומרים, שהיות ועל ידי כך ניתן לשלב את סעודת פורים עם סעודת הנישואין יחדיו, 'יין ביין נגעו', השמחה תגדל ותתעצם, וליהודים תהיה אורה ושמחה וששון ויקר.

ר' שכנא ורעייתו סיכמו עם תנחום, שלא יוטל עליו כל עול מההכנות לחתונה, בכדי שיוכל לחזור וללמוד שוב את המסכתות הקשורות לקידושין ונישואין, וכן ליבו יהיה פנוי להכנות הרוחניות, בלימוד הלכה למעשה של

הלכות הבית, אלא שדבר אחד מוטל עליו, והוא, קניית 'טבעת לקידושין', שיש בה דין שתהיה 'שלו', ועל כן מסר ר' שכנא לבנו סכום הנצרך, ועוד באותו יום רכש תנחום את הטבעת ושב לתלמודו.

במוצאי שבת 'ויקרא' – זכור' לאחר הבדלה, אור לט' 'בחודש שלשה עשר הוא חודש אדר השני', כשתנחום עמד לצאת לבית המדרש בו ילמד עד בוקרו של יום שישי, שחל בו פורים, שביום זה יזכה בעזרת ה' להקים את ביתו ולישא את כלתו בעתו ובזמנו, פנתה אליו אמו ושאלתו, האם הוא מעונין שה'לקח' שיחלקו בסעודת הנישואין יאפו כ'הקמן טאש'. תנחום הודה לאמו על כל השתדלותה עבורו בכל עת, ובמיוחד בימים אלו הסמוכים לחתונה, שבזכותה הוא יכול ללמוד ללא כל טרדה, והשיב לה על שאלתה, שאין לו כל בקשות, ומה שהיא תעשה עבורו, הוא יודה לה בכפל כפליים.

תנחום יקירי, אמרה לו אמו, לא הבנת את שאלתי. ידוע ידעתי שלא יעניין אותך כלל מה יאכלו בחתונה. הדבר היחידי שיעניין אותך יהיה שהקידושין והנישואין יעשו כדת משה וישראל, וכל האביונים שיבואו לחתונה יאכלו וישבעו, אלא שחשבתי לשאול אותך אם אתה חושב שיש 'ענין' בהכנת ההמן טאש לסעודת הנישואין.

הרי מנהגינו הוא, אמר תנחום לאמו, לאכול בסעודת הפורים 'קרעפלאך', כסימן שלימדת אותי בילדותי, 'הכה תכה', שבכל פעם שמכים, אוכלים קרעפלאך, 'הכה' נוטריקון, ה'מן, כ'פרות וה'ושענות, ו'יא, ה'ושענא רבה, כ'יפורים וה'יפורים, ו'יתכה' נוטריקון, ת'יאכל כ'רעפלאך ה'רבה. הצד השווה בין שתי השיטות, שבשלושת הימים בהם מכים, בהושענא רבה את הערבות, בערב יום כיפור על הלב, ובפורים שמכים את המן, אוכלים קרעפלאך.

וכידוע, שענין אכילת ההמן טאש קשור לענין הקרעפלאך, הסביר תנחום לאמו, שטעם ענין אכילת הקרעפלאך, שהם בצק ובתוכו מעט בשר, הוא זכר לנס הנסתר שהיה בפורים, ועל כן, העניינים שאין להם כסף לקנות בשר, מכינים בצק עם מילוי בתוכו, גם כן זכר לנס, אלא שהדבר הזול ביותר להכניס בתוך הבצק, היה 'מאן', והוא 'פ'רג', ומה עוד, שהוא גם זכר לנס שאסתר המלכה אכלה רק זרעונים. על כן, המשיך תנחום והסביר לאמו, אלו שזיכם ה' שידם מאפשרת לקנות מעט בשר לסעודת פורים נהגו להכין ולאכול קרעפלאך, ואילו מי שאין ידו מספקת, או שעדיין לא קיבל מתנות לאביונים, מכין 'מאן טאש', אלא שבמשך השנים התחילו הילדים לקרוא לזה 'המן טאש', על שם 'המן בן המדתא', והסבירו, שבאכילת ההמן טאש מקיימים גם מצות מחיית עמלק. אשר על כן, אם אתם מכינים קרעפלאך לסעודת הנישואין, אין כל ענין להכין גם המן טאש.

*

ימי הפורים התקרבו, ולר' שכנא ורעיתו לא היה כמעט עבודה בהכנת צרכי החתונה. כל ההכנות הגדולות הסתכמו בשחיטת שני עופות צנומים, ועיסה אחת לחלות ולקרעפלאך, ועוד עיסה אחת ללקח, וזאת מלבד עבודת פרימת שתי חליפות ישנות, לתפרן ולצורפן יחדיו לחליפה אחת חדשה עבור החתן, הראויה לו כדין 'דומה למלך'.

בליל פורים לאחר קריאת המגילה, קיים תנחום את דברי הרמ"א (אור"ח תרצ"ה ס"א), שגם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה, ובחדר הסמוך לבית המדרש, במקום בו ערכו נשים צדקניות שולחן ערוך עם נרות דולקות, הישב יחד עם שאר חובשי בית המדרש, לסעודה קטנה לשמחת פורים, כאשר הלומדים עוסקים בענייני דיומא, ומחדשים חידושים כדת של תורה במסכתא מגילה.

כשהגיע תורו של תנחום לומר דבריו, החל לדרוש בענין סעודת פורים שעשאה בלילה שדינה הוא שלא יצא ידי חובתו... נתן, אחד מידידיו של תנחום, שראה שתנחום דורש בישיבה, פנה אליו ושאלו, היאך אינו חושש לישב בדרשתך, כאשר חז"ל אמרו, שמי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה הוא יפרע ממי שאינו 'עומדי' בדיבורו.

יענקל, מטובי הלומדים בבית המדרש, השיבו כדת של תורה, שבעצם היה צריך להיות, שהדרשן תמיד ישב והציבור יעמוד, שהרי 'כללי' כתבו הפוסקים, ש'ברכת הנהנין בישיבה והשבח בעמידה', ועל כן, הדרשן שנהנה בדרשתו עליו לישב, ואילו השומעים, שעליהם יש שבח גדול שמקשיבים, צריכים להיות בעמידה. אלא שיש לומר, היות וכבר אמרו חז"ל, שאין המלאכה נקראת אלא על שם גומרה, ובשעה שהדרשן גומר דרשתו, הציבור נהנה ולדרשן מגיע שבח שהוא סיים, ומכאן בא 'מנהג העולם' שהציבור בישיבה והדרשן בעמידה. אבל, המשיך יענקל בדבריו, היות וכאשר החתן דיין פותח את פיו בדרשה, כולם בגדר נהנין, ואף אם נלך בתר סוף הדרשה, שבו אומרים שבח על דרשתו זו, ואבדה להם ההנאה, אם כן שפיר שהדרשן ישב וכולנו נצטרך לעמוד.

מיד לאחר הסעודה הקטנה חזרו הלומדים לבית המדרש, לסוגיות שהפסיקו בהם למקרא מגילה, ורובם אף המשיכו כל הלילה בלימוד, לנצל את ליל פורים ללימוד מיוחד ולקיים בו 'ליהודים היתה אורה זו תורה'.

בבוקרו של יום, לאחר שמיעת מקרא מגילה וקיום מצוות היום של משלוח מנות ומתנות לאביונים, התיישב תנחום לסעוד את ליבו בעסק התורה, כדברי הרמ"א בשם מהרי"ב (ריש סי' תרצ"ה), 'טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה, וסמך לדבר (אסתר ח' ט"ז), ליהודים היתה אורה ושמחה, ודרשינן: אורה, זו תורה', ולאחר מכן סעד תנחום את סעודת פורים עם הוריו ומשפחתו, שאף שנהגו שהחתן והכלה מתעניין ביום חופתם כדעת הרמ"א (אבה"ע ס"א א'), בכל זאת, מלבד הדין שבימים שאין מתעניין, אף חתן וכלה אין מתעניין, ביום זה יש טעם נוסף, שהטעם הראשון לתענית חתן וכלה ביום חופתם המובא במהר"מ מינץ (הובא בבית שמואל שם ס"ק ו'), מפני שהוא יום סליחה ומחילה ונמחלים עוונותיהם דומיא דיום כיפור, ופורים עיצומו של יום, הוא ככיפורים.

בסעודה נזהר תנחום שלא לשתות אלא עד דלא ידע, ולא עד בכלל, כדעת ה'יד אפרים', וכשסיימו את הסעודה, שכב מעט לישון בכדי שיפוג יינו, שיקדש את אשתו בדעה ברורה, כדי שלא יקדש כשהוא שיכור, שהוא הטעם השני במהר"מ מינץ, שמחמתו מתעניין חתן וכלה ביום חופתו, שצריך דעה מיושבת בחופה, ועל אדם שתוי למדנו (תענית י"ז ב') ששינה כל שהוא מפגיגה את היין.

*

לאחר תפילת מנחה גדולה, כשהגיע ה'עיתו' וה'זמנו', ור' שכנא יחד עם מחותנו קהת הובילו את החתן לחופה, מלבד השמחה מעיצומו של יום, התעוררו בלבו של תנחום כל רגשות השמחה שאצר בקרבו שנים רבות ליום זה, וכבר חששו ששמחתו זו תדשן כל כך את עצמותיו, עד שלא יוכל ליכנס לחדר היחוד, ואף נעליו הישנות יתפרקו לגמרי, 'וכדי בזיון ויחף'.

הציבור הגדול שמנה למעלה משלושה מנינים, מסלתה ומשמנה של בני העיירה, על כל לבונתה וחלבנתה, שלשבתם יאמר שלמרות עיסוקיהם הרבים, טרחו ביום עמוס זה, שהיה גם ערב שבת קודש, לבוא לשמח חתן וכלה, לא העלו על דעתם המבושמת, לאיזה מאורע מעניין הם יקלעו.

לאחר שהמרא דאתרא בירך את 'ברכת האירוסין', החל תנחום לחפש את הטבעת בכיסו, אך לא מצאה. ומחמת שהחליפה היתה בנויה משתי חליפות התפורות יחדיו, היו לתנחום כיסים רבים לחפש בהם את הטבעת, ויחפש בכולם, 'בגדול החל ובקטן פלה'. תוך כדי חיפוש מיגע, נתן תנחום שבח להקב"ה על המנהג שתקנו, לרוקן את כל הכיסים לפני החופה, אחרת היה עליו לחפש בכיסו המרובים בין כל שלל מציאותיו הנמצאים דרך קבע בכיסו, דפי חידושי תורתו בש"ס ופוסקים. גם 'גנב העיירה', שלאשונה בחייו הוזעק בכבוד גדול אל החופה, למרות מיומנותו הרבה לאלתר דברים שאנשים מחביאים, במיוחד בכיסים ובתיקים, לא הצליח למצוא את הטבעת בכיסו של תנחום.

לפתע נזכר תנחום, שבבוקרו של יום, חשש שמא מחמת העיסוק במצות היום תאבד לו טבעת הקידושין, לכך חשב לשומרה במקום המשתמר, והוא לא מצא 'מקום המשתמר' טוב יותר מאשר על אצבעו, ומשום איסור לא ילבש שבלבישת טבעת, סמך על דעת המחבר (אור"ח ש"ג י"ח), שבימינו המנהג שאף גברים הולכים עם טבעת, ואף לדעות שאין נוהגים כן, כדאי המנהג שמובא ברמ"א (תרצ"ו ח'), שביום הפורים יש יותר מקום להקל בו. אך בעיה חדשה התעוררה, מחמת רוב השמחה בה היה שרוי תנחום, נתדשנו עצמותיו והטבעת לא הצליחה לצאת ממקומה, אף לאחר שכמה מהניצבים ניסו בכח למשוך את הטבעת, כמעט הצליחו לפרק לו את עצמות אצבעו, אך לשחרר את הטבעת לא הצליחו אפילו קמעה.

באותה שעה, שכל המזומנים אובדי עצות, הכלה מתיפחת לה חרישית, נזכר החתן בשאלה קשה 'מענינא דיומא' ששנים רבות כבר קשה לו, איך יתכן שלאחר שהמן אמר לפני אחשורוש את תוכניתו להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, הצליח אחשורוש להוריד את טבעתו מעל ידו ליתנה להמן, הרי באותה שעה שמע אחשורוש בשורה טובה המדשנת עצם, שהרי תלמוד ערוך הוא ששנאתו ליהודים היתה גדולה יותר משנאת המן הרשע.

רק לאחר שאחד מהפקחים שהיו במקום, קלונימוס הקרש, מיהר והביא מביתו מעט שמן, וסך בו את אצבע ידו של החתן, ולאחר מכן, במעט מאמץ 'הסיר החרש את טבעת החתן מעל ידו ויתנה לו, שיוכל לקדש בה את כלתו, לרווחת כל ציבור משתתפי החתונה. באותה שעה הודה תנחום בכל מילות ההודיה לקלונימוס על עזרתו הרבה, והוסיף שלפי מעשיו ניתן ליישב את שאלתו הקשה על אחשורוש, שיתכן ונשאר ב'בית הגי' מעט 'שמן המור', מתקופת 'הקבץ בתולות שנית', ובשמן זה השתמש אחשורוש לשחרור טבעתו מעל ידו, בכדי להעבירה להמן הרשע.

עקב ה'הפסק' הרב שהיה בין ברכת האירוסין למעשה האירוסין, הסתפק הרב אם צריך לחזור ולברך, ולאחר שהכריע כדת של תורה את ההלכה, בידיים משומנות קידש תנחום את הכלה, לשמחתם הרבה של ההורים והמרא דאתרא וכל אלו שהיו במקום, יחד עם כל בני העיירה ששמחו מרחוק.

*

דרשתו של תנחום בחתונה היתה, בדין מחיית עמלק, בה הוא חקר האם הוא מצוה 'שלא יהיה עמלק בעולם', ואם כן אפשר לעשות כן גם על ידי שליחות ואפילו על ידי גוי, או שיש מצוה 'שישראל יהרגו את עמלק', ועל כן אולי על ידי שליח ניתן לקיים המצוה, מדין 'שלוחו של אדם כמותו', אבל על ידי גוי אי אפשר. ואם תאמר שהוא כימצוה שבגופו, אזי גם בשליחות אי אפשר.

והוסיף ואמר, שלמרות שנפסק שאין מקבלים גרים מעמלק כדאיתא במכילתא (בשלח עמלק ב') ותנחומא (כי תצא י"א), אם אותו עמלקי הערים על בית דין וגירוהו, יש שכתבו שגירותו גירות, ואין עליו כבר כל דין של מחיה, כי בעצם גירותו הוא מחיה את עמלק, והוכיחו כן מגיטין נ"ז ב' וסנהדרין צ"ו ב', שבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, וכן משמע מהרמב"ם, ויתכן וגירות זו מועילה על דרך דברי אביי (תמורה ד' ב'), "כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד, אם עביד מהני" [אלא שיש לציין, שרבים מגדולי האחרונים חולקים על יסוד זה, וסוברים שאף אם הערים ונתגייר, אין גירותו גירות ועדיין נידון כגוי, וכן גם נראה שדעת המכילתא ממעשה שדוד הרג את בן הגר העמלקי].

כמנהג אותם ימים, שהשומעים היו מקשים על הדרשן, ובמיוחד בדרשת נישואין, שאלו אחד מהנוכחים, לדעות שאם עביד מהני, מה הדין באחד שאביו ואמו היו 'גרים עמלקים' והתעורר לו ספק אם גירותם היתה כדת, 'האם יש לו מצוה להרוג את עצמו מדין מחיית עמלק שבו'.

באותה העת ישב יקותיאל עם מרעיו ובני ביתו, כאשר הוא שש ושמוח על מאורעות היום, איך שהצליח בסיפוריו לגרום לתנחום להנשא בפורים, ולא עוד אלא שנהיה מכך מאורע שלם. וכששמעו כל המרעים את השתלשלות העניינים, היאך על ידי שאלתו של יקותיאל הקדים תנחום את נישואיו, החלו המסובים ללעוג לישרותו ולתמימותו של תנחום ואביו, איך שהם מושמים ללעג ולקלס בעיני הכל, ולא נרגעו עד שהגיעו למסקנה רחוקה, שמחמת תמימותם של תנחום וחבריו, באה עלינו כל הצרה, ששכנינו הגויים שונאים אותנו ומחפשים לפגוע בנו.

כשהגיעו יקותיאל וחבריו לתפילת ליל שבת קודש, בקושי יכלו להמתין עד סיומה, ולאחר מכן פרסמו את דעתם הרעה הזו ברבים. כשומעו את דבריהם, נטפל אליהם זקן אחד, וזעק אליהם, שכל הצרות הבאים עלינו, הם מחמת ליצנותם, ואדרבה תנחום ואביו אהובים וחביבים על כולנו ואף על הגויים, הרבה יותר ממה שאוהבים הם את יקותיאל וחבריו.

כשאחד מבני התשחורת שמע את דברי אותו הזקן, חשבו כמגזים, ואמר לו, ללמדנו רבנו, התיינח שאנו מעריכים את ר' שכנא ותנחום בנו, בזכות תורתם ועמלם הרב בתורה, וישרותם הרבה והמיוחדת, אך שאף שכנינו הערלים כן, מנין לכם זאת.

ענה לו אותו הזקן, צורב יקר, אם היית מנצל את ימי הפורים ללמוד את המגילה עם התרגומים, מלבד כל הפירושים הנפלאים והמטמונים היקרים שהיית מוצא בה, היית מוצא גם מקור לדברי אלו.

השאלה היא: מנין בתרגומים על המגילה, ניתן למצוא מקור

לטענת אותו זקן

גלייִאָקטאַונגריִבֵּעֵיִשֵּׁט – ישר ואינו משופשף. העאָמֶעראַץ – עם הארץ. טאַגאַונאַקטֶלֶעֲרִיִטֶער – הלומד יומם ולילה. אַיִזֶעֲנֶקֶלאָפֶער – המכה בברזלים (נפח). אַלְטֶער – זקן. הַמֶן טאַש – עוגיות משולשות ממולאות בפרג. קֶרֶפֶלאַך – תבשיל מבצק הממולא בבשר. נֶעֲרֶוּעֵן – עצבים. פּוֹנְקֶט פּאַקֶעֲרֶט – בדיוק הפוך.

תשובה לשאלה בפרשת יתרו

בתשובה לשאלה, מה העצה ששמעון מצא בפרשתו עפרש"י שתוכל לסייע בעדו ב'עבודת המידות' הקשה, בהתמודדות עם היצר הרע, ושלא ישבר ויפול בה חלילה. שמעון מצא בלימדו עצה טובה והגונה, וזאת מדברי רש"י י"ט ה', עה"פ, "וְעֵתָה אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקִלִּי וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי וְהֵייתֶם לִי סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָל הָאָרֶץ", וביאר רש"י, "ועתה. אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות". מבואר בדברי רש"י, שעיקר הקושי והנסיון הוא בהתחלה, ואח"כ, ככל שיתרגל במעשיו, כך יפסיק הדבר להיות אצלו בגדר התחלה, ויחד עם זה ירדו ויחלשו הקשיים והנסיונות.

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרב הגאון אריה יהודה פרידנר שליט"א

על הניסים

על הניסים

לשון נס בתורה הוא בפרשת עמלק [שמות י"ז טו'] ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' ניסי פרש"י הקב"ה עשה לנו כאן נס גדול. וכן בפרשת ואתחנן [דברים ד' לד'] או הנסה אלוקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי פירש רש"י הכי עשה ניסים שום אלוה ומצינו נס שהוא קולנס גבוה בענין נחש הנחשת ושם פירש רש"י ולפי שהוא לאות ולראיה קוראו נס לכן נראה לי שלשון נס היא ישועה מפורסמת וברורה שהיא מחוץ לגדרי הטבע. ונקט לשון זה כדי

ללמד שלמרות שהישועה בחנוכה ובפורים היתה דרך מעשה אדם ובהשתדלות, היה ברור שהכל בנס כמו דבר שעומד גבוה על נס שכולם רואים אותו.

ועל הפרקן

לשון פדות הפרשה והבדלה שפדית והבדלת והפרשת את אבותינו מגזירות היונים

ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות

התשועה היתה על ידי שנתת להם גבורה להלחם למרות היותם חלשים. ויש בזה שבח יותר מאשר אם התשועה היתה ללא שהיו נלחמים כלל בגדר של ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. וכמו שמצינו במדרש איכה ארבעה מלכים ביקשו ישועה מה' מה שביקש זה לא ביקש זה דוד אמר ארדוף אויבי ואשיגם עד כלותם. והיה הקב"ה מאיר לו בזיקים וברקים הה"ד [בתהילים] כי אתה תאיר נרי. אסא אמר אני אין בי כח להרג אלא אני רודף אותם ואתה עושה. יהושפט אמר אני אין בי כח לא להרג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה ואתה עושה וחזקיה

אמר אני אין בי כח לא לרדוף ולא להרוג ולא לומר שירה אלא אני שוכב על מיטתי ואתה עושה וכו' ע"כ. וצ"ב לכאורה דוד המלך הוא בעל האמונה הגדול מכולם שהוא רגל רביעי במרכבה והוא המשורר ברוח קדשך וא"כ מדוע הוא דווקא מבקש לעשות את המלחמה בעצמו. אלא אמנם כשאדם עושה בעצמו יש חשד אולי הוא עושה השתדלות יתר מחוסר אמונה ועוד ישנה סכנה לכשיצליח יאמר כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה אבל מאידך בעל האמונה החזקה בדרגא העליונה יכול לראות את יד ה' דרך המקרים למרות שהמקרה לא מראה בברור את יד ה' בכח בעל האמונה לראות זאת וזו היתה דרגת דוד המלך. ועוד בעל האמונה בדרגא העליונה יש לו כח לעמוד בקשיים מכח אמונתו לכן ביקש לקבל את הישועה על ידי ארדוף אויבי ואשיגם. ואכן הוא פירש את הזיקים והברקים שהיו שבאו במיוחד לטובתו כמו שאומר בתהילים כי אתה ה' תאיר נרי. ולפ"ז זו גם מעלתם של ישועות חנוכה ופורים שנגלתה דרך האירועים ותוך כדי השתדלות ובכל זאת היתה ניכרת לכל כנס.

שְׁעֵשִׂית לְאֲבוֹתֵינוּ בַיָּמִים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה

סגולת הימים האלה הם כמו הימים ההם שהיו ימי ישועה כך זמן זה הוא זמן ישועה וכפי שאנו אומרים במועדים שמצוותם מהתורה מקדש ישראל והזמנים שהזמן של המועד הוא בריאה מיוחדת החוזר על עצמו מידי שנה בשנה כך הוא הזמן של חנוכה ופורים שנתקנו על ידי חכמים לזכר הניסים יש בהם בריאה מיוחדת הן מכח הנס והן מכל תקנת חכמים שחוזרים ובאים מדי שנה בשנה.

מחודדים בפיך

חידונים על פרשיות השבוע והמועדים הרב הגאון מנחם אלינגר שליט"א

וכן מהרב הגאון רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, לעילוי נשמת מרת זיוה בת רבי אליעזר הכהן ע"ה

הגר"מ אלינגר שליט"א

חידון א-ב עם פירוש רש"י

לפרשת תרומה

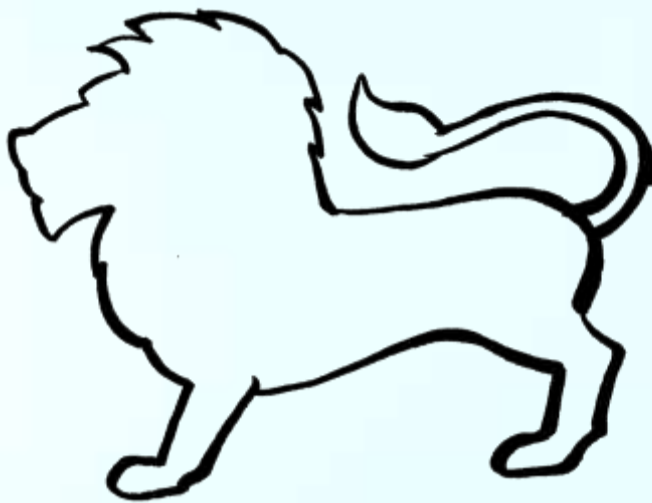
- א. מהדמויות המצוירות ביריעות המשכן (כו, א)
- ב. מאיזו תרומה עשו את האדנים (כה, ב)
- ג. פירוש המילה "קומתו" (כה, כג)
- ד. בצד זה, העמידו את המנורה (כו, לה)
- ה. משמעות "תרומה" (כה, ב)
- ו. מה פירוש "מסך הפתח" (כו, לו)
- ז. תרגום של "פעמותיו" - בארון (כה, יב)
- ח. משמעות "נבוב" (כז, ח) משמעות "חשוקים" (כז, יא)
- ט. בהם יהיו בדי הארון לעולם (כה, טו)
- י. מי הביא את עצי השטים למצרים (כה, ה)
- יא. משמעות "זר" (כה, יא)
- יב. מה שמו בכפותיו של השלחן (כה, כט)
- יג. השולחן מסמל (כה, כד)
- יד. משמעות המלה "יתדות" (כז, יט)
- טו. תרגום של "תחש" (כה, ה) מלה נרדפת ל"פרכב" (כז, ה)
- טז. גובה החלל, בין כנפי הכרובים לכפורת (כה, כ)
- יז. מהו "שש" (כה, ד) פרוכת בלשון חכמים (כו, לא)
- יח. מהם "מלקחיים" (כה, לח)
- יט. תבניות לחם הפנים, נקראות (כה, כט)
- כ. כצורתה עשוי המכבר (כז, ד)
- כא. כצורתם עשויים ידות הקרשים (כו, יז)
- כב. כצורת פניו היו הכרובים (כה, יח)

הגר"י גלינסקי שליט"א

לפרשת תצוה

1. איזה בגד כהונה נקרא בשווה משני צדדיו (כח, לו)
2. החמישית שביד המוזכרת פעמיים בפסוק שהיא בתפקידה שם, רמז יש לה תפקיד בזמן הגבהת ספר תורה [כח, טז; כתובות ה: רש"י ד"ה זו זרת; רמב"ם כלי המקדש טו; ילקוט מעם לועז כי תבא כז, כו]
3. המשותף להלכות שחיטה, מולד הלבנה, מעשה המנורה ושרצים [כט, לח; מנחות כט; יב, רשי; כ"ה מ רש"י; ועיין תוס' חולין מב, ד"ה זאת]
4. אחד משבעה כקישוט לאחד משמונה [כח, לד; דברים ח, ח]
5. אותו שם מסכת מסיים שני פסוקים רצופים [כח-כט, ל]
6. שמות 3 ספירות בפרשה [כח, ג; כח, מ; כט, יב]
7. אחת ואחד בפסוק אחד [כט, ג]
8. דבר והיפוכו בפסוק אחד [כח, כז]
9. מילה המופיעה שלוש פעמים באותו פסוק [כט, כ]
10. מילה מפרשתנו שהגימטריא שלה כמס' פסוקי הפרשה [כט, לג]

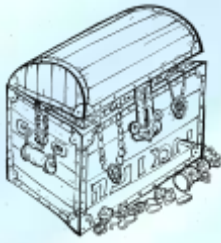
11. שלש מילים רצופות פעמיים בפסוק אחד [כח, לד]

12. חוץ מפרשתנו היכן בתנ"ך ואתה תצוה [יהושע ג, ח]
13. שמות שלוש פרשיות בפרשה [כט, כח; כז, כא; כח, י]
14. חמש מילים רצופות האות א' [כט, מו]
15. ב-10 מילים רצופות האות ו' [כט-כא, כב]
16. מה ר"ת מזבח? [ל, א; כתובות י:]
17. מה הקשר בין נרות המנורה לאש העקידה [השיר בלבבי משכן אבנה]
18. מבגדי אהרן ועל המלך לפני הארון [שמות כח, ו; שמואל ב' יז, יד]
19. איזה שמות פרשיות יש בתוכם שמות פרשיות [לדוגמא צו תצוה]
20. האחרון מהשמונה השבוע ורק השנה [שובבים תת]
21. מה המשותף בין שולי המעיל, טבעות זהב, שם איבר בגוף האדם, שם שבט ושם הפרשה [אותה גימטריא]
22. מדיני השמן בפרשה ובשבת היא רפואה והיא רמז לשנים שבהם דלקה המנורה [כז, כ; בעל הטורים; שבת עו:]
23. ארבע מילים רצופות שסופי התיבות שלהן הוא מה שמרבים בחודש אדר [כט, לו]
24. מימין לשמאל אבן יקרה משמאל לימין לא היה ולא נברא [כח, יט]
25. אבן משותפת לאפוד ולחושן הנמצאת בארץ החוילה [כח, ט; כח, כ; בראשית ב, יב]
26. צמד מילים זהה בפרשתנו המופיע ביחזקאל ב-3 פסוקים רצופים [ל, ז; יחזקאל מו-יג, יד, טו]
27. איזה אות מ-א"ב אינה מופיעה בשמות אבני החושן?
28. מה המשותף בין בגדי כהונה למיתת צדיקים [זבחים פח:; במדבר כ, א רש"י]
29. ארבע משבע של בני נח מתכפרים ע"י ארבע משמונה של כהן גדול [סנהדרין נו:; זבחים פח:]
30. מי בא להתגייר כששמע פסוק מפרשתנו [כח, ד; שבת לא.א]
31. אחד מאבני החושן המשברת אוניות בשיר של יום שני, שלשם ברח יונה [כח, כ; תהילים מח, ח; יונה א, ג]
32. המקדש במלואו מקודשת רק אם הוסיף אבן מאבני החושן [כח, יח; קידושין מח:]
33. חלק מחלקי השו"ע מוזכר בפרשה ואחד מהנושאי כלים של חלק זה [כח, טו; כח, כד]

34. אחד מבגדי הכהן הגדול אשר חוגרות השרות ושמאל הנביא היה חגור בו וכן היו לובשים עובדי ה' [כח, ד רש"י; שמואל א' ב, יח כב, יח מצודות דוד]
35. שניים המוזכרים בפרשה שנרמזו מיתתם בפרשתנו [כח, א; כט, מג רש"י]
36. מה המשותף בין מצוות תנופה לנענוע הלולב [כט, כד רש"י; סוכה לו: לח.]
37. מי נקרא שמה ע"ש שנאים מעשיה כשם המזבח הזהב [ל, א; בראשית כה, א רש"י]
38. היכן שכתב רש"י לא שמעתי ולא מצאתי, כתב ועוד אומר לי ליבי היכן [כח, ד רש"י]
39. מה משותף בין המעיל לקטורת? [זבחים פח:]
40. י"ב אדר יום טוריינוס, י"ג אדר יום ניקנור מיהם? [תענית יח:]
41. האחרונה מהטור הרביעי לירושלמי, אבנו של מכבד אב לא נמכרה בגלל כיבוד אב, ולבבלי מאבני האפוד [כח, כ; ירושלמי פאה פא ה"ז; קידושין לא. משך חכמה כח, ט]
42. מי ישב בראש עץ דקל ושאל שאלה בפרשת פנחס שקשה גם בפרשתנו? [ל, לט; מגילה כח. במדבר כח, ד]
43. צמד מילים המסיימים משרשי המצוה מצוה צ"ח בחינוך בפרשתנו, ומשנה באבות ב, יב ואת תפילת החפץ חיים לשמירת הלשון בחובת השמירה
44. מה עונה החינוך על השאלה למה צוה אותנו להיות נרות המנורה שבעה ולא שמונה? [מצוה קד]
45. איזה בגד כהונה ארכו פי 2 מאורך בגד כהונה אחר? [רמב"ם כלי מקדש ח, יט]
46. חוץ מכהן הגדול מי לבוש שש וארגמן ושני? [משלי לא, כא; לא, כב]
47. 72 כנגד 72 [כח, לג בעל הטורים; זבחים פח:]
48. היכן הוזכר בתרגום יונתן בן עוזיאל שיעור מקוה? [כט, ד]
49. בשתי מילים שונות נרמזו שנות בית ראשון [כט, מ בעל הטורים; כז, כ]
50. כמה חטאות חיזוניות נשרפות? [כט, יד רש"י; שפתי חכמים אות ה']
51. מתי נתנו רק חזה ולא חזה ושוק? [כט, כג רש"י]
52. על מה כתב האבן עזרא: "אין לו ריע" [כט, כ]
53. ועל מה: "והמבין סוד נשמת האדם יבין זה" [כט, כה]
54. על מה כתב הרמב"ן "ולא ידעתי" [כח, לא]
55. כמה קרבנות תמיד הקריבו בשנה? [כט, לח בעל הטורים]
56. וכמה כהנים עסוקים בתמיד של שחר? [יומא כו:; כט, לט בעל הטורים]
57. יש מושג "יוצא מהאף" (במדבר יא, כ) מה יצא דרך החוטם בפרשתנו? [כט, מ רש"י ד"ה ונסך]
58. היכן צמד מילים זהה פעמיים בפסוק אחד בתרגום יונתן בן עוזיאל ומוזכר שוב בפסוק שלאחריו [כח-לג, לד]
59. מי היוצא דופן: עולה, מנחת חביתין, לחם הפנים, מנורה, [כז, כ רש"י ורמב"ן]

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל

הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א - לפרשת זכור ולפורים

בשמואל א' פט"ו י"ז לאחר ששאלו חמל על הצאן של עמלק ולא הרגם אמר לו שמואל אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה וימשך ד' למלך על ישראל. יש לעיין וכי לו יצויר שלא היה קטן בעיניו, היה מותר לו ח"ו לעבור על דבר ד'. ואפשר לבאר דבסנהדרין כ' ב' מובא שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה, וזה הולך לפי סדר הזה. ואומר שמואל לשאל שאם אתה עניו, וחושב שלא ראוי אתה למלוכה, וא"כ לא קוים התנאי של להעמיד מלך, וא"כ א"צ עדיין להכרית זרעו של עמלק, אינו כן שהרי ד' משחך למלך, וא"כ אתה מלך.

ברמב"ם בסהמ"צ בסוף מנין העשים מביא שישים מצוות הכרחיות אשר נוהגות בכל מקום בכל ענין ובכל זמן וביחיד. ויש לעיין מ"ט השמיט שם מ"ע דזכור את אשר עשה לך וגו'. דלכאורה כל יחיד ויחיד מקיימה בכל זמן כשקורא בתוכה פרשת זכור, ואמנם בשו"ת שתי הלחם למהר"ם חגיז גורס ברמב"ם במנין הס' את זכור אבל בפשטות לא גרסין זאת בר"מ כאן. וי"ל דס"ל דמ"ע דזכור מדאורייתא הוא רק כשקוראים זאת קודם שהולכים להרוג עמלק ולא בהזכרת ענין של עמלק גרידא. ולפ"ז א"ש שבזה"ז זה לא שייך, ויש ליתן סמך לזה דבמנין המצוות מ"ע קפ"ט מ"ע לזכור מעשה עמלק, מביא ראיה משמואל דבהתחילו לעשות המצוה הזאת איך עשה, שהוא זכר תחילה מעשהו הרע ואח"כ ציוה להרגו.

נשים ששומעות המגילה בביתן צריכות לחכות במשלוח מנות ומתנות לאביונים רק אחרי קריאת המגילה, דבברכת שהחיינו על המגילה צריך לכיון גם על משלוח מנות ומתנות לאביונים כמש"כ במ"ב סימן תרצ"ב ס"ק א'.

יש לדון בערי הספיקות אם מותרים לאכול בט"ו כזוה יוצא בע"ש דק"ל דסעודה שאין רגיל לאכול בימי החול אסור לאכול בע"ש. ונראה שבערים כמו טבריה וצפת שיש בהם ספק אמיתי מותרים לאכול משא"כ בעיירות שאין בהם ספק אמיתי כמו ב"ב צ"ע.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבועיים, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורים מגדולי ישראל, וענינים שונים:

א. 'אורות אילת השחר' - עובדות והנהגות ותשובות ממרן רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג'].

ב. 'דובבות שפתי חיים' - שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל. חלק ניכר מהדברים מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרב הגאון מתתיהו גבאי שליט"א. המדור באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרב הגאון גמליאל רבינוביץ שליט"א.

ג. 'מתיקות התורה' - חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ד. 'אוצר היסודות והחקירות' - חקירות ויסודות מרבתינו מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.

ה. 'מרגליות שאול' - חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל. באדיבות בני משפחתו שיבדלחט"א, והרב הגאון מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

ו. 'מתיקות השבת', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני שבת, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרב הגאון שלמה לוינשטיין שליט"א.

ז. 'שתולים בבית ה' - עניני חינוך, מהרב הגאון יחיאל פליסקין שליט"א.

ח. 'נפלאים מעשיך' - עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרב הגאון שלמה קולדצקי שליט"א.

ט. 'אכסוף נועם שבת', ליקוט נפלא בענין השבת וקדושתה, בהוצאת 'קול האמונה'.
לפרטים נוספים: 0795422643 AO795422643@gmail.com

י. 'בניאורי תפילה' - כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרב הגאון אריה יהודה פרידנר שליט"א.

מדורי הפרשה:

יא. 'אוצרותיהם אמלא' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא', מדרשותיו של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א.

יב. 'פניני פרשת השבוע' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרב הגאון אשר קובלסקי שליט"א.

יג. 'עשרה מי יודע' - קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [וכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ.

יד. 'שמחת התורה' - שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרב הגאון יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

טו. 'שלום לאוהבי תורתך' - שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרב הגאון שלום חזקיה שליט"א.

טז. 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרב הגאון ברוך רובין שליט"א. יז. 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י,

מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן. יח. 'מחודדים בפוך' - חידות לפרשת השבוע, מאת הרבנים הגאונים, רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, ורבי מנחם אלינגר שליט"א.

יט. 'שביבי חיים' - פנינים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרב הגאון חיים אייזנבאך שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטיין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מרן רשכבה"ג רבי שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל □

מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל □ הרה"ג ר' משה רייך

ב"ר לייב זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד

הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל □

סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל □ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □

מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל □ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □

מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל □ מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.